

Gemeente
Amsterdam

Maak plaats voor kunst en cultuur

Strategisch Huisvestingsplan
Kunst en Cultuur 2023-2027

Vastgesteld door de gemeenteraad op 21 december 2023

Voorwoord	3	4. Nieuwe voorzieningen per stadsdeel	28
1. Maak plaats voor kunst en cultuur	5	4.1 Nieuw-West	29
2. Instrumenten en beleid	11	4.2 Noord	35
2.1 Staat van de sector	11	4.3 Zuidoost	41
2.2 Ruimte voor kunst en cultuur	12	4.4 Oost	49
2.3 Ruimte voor broedplaatsen	15	4.5 Weesp	55
2.4 Rafelranden en vrije ruimten	17	4.6 West	58
2.5 Ruimte voor nachtcultuur	17	4.7 Centrum	62
2.6 Nulmeting	18	4.8 Zuid	67
3. Ontwikkelstrategie	20	5. Financiën	72
3.1 Som der delen	20	5.1 Risico's en beheersmaatregelen	73
3.2 Van tijdelijk naar permanent	21	Bijlage 1. Beleidskaders	75
3.3 Combineren van functies	21	Bijlage 2. Gesprekspartners	76
3.4 Strategisch kader	22	Bijlage 3. Inventarisatie kansen en huisvestingsvragen van stadsdelen voor doorontwikkeling opgave	77
3.5 Intensivering en verduurzaming gemeentelijke panden	23	Bijlage 4. Strategisch kader	81
3.6 Specials	24		
3.7 Openbare Bibliotheek Amsterdam (OBA)	25		
3.8 Inhaalslag in Noord, Nieuw-West en Zuidoost	25		

Vastgesteld door
de gemeenteraad,
21 december 2023.

Foto titelblad:
Edwin van Eis

Voorwoord

Het unieke kunst- en culturaanbod in Amsterdam trekt al eeuwen veel mensen naar de stad. Mensen die op zoek zijn naar zichzelf, naar vrijheid, naar experiment en nieuwe kansen. Zo zijn talloze culturen en verhalen samengekomen en is de stad ontstaan die Amsterdam nu is. Een stad van verhalen.

Het Strategisch Huisvestingsplan Kunst en Cultuur 2023-2027 (SHP Kunst en Cultuur) gaat over de ruimte die we als stad maken voor deze verhalen. Voor verhalen uit broedplaatsen van nieuwe makers. Voor de verhalen van dansers op bijzondere podia. Voor verhalen van nachtvlinders in clubs. En voor verhalen van jonge Amsterdammers die dat allemaal nog aan het ontdekken zijn. Ruimte voor al die verhalen van cultuurplekken waar Amsterdammers dagelijks schoonheid, inspiratie en troost vinden.

Met dit SHP Kunst en Cultuur kijken we vooruit. Hoe verstevigen we kunst en cultuur in onze stad? Welke kansen liggen er? Voor wie en waar creëren we nieuwe plekken? Hoe blijven we werken aan die complete stad voor kunst en cultuur?

De stad staat voor grote uitdagingen: Amsterdam blijft groeien en de beschikbare ruimte voor kunst en cultuur staat onder druk. De vraag naar betaalbare huisvesting voor kunst en cultuur wordt steeds groter en het aanbod steeds kleiner. Steeds meer individuele makers, makerscollectieven, bestaande culturele instellingen en nieuwe initiatieven zijn op zoek naar productie- of presentatieplekken. Nachtclubs verdwijnen of verhuizen naar de randen van de stad of daarbuiten. Voor broedplaatsen is het steeds lastiger om een permanente plek te vinden.

Cultuur is ook ongelijk verdeeld over de stad. In Nieuw-West, Noord en Zuidoost is het aanbod van kunst en cultuur schaarser dan in andere stadsdelen. In deze delen van de stad is daarom een inhaalslag nodig.

In dit SHP lichten we toe hoe we in de komende periode het wijkgerichte kunst- en culturaanbod willen behouden en versterken. We kijken ook naar nieuwe plekken voor aanbod dat een regionale, landelijke of internationale functie heeft. Het college van B en W heeft hiervoor bij de begroting de benodigde middelen beschikbaar gesteld. We willen voorkomen dat er ongemerkt ruimte voor culturele activiteiten verdwijnt. Daarom brengen we de huidige status van de culturele infrastructuur in de stad in kaart met een zogenoemde nulmeting. Daarmee kunnen we scherp analyseren aan welke type voorzieningen er de komende jaren een tekort is in de stad en kunnen we blijven prioriteren welke benodigde functies we willen toevoegen. Op die manier kunnen we optimaal de regie voeren op een toekomstbestendige cultuursector.

Het Strategisch Huisvestingsplan Kunst en Cultuur bevat ambitieuze plannen die passen bij onze stad. En dat is nodig. Zonder kunst en cultuur verspreid over de hele stad, zal Amsterdam, als stad van vele verhalen, nooit compleet zijn.

Touria Meliani
Wethouder Kunst en Cultuur

1. Maak plaats voor kunst en cultuur

Kunst en cultuur maken een belangrijk onderdeel uit van het leven in Amsterdam en daar zijn we trots op. Ze behoren tot het DNA van onze stad – van beeldende kunst tot muziek, van fotografie tot spoken word. Ze bieden schoonheid, troost, reflectie, inspiratie en brengen ons samen. Het is voor velen een reden om in onze stad te wonen of om Amsterdam te bezoeken. Onze kunst- en cultuursector bedient niet alleen Amsterdam, maar ook de regio en het land.¹

We zijn inmiddels een vaste waarde in Zuidoost, Amsterdam en ver daarbuiten. We willen graag in Zuidoost blijven, want hier liggen onze roots. Maar onze ambitie is om ook landelijk en internationaal van betekenis te zijn.

Marian Duff, directeur OSCAM

Amsterdam is tegelijkertijd ook een populaire stad om in te wonen. Om de druk op de woningmarkt te verlichten, heeft het gemeentebestuur in 2018 de ambitie gesteld om in tien jaar tijd gemiddeld 7500 woningen per jaar binnen de stadsgrenzen toe te voegen. Het college werkt aan een nieuwe strategie om ervoor te zorgen dat deze streefgetallen gehaald worden. Voor de lange termijn hanteert de gemeente de Omgevingsvisie Amsterdam

¹ Zie Monitor Creatieve Industrie 2021 - Media Perspectives

2050. Hierin maken we tot 2050 binnen de huidige stadsgrenzen ruimte voor minimaal 150.000 nieuwe woningen voor 250.000 Amsterdammers.

Meer inwoners betekent ook dat er meer ontmoetingsruimten, parken, schoolgebouwen en cultuurplekken nodig zijn. In dit plan lichten we toe hoe we kunst en cultuur willen laten meegroeien met de stad.

Gesprekken met de stad

Om de juiste keuzes te kunnen maken, hebben we met een diverse groep vertegenwoordigers van de sector drie openbare gesprekken gevoerd in New Metropolis, Zuidoost (voormalig dependance Pakhuis de Zwijger).² Samen met kunstenaars, culturele programmeurs, cultureel ondernemers en directeurs van verschillende culturele instellingen in Amsterdam bespraken we de toekomst van de sector in een groeiende stad. De opbrengst van deze gesprekken is verwerkt in het SHP Kunst en Cultuur. In bijlage 2 van dit plan is een overzicht van de deelnemers per gesprek terug te vinden.

Daarnaast hebben we per stadsdeel en met het stadsgebied Weesp gesprekken gevoerd met initiatiefnemers van (nieuwe) culturele voorzieningen. In deze interviews werd ingegaan op drijfveren, ambities, mogelijkheden, onmogelijkheden en lokale

² Meer info via: Terugblik programmareeks 'De Groeiende Stad: Maak Plaats voor Kunst en Cultuur' - Pakhuis de Zwijger

verbindingen van deze culturele plekken met de omgeving waar zij zich in bevinden. De opbrengsten van deze gesprekken zijn verwerkt in hoofdstuk 4 van dit SHP Kunst en Cultuur.

Toegang en ruimte

Nog niet overall in Amsterdam is kunst en cultuur dichtbij. In sommige delen van onze stad – zoals Nieuw-West, Noord en Zuidoost - groeit de bevolking het hardst maar blijft het niveau aan culturele voorzieningen achter. Toegang tot kunst en cultuur is hier nog niet altijd een vanzelfsprekendheid zoals in dat in Centrum of in Zuid het geval is. Voor veel Amsterdammers is kunst en cultuur – zowel qua ruimte als in aanbod – op grote afstand. En in de ontwikkelgebieden - de plekken in de stad waar nieuwe woningen gebouwd worden – wordt bij de inrichting niet altijd rekening gehouden met een behoefte aan kunst en cultuur van de huidige bewoners.

Er is weinig ruimte voor nieuwkomers en voor ontwikkeling van nieuwe kunstvormen in de culturele sector. Die hebben het moeilijk om een plek in het bestaande systeem te vinden. Bestaande plekken in Amsterdam zijn vergeven en in deze tijd kun je bijna niets huren voor een aanvaardbaar bedrag.

Michel de Rooij, directeur Nowhere

De vraag naar (betaalbare) ruimte door makers en culturele instellingen is nog nooit zo groot geweest, zoals recent werd onderstreept door de Amsterdamse Kunstraad.³ Steeds meer individuele makers, makerscollectieven, bestaande culturele instellingen en nieuwe initiatieven zijn op zoek naar productie- of presentatieplekken. Het aanbod in ruimte blijft vooralsnog beperkt.

³ Zie het advies 'Groeit vraagt om groei' van de Amsterdamse Kunstraad, 18 oktober 2023

Nachtclubs vinden nieuwe plekken aan de randen van de stad en nieuwe permanente plekken – zoals broedplaatsen voor makers – zijn schaars.

Een gerichte aanpak voor 2023-2027

Een toekomstbestendige culturele infrastructuur betekent dat er in Amsterdam voldoende locaties en plekken zijn om aan de ruimtebehoeften op al deze niveaus te voldoen: op die manier kan kunst en cultuur meebewegen met de stad. Ons uitgangspunt is een evenwichtige spreiding van voorzieningen over de hele stad. Iedere Amsterdammer verdient immers een plek waar je naartoe gaat voor inspiratie, verbeelding en verrijking en waar je verschillende mensen en perspectieven van onze diverse stad ontmoet en ervaart.

We zijn de enige bioscoop in Nieuw-West, dus programmeren we heel breed. Bewoners denken niet in hokjes van art-house of commercieel. Ze komen voor een film als Super Mario, maar willen ook graag een mooie documentaire zien over een maatschappelijk relevant onderwerp.

Bas Broertjes, medeoprichter Oxville

Om kunst en cultuur in Amsterdam toegankelijk en toekomstbestendig te maken, is het van belang dat de cultuursector in ruimte mee kan groeien met de stad. Hiervoor stellen we jaarlijks middelen beschikbaar om in nieuwe culturele voorzieningen (wijkgericht en grootstedelijk) te investeren. We zetten in op een goede samenwerking met publieke en private partners en maken een inhaalslag op het bestaande aanbod. We doen dit aan de hand van een gerichte en integrale aanpak: **het Strategisch Huisvestingsplan Kunst en Cultuur 2023-2027 (SHP Kunst en Cultuur).**

SHP Kunst en Cultuur

In het SHP Kunst en Cultuur lichten we toe hoe we in de komende periode het wijkgerichte kunst- en culturaanbod willen behouden en versterken. We kijken ook naar nieuwe plekken voor aanbod met een regionale, landelijke of internationale functie. Noord, Nieuw-West en Zuidoost krijgen hierbij extra aandacht. Maar we kijken ook naar andere delen van de stad waar verdicht wordt, waar nieuwe wijken worden toegevoegd en waar te weinig aanbod is gericht op deze nieuwe situatie.

We richten ons met dit plan op voorzieningen voor kunst- en cultuurorganisaties, nieuwe broedplaatsen, nachtcultuur en bestaande vrije ruimte. Voorzieningen die autonoom kunnen worden vormgegeven met veel ruimte voor spontaniteit en experiment. Waar mogelijk geven we initiatiefnemers alle vrijheid en zeggenschap om ruimte en programmering naar eigen inzicht in te richten.

Het is interessant als er andere verhalen verteld worden dan de verhalen die wij al in huis hebben. We willen dat huis heel graag zelf beheren. Dan kunnen wij letterlijk de sleutel geven aan sleutelfiguren uit de buurt. Die nemen vervolgens weer hun netwerk en community mee.

Myrna Versteeg, directeur DAT! school

Met het SHP Kunst en Cultuur zetten we de koers uit voor nieuwe permanente voorzieningen voor de periode tot en met 2027 met een doorkijk tot en met 2032. Dit zijn de doelstellingen.

- Behoud en optimalisatie van de bestaande culturele infrastructuur.
- Nieuwe buurtgerichte culturele voorzieningen realiseren in lijn met de groei van de stad.
- Nieuwe grootstedelijke culturele voorzieningen realiseren.
- Ruimte reserveren voor kunst en cultuur, zodat nieuwe (grootstedelijke) voorzieningen door culturele initiatiefnemers gerealiseerd kunnen worden.

Kunst in de openbare ruimte maakt geen onderdeel uit van het SHP Kunst en Cultuur.

Dit plan is een concretisering van en een vervolg op het Strategisch Huisvestingsplan Kunst en Cultuur 2020-2025. Naast investeringen die samenhangen met de groei van de stad benoemen we in het SHP ook de investeringen die noodzakelijk zijn voor het behoud en de optimalisatie van de bestaande culturele infrastructuur. We werken met een investeringsplafond van 7 miljoen euro per jaar voor zogeheten onrendabele reguliere investeringen in kunst- en cultuurvoorzieningen. Deze middelen zetten wij in voor het realiseren van culturele wijkvoorzieningen. Opgeteld komt het investeringsplafond voor de periode 2023-2027 uit op een totaal van 35 miljoen euro. Het totaal benodigde investeringsbedrag voor de geïnventariseerde projecten die starten in de periode 2023-2027 is hoger dan het beschikbare plafond, namelijk ongeveer 55 miljoen euro. Jaarlijks worden prioriteiten gesteld en afwegingen gemaakt voor de projectenlijst. Dit gebeurt bij de vaststelling van de Voorjaarsnota.

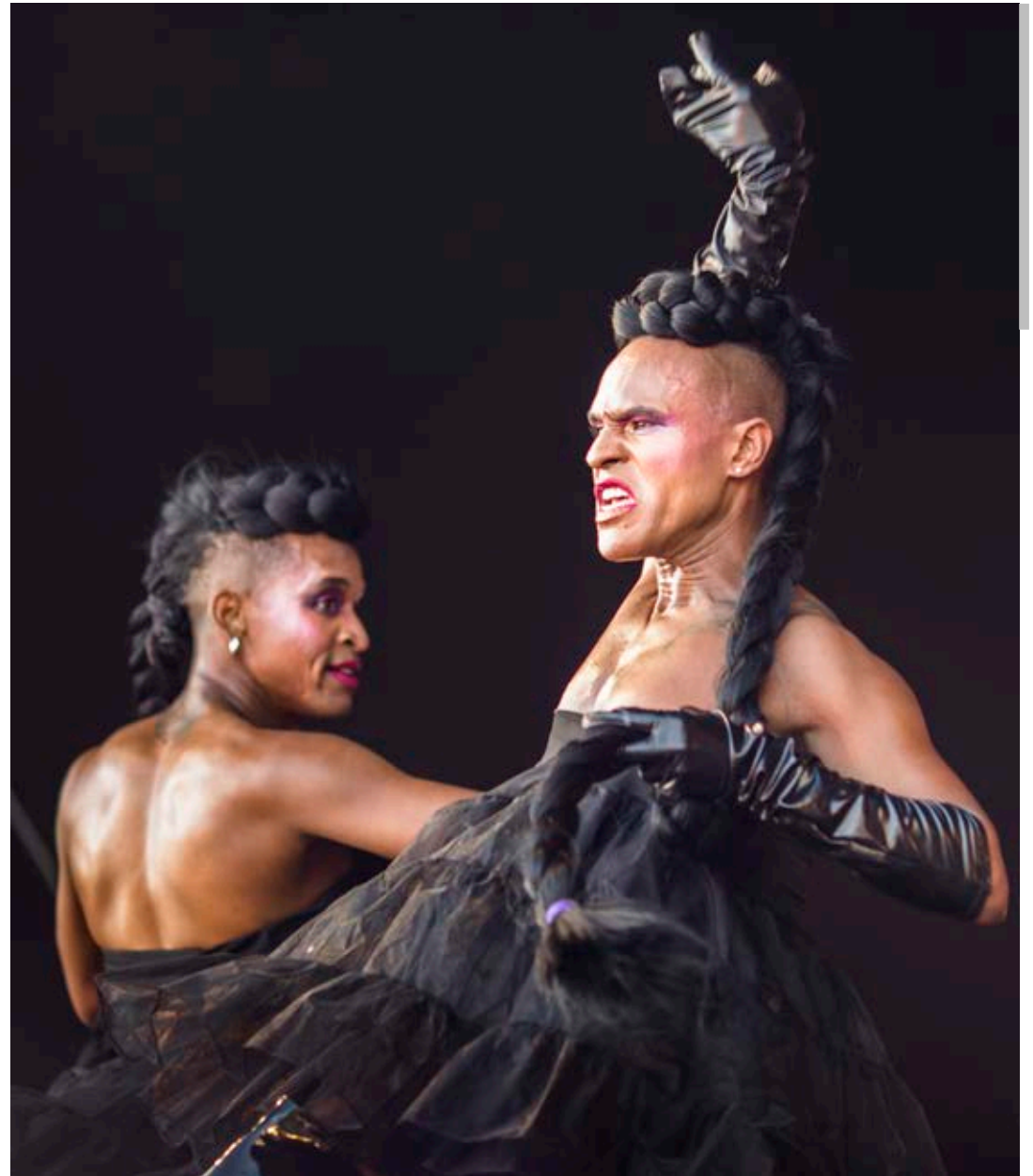
Daarnaast vatten we samen met welke instrumenten de gemeente stuurt op culturele huisvesting. Broedplaatsen, nachtcultuur en culturele vrije ruimte maken onderdeel uit van dit plan. Daarbij geven we in hoofdstuk 2 en 3 zoveel mogelijk aan hoe we werken aan het invullen van deze koers. In hoofdstuk 4 zoomen we per

stadsdeel in op locaties waar de gemeente inzet op nieuwe voorzieningen. We geven aan welke locaties we hiervoor onderzoeken en welke kansen zich voordoen voor kunst en cultuur vanuit de (her)ontwikkeling van gebieden.

Het SHP Kunst en Cultuur geeft een koers en een ambitie weer. Aan de inhoud van dit plan kunnen geen rechten worden ontleend.

Nulmeting culturele infrastructuur

Om een goed beeld te krijgen van de huidige stand van zaken van de culturele infrastructuur in de stad voeren we in 2023-2024 een nulmeting uit. Met deze nulmeting onderzoeken we welke kunst- en cultuurvoorzieningen, broedplaatsen, locaties voor nachtcultuur en creatieve vrije ruimte er momenteel zijn en hoe deze zijn verspreid over de stad. Deze basisinformatie is van belang voor een goede prioritering van de benodigde culturele voorzieningen die we willen toevoegen aan de stad. We willen voorkomen dat er ongemerkt culturele plekken verdwijnen. Hierbij gebruiken we een interactieve cultuurkaart, waarop zoveel mogelijk Amsterdamse kunst- en cultuurvoorzieningen, broedplaatsen en plaatsen voor nachtcultuur en vrije ruimte zijn weergegeven.⁴

4 De kaart is te vinden via maps.amsterdam.nl/kunstencultuur.

2

2. Instrumenten en beleid

Amsterdam is niet alleen de hoofdstad, maar ook het belangrijkste culturele centrum van Nederland. Om deze aantrekkingskracht te kunnen behouden, moet de culturele infrastructuur optimaal ingericht zijn op de ruimtebehoeften vanuit de verschillende kunstdisciplines. Het aanbod moet uitnodigend zijn voor alle Amsterdammers. Daarbij zijn presentatie en productie binnen het kunst- en cultuuraanbod twee cruciale functies.

Presentatieplekken

Presentatieplekken zijn er voor bezoekers en deelnemers, met bijbehorende programmering en activiteiten. Tentoonstellingen, voorstellingen, maar ook cultuureducatie en -participatie vallen hieronder. In gebieden waar woningen worden toegevoegd aan bestaande buurten ligt een kans voor het toevoegen van nieuwe permanente presentatieplekken. Dit willen we mogelijk maken door specifiek ruimte te creëren voor organisaties die geworteld zijn in de buurt of het gebied: plekken waar bewoners zich thuis voelen. We moeten samen met culturele instellingen en makers met een open blik nadenken over hoe een gebouw een bijdrage kan leveren aan een geslaagde culturele ervaring voor de doelgroep of groepen die we voor ogen hebben.

Productieplekken

Productieplekken zijn werkruimtes waar culturele organisaties en makers hun werk kunnen doen. Er is ruimte voor experiment. Een sterke culturele infrastructuur biedt plaats aan producties op elk schaalniveau. Huidige en komende generaties kunstenaars in alle disciplines moeten er kunnen werken. Daarbij is het belangrijk om

ruimte te bieden aan alle verschillende ontwikkelingsfasen van een productie. In welke fase die zich bevindt, bepaalt voor een deel de specifieke behoeften die nodig zijn bij de totstandkoming ervan. Die behoeften kunnen sterk verschillen per kunstdiscipline.

Als er bestaande gemeentelijke panden vrij komen die mogelijk geschikt zijn voor kunst- en cultuurprogrammering, broedplaatsen, nachtcultuur en creatieve vrije ruimte onderzoeken we dit op haalbaarheid. Voorbeelden hiervan zijn de Drenthal in het Cruquiusgebied (Oost) en het voormalig gymzalengebouw in Slotervaart (Nieuw-West).

Samen met culturele organisaties in gevestigde voorzieningen bekijken we hoe zij beter en slimmer kunnen samenwerken met kleine en middelgrote organisaties in andere delen van de stad. Bestaande instellingen en hun gebouwen blijven daarmee relevant en toegankelijk, en nieuwkomers in het culturele veld worden zichtbaar voor de hele stad.

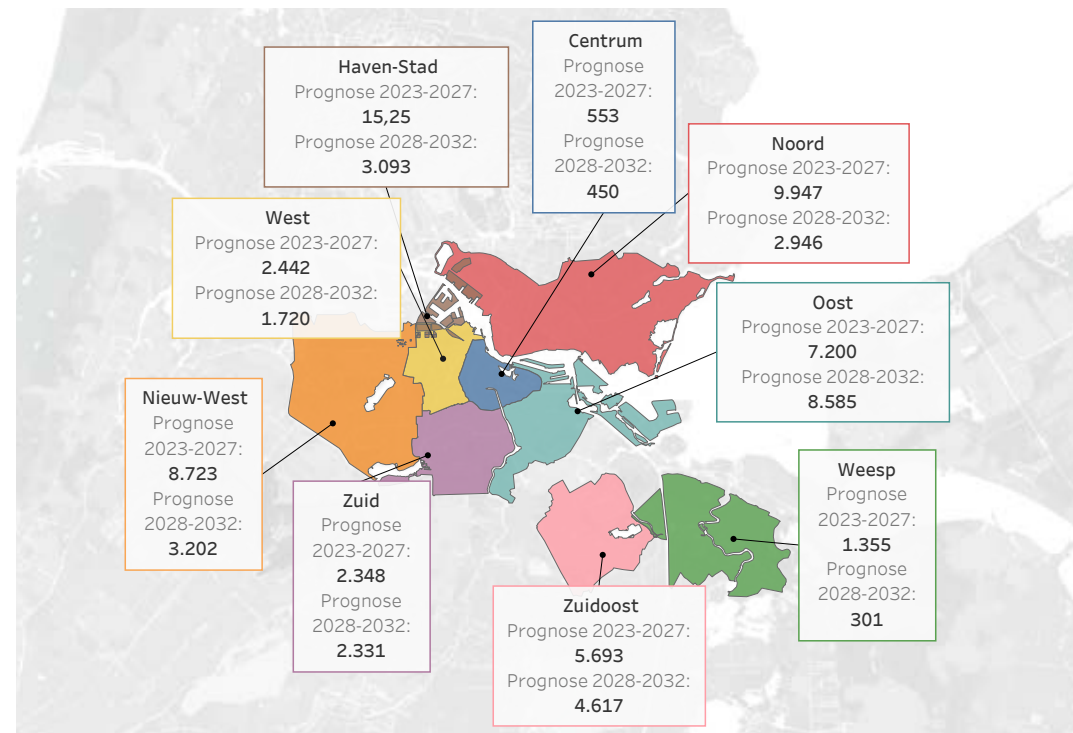
2.1 Staat van de sector

We gaan voor een toekomstbestendige strategie. Hiervoor is het nodig om een aantal belangrijke ontwikkelingen en knelpunten binnen de kunst- en cultuursector te benoemen. De coronacrisis heeft in de sector haar sporen nagelaten. Daarna volgden onder meer een hoge inflatie, een energiecrisis en een krappe arbeidsmarkt. Sommige instellingen hebben hierdoor lastige keuzes moeten maken. Denk daarbij aan het terugbrengen van het aantal voorstellingen of het inkorten van tournees.

Makers vormen de basis van de cultuursector, maar hebben steeds meer moeite met het vinden van betaalbare woon- en werkruimte. Ook het dagelijks leven in Amsterdam is voor veel (beginnende) kunstenaars en makers onbetaalbaar. Hierdoor verlaat talent de stad. Daarnaast heeft de brede arbeidsmarktproblematiek vergaande gevolgen voor de Amsterdamse cultuursector. En ook dat vergroot de kwetsbaarheid van de sector. Deze maatschappelijke uitdagingen vragen om slimme oplossingen. Verandering, innovatie en samenwerking zijn daarbij belangrijke trefwoorden, net als ongelijk investeren voor gelijke kansen. Verder in hoofdstuk 2 en 3 leggen we uit welke instrumenten en strategieën we hiervoor willen inzetten.

2.2 Ruimte voor kunst en cultuur

In 2018 hebben we de Amsterdamse Referentienorm maatschappelijke voorzieningen, groen en spelen vastgesteld.⁵ Met dit instrument geven we antwoord op de vraag hoeveel ruimte er nodig is aan maatschappelijke voorzieningen in de groeiende stad. Kunst en cultuur maakt deel uit van deze referentienorm. Er is een norm bepaald voor culturele wijkvoorzieningen en een norm voor stedelijke culturele voorzieningen. Hiermee zorgen we ervoor dat waar nieuwe woningen komen, er ook ruimte wordt gemaakt voor kunst- en cultuurvoorzieningen. Dat vertalen we niet alleen binnen grootschalige gebiedsontwikkeling zoals in Haven-Stad en op IJburg 2, maar ook in bestaande buurten waar woningen worden toegevoegd, zoals Geuzenveld-Slotermeer, Reigersbos, K-buurt en Banne Noord.

Figuur 1. Woningbouwprognose per stadsdeel, stadsgebied Weesp en Haven-Stad in aantallen woningen

Toepassing referentienorm Kunst en Cultuur

Voor kunst en cultuur zijn de volgende normen bepaald:

- Per nieuwe woning wordt 0,25 m² BVO6 kunst- en cultuurvoorzieningen op wijkniveau toegevoegd.
- Per nieuwe woning wordt 0,20 m² BVO kunst- en cultuurvoorzieningen op stedelijk niveau toegevoegd.

Met deze werkwijze realiseren we nieuwe culturele voorzieningen voor bestaande en toekomstige bewoners, bezoekers en makers. In dit geactualiseerde SHP Kunst en Cultuur concretiseren we de

⁵ De Amsterdamse Referentienorm is op 30 januari 2018 vastgesteld door het college van B&W.

⁶ De afkorting BVO staat voor bruto vloeroppervlak. Dat is de som van de vloeroppervlakte van alle bouwlagen, gemeten langs de buitenomtrek.

opgave en bouwen we voort op de al opgedane ervaringen. We doen recht aan actuele ontwikkelingen in de stad, en spelen in op de behoeften van de cultuursector en van huidige en toekomstige bewoners.

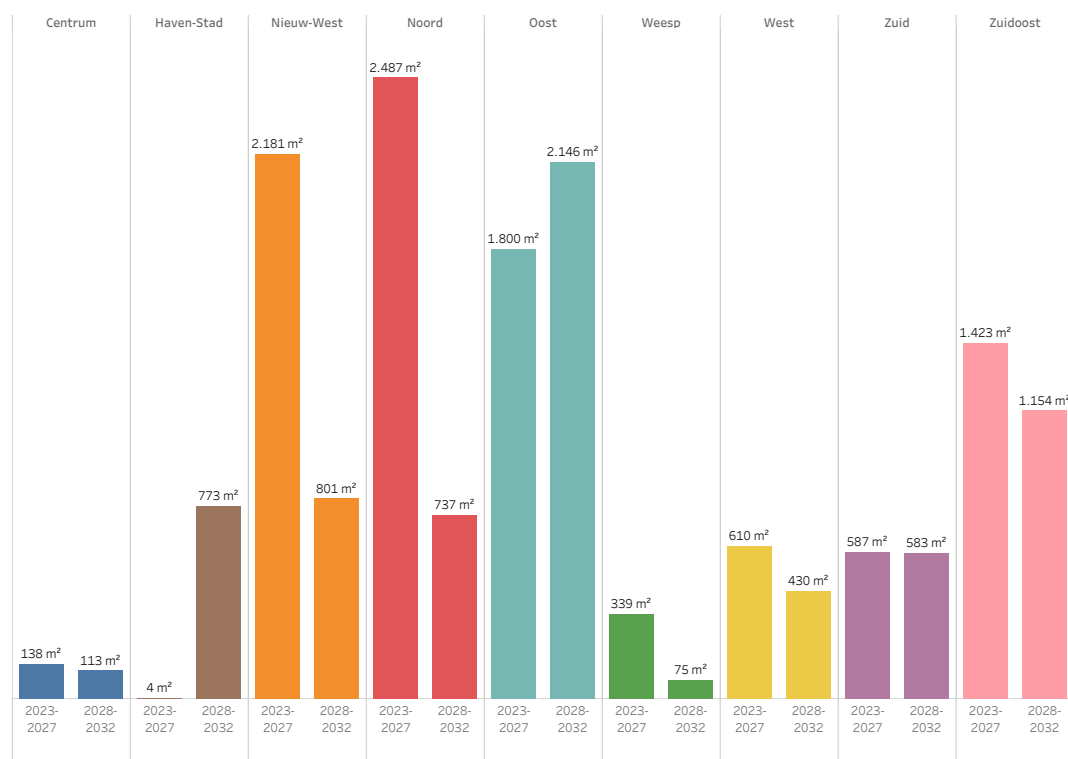
Figuur 1 toont een prognose voor het aantal woningen dat de stad wil realiseren. Deze prognose is gebaseerd op de monitor woningbouwplannen. Dit is vervolgens doorberekend naar de stadsdelen, het gebied Haven-Stad en stadsgebied Weesp. Het werkelijk aantal woningen dat per projectgebied wordt gebouwd, kan hiervan afwijken. In figuur 1 is een onderscheid gemaakt tussen de periode 2023-2027, die aansluit op de periode van SHP Kunst en Cultuur, en de periode 2028-2032, waarvoor dit document een doorkijk geeft.

De woningbouwopgave is per gebied vastgelegd. In Nieuw-West worden bijvoorbeeld Schinkelkwartier en Ringzone-West getransformeerd naar woon-werkgebieden. En ook in stadsdeel Oost ligt een groot deel van de woningbouwopgave, met IJburg 2 (Centrumeiland, Strandeiland en Buiteneiland), Sluisbuurt en Zeeburgereiland.

Haven-Stad

Het transformatiegebied Haven-Stad is apart opgenomen in figuur 1 en 2. Het gebied ligt verspreid over de stadsdelen West, Nieuw-West en Noord. De eerste twee deelgebieden die de komende jaren in ontwikkeling worden gebracht, zijn Sloterdijk Stationskwartier en Sloterdijk Contactbuurt. Voor deze gebieden stellen we een visie op voor de ontwikkeling van culturele infrastructuur.

In totaal bestaat Haven-Stad uit 650 hectare - opgedeeld in 12 deelgebieden die tussen 2029 en 2055 gefaseerd worden getransformeerd. In het Programmaplan Maatschappelijke Voorzieningen Haven-Stad uit 2021 is op basis van de referentienorm 17.373 m² gereserveerd voor culturele wijkvoorzieningen.

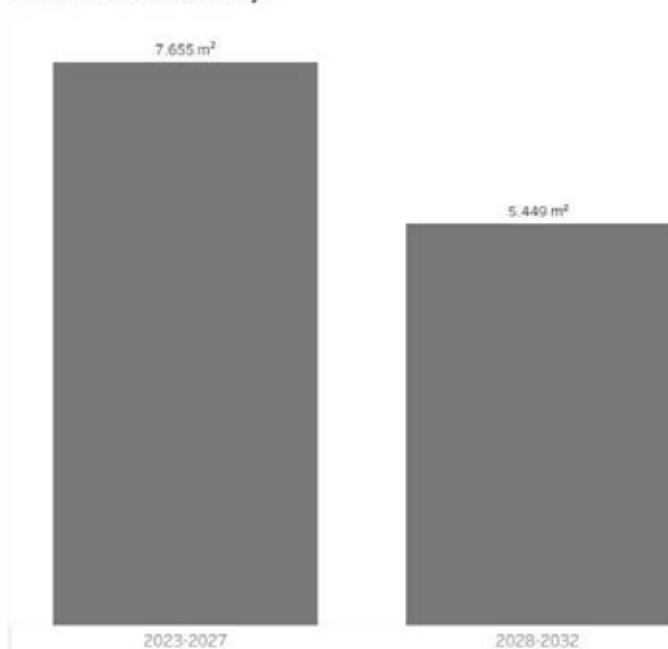

Figuur 2. Opgave in m² culturele wijkvoorzieningen op basis van referentienorm Kunst en Cultuur, gerelateerd aan de woningbouwprognose per stadsdeel, stadsgebied Weesp en Haven-Stad

Er is ruimte voor 1 of 2 grootstedelijke cultuurvoorzieningen. Uitgangspunt voor de ontwikkeling van nieuwe voorzieningen in Haven-Stad is de aansluiting met de culturele initiatieven en locaties die er nu al zijn, zoals broedplaatsen. Met onder meer buurtbewoners en ondernemers is het programma ‘Atelier Samen Haven-Stad Maken’ opgezet en de ‘Community of Practice kunst, cultuur en erfgoed’. Hierin worden culturele kansen en uitdagingen van Haven-Stad vanuit een open netwerk van culturele trekkers en betrokkenen uit de omgeving bottom-up verkend. De ideeën en mogelijke initiatieven die dit oplevert, vormen de basis om plannen voor culturele voorzieningen, broedplaatsen,

Referentienorm stedelijk

Figuur 3. Opgave in m2 stedelijke culturele voorzieningen op basis van referentienorm Kunst en Cultuur, gerelateerd aan de woningbouwprognose in Amsterdam

nachtcultuur en creatieve vrije ruimte in Haven-Stad verder vorm te geven.

Figuur 2 laat zien hoeveel bruto vloeroppervlak (BVO) er per stadsdeel/stadsgebied aanvullend nodig is voor culturele wijkvoorzieningen om een complete culturele hoofdstad te blijven op grond van de verwachte woningbouw tot en met 2032.

Figuur 3 laat zien hoeveel bruto vloeroppervlak er in de hele stad aanvullend nodig is voor culturele voorzieningen om een complete culturele hoofdstad te blijven op grond van de verwachte woningbouw tot 2032.

In hoofdstuk 4 is een inventarisatie gemaakt van projecten die aansluiten op de beleidsdoelen voor kunst en cultuur, broedplaatsen, nachtcultuur en vrije ruimte. De projecten worden daarbij op haalbaarheid onderzocht en getoetst aan de Amsterdamse referentienorm.

2.3 Ruimte voor broedplaatsen

In de afgelopen jaren zijn er in Amsterdam diverse nieuwe, semipermanente broedplaatsen bijgekomen voor de duur van ongeveer 15 tot 20 jaar. Deze worden gerealiseerd zonder gemeentelijke investering. Als gemeente stimuleren we dit door ontwikkelaars op een aantal locaties te verplichten bij de (her)ontwikkeling van kavels een broedplaatsfunctie op te nemen. Daarbij geven we per locatie een minimaal vastgesteld oppervlak en een maximale huurprijs per vierkante meter mee. Partijen die inschrijven op een kavel kunnen zelf kiezen welke partij zij uitnodigen om de broedplaats te beheren. De broedplaatsbeheerder stelt vervolgens zelf een visie voor de broedplaats op. De onafhankelijke Commissie Ateliers en (Woon)Werkpanden Amsterdam (CAWA) die door de gemeente is ingesteld, beoordeelt vervolgens of die visie van voldoende inhoudelijke kwaliteit is en aansluit op de doelstellingen van het Amsterdamse Atelier- en Broedplaatsenbeleid. Een voorbeeld van zo'n broedplaats is Lycka, bij Sloterdijk. In dit gebouw zijn ook 28 kunstenaarswoningen gerealiseerd.

De maat van een broedplaats varieert. In nieuw te ontwikkelen gebieden en wijken hangt die grootte mede af van de ambities van initiatiefnemers en makers. Het hangt ook af van de fysieke kenmerken van een gebied. Hierdoor zijn vierkante meters voor broedplaatsen lastig in een referentienorm te vatten: deze norm is immers gekoppeld aan de woningbouwopgave van een gebied. Broedplaatsen zijn om die reden geen onderdeel van de referentienorm.

Broedplaats Lycka (oktober 2022)

In 2024 wordt de ‘Amsterdamse Referentienorm maatschappelijke voorzieningen, groen en spelen’ geactualiseerd. We onderzoeken of we hierbinnen een motivatieplicht kunnen instellen voor het al dan niet opnemen van broedplaatsen in de gebiedsontwikkeling. Projectteams van de gemeente die zich bezighouden met de gebiedsontwikkeling, motiveren dan voortaan altijd waarom wel of geen broedplaatsen worden opgenomen voor een plangebied. Met deze stap creëren we meer aandacht voor deze maatschappelijke functie en realiseren we meer broedplaatsen in de gebiedsontwikkeling.

2.4 Rafelranden en vrije ruimten

Verspreid in en om de stad zijn bijzondere plekken te vinden die van onderop zijn ontstaan en autonoom worden vormgegeven. Met de groei en de verdichting van de stad staan deze bestaande vrije ruimten onder druk. Er is een brede behoefte om plekken in de stad te hebben en te houden waar ruimte is voor spontaniteit en experiment. Plekken die adem- en leefruimte bieden.

Karakteristiek voor Amsterdam zijn de rafelranden en de soms schurende tegencultuur. Veel van deze belangrijke vrije ruimten vinden hun oorsprong in de kraakbeweging uit de vorige eeuw. Denk aan plekken als Ruigoord, de OCCII en OT301. Het onafhankelijke muziekpodium OCCII (Amstelveenseweg, stadsdeel Zuid) biedt plek aan beginnende en ervaren muzikanten en programmeert nieuwe en experimentele muziek. OT301 (Overtoom, stadsdeel Zuid) is een mix van een cultureel podium, atelierruimten en woningen en biedt ruimte voor workshops en debat. Al deze plekken worden vormgegeven door een brede gemeenschap van vrijwilligers en zijn autonoom georganiseerd.

Met de Expeditie Vrije Ruimte (2020) beschermen we bestaande vrije ruimte en stellen nieuwe vrije ruimte beschikbaar voor Amsterdammers. Vrije ruimten hebben vele verschijningsvormen. Ze hebben met elkaar gemeen dat ze van onderop zijn ontstaan en collectief worden vormgegeven. Vaak hebben ze een belang-

rijk cultureel component. Denk aan een podium voor startende muziekcollectieven, betaalbare atelierruimte voor kunstenaars, en het beschikbaar stellen van ruimte voor activiteiten van buurtbewoners. Vrije ruimte is een essentieel onderdeel van het brede cultuurlandschap: Amsterdammers kunnen er iets uitproberen en hun talenten ontdekken. Vrijheid om te experimenteren is daarbij essentieel. Daarom moeten vrije ruimten niet al te veel kaders hebben.

De komende jaren zetten we ons in voor een evenwichtige spreiding van vrije ruimte over de stad, voor en door diverse groepen Amsterdammers. Daarbij beschermen we bestaande vrije ruimte én bieden we plek voor nieuwe initiatieven. Dat doen we waar mogelijk in samenhang met andere maatschappelijke voorzieningen. Vrije ruimte is een vast onderdeel van planvorming en gebiedsontwikkeling. We ontwikkelen een samenwerkingsverband voor iedereen die zich bezighoudt met cultuur in de vrije ruimte. Daarbij zetten we in op internationale kennisuitwisseling. Op die manier kunnen we lokaal leren en toepassen. De Frei(T)raume/Envisioning Free Space Conference in Berlijn is bijvoorbeeld zo'n belangrijke bron van inspiratie.

2.5 Ruimte voor nachtcultuur

Met de vaststelling van de Nachtvisie in 2021 is nachtcultuur een volwaardig onderdeel van het kunst- en cultuurbeleid geworden. Het nachtleven en de bijbehorende artistieke festivals spelen een grote rol in de vernieuwing van de Amsterdamse cultuur. Er is grote behoefte aan tijdelijke én permanente plekken voor een bloeiende nachtcultuur. Met een Uitvoeringsagenda Nachtcultuur 2023-2026 sturen we met verschillende interventies op nieuwe locaties voor de nacht:

- We stimuleren cross-overs tussen nachtleven en culturele instellingen zoals musea. Hierdoor worden bestaande culturele locaties intensiever gebruikt.
- In de gebiedsontwikkeling maken we expliciet ruimte voor nieuwe permanente nachtcultuurvoorzieningen en locaties

- voor nachtcultuur. Daarbij kijken we ook naar tijdelijke locaties. Dit doen we op basis van een stadsbreed locatie- en haalbaarheidsonderzoek dat in 2024 wordt uitgevoerd.
- In 2024 wordt de ‘Amsterdamse Referentienorm maatschappelijke voorzieningen, groen en spelen’ geactualiseerd. We onderzoeken of we hierbinnen ook een verplichting ten aanzien van nachtcultuur voorzieningen kunnen opnemen.
  - Bij vrijkomende gemeentelijke panden wordt getoetst of deze geschikt zijn voor nachtcultuur.
  - De gemeente doet een beroep op de particuliere sector om ruimtes te melden die geschikt zijn voor initiatieven die in lijn zijn met de ambities en behoeften uit de Nachtvisie en faciliteert hierin waar nodig.
  - We kijken of en waar we nachtcultuur kunnen faciliteren bij bestaande broedplaatsen en in nieuw te ontwikkelen nachtbroedplaatsen.
  - We onderzoeken de behoeften van de inwoners per stadsdeel en meten het draagvlak voor specifieke vormen van nachtcultuur. Dit onderzoek gaat ook in op thema’s als veiligheid, bereikbaarheid en leefbaarheid.

Met deze interventies specificeren we de koers voor nieuwe nachtcultuurvoorzieningen waar we vanuit de gemeente in de periode 2023-2027 op inzetten.

2.6 Nulmeting

Er is meer kennis en informatie nodig over de bestaande culturele infrastructuur. Welke kunst- en cultuurvoorzieningen, broedplaatsen, locaties voor de nachtcultuur en creatieve vrije ruimten zijn er op dit moment? Welke zijn permanent en welke zijn tijdelijk? Deze basisinformatie maakt een goede prioritering van benodigde voorzieningen die we willen toevoegen aan de stad mogelijk. In 2023 zijn we via een nulmeting gestart met onderzoek naar de bestaande culturele infrastructuur in de stad.

Naast deze nulmeting hebben we in 2023 kwalitatief onderzoek gedaan naar de behoeften van bewoners in wijken waar het voorzieningenniveau achterloopt bij de rest van de stad. Het gaat hierbij om de stadsdelen Noord, Nieuw-West en Zuidoost. Ook hebben we op basis van de adviezen van de stadsdeelcommissies geïnventariseerd welke bestaande huisvestingsvraagstukken en kansen er momenteel spelen binnen de culturele infrastructuur in de stadsdelen. Zie bijlage 3.

Deze informatie gebruiken we om in 2024 samen met de stadsdelen gerichter te formuleren aan welke nieuwe culturele voorzieningen behoefte is in relatie tot de groei van de stad. Dit vatten we samen in een ruimtelijke opgavekaart voor nieuwe culturele voorzieningen, broedplaatsen, nachtcultuur en creatieve vrije ruimte. Dat maakt scherpere sturing mogelijk. Hiermee kunnen we de benodigde culturele voorzieningen per gebied tijdig ruimtelijk uitwerken. Zo kan per plangebied in een vroeg stadium van de gebiedsontwikkeling specifiek gestuurd worden op geschikte kaders voor de gewenste culturele voorziening. Dit is de voorlopige basislijst met wensen die we in 2024 willen door ontwikkelen:

- Productievoorzieningen ofwel broedplaatsen.
- Presentatievoorzieningen met activiteitenruimten, een presentatiezaal en ondersteunende horeca.
- Cultuureducatie voorzieningen met leslokalen en ondersteunende horeca.
- Nachtcultuurvoorzieningen met publieksruimtes en horeca.
- Flexibele ruimte/gebouwen waarbij ‘de sleutel aan de buurt’ wordt gegeven, oftewel waar de zeggenschap over de gewenste functies bij een community ligt.

3. Ontwikkelstrategie

Hoe bouwen we nieuwe culturele voorzieningen in een snel groeiende stad? Hoe sluiten we aan op relevante ontwikkelingen en nieuwe behoeften vanuit het culturele werkveld en vanuit de bewoners? Bij gebiedsontwikkeling spelen allerlei partijen met verschillende belangen een rol. Bij het plannen en realiseren van nieuwe kunst- en cultuurvoorzieningen zijn veel partijen betrokken. Daarom is een integrale blik op de ontwikkelingen belangrijk.

3.1 Som der delen

We bekijken hoe onze investeringsopgave zich verhoudt tot de initiatieven en ontwikkelingen in het culturele veld en initiatieven van private investeerders. Gemeente, ontwikkelaars, vastgoedeigenaren en culturele initiatiefnemers moeten elkaar weten te vinden. Samen werken we aan een divers cultureel aanbod voor verschillende doelgroepen. Dat voorkomt concurrentie tussen de verschillende voorzieningen en vergroot de aantrekkingskracht en de onderlinge kruisbestuiving. We sturen op twee manieren de realisatie van nieuwe culturele voorzieningen: door te investeren en door te faciliteren.

Investeren in bestaande gemeentelijke panden

De gemeente heeft 117 panden deels of volledig in gebruik voor kunst en cultuur. Het zijn panden die in beheer (eigendom of huur) zijn bij Gemeentelijk Vastgoed. De portefeuille bestaat onder andere uit musea, theaters, bibliotheken, broedplaatsen en ateliers. Die moeten kunnen blijven voldoen aan de huidige en toekomstige eisen van makers, gebruikers en bezoekers. Soms zijn er nieuwe of aanvullende kunst- en cultuurambities voor een pand die passen binnen de gemeentelijke ambities. Dan hebben

we beperkt de mogelijkheid om winstgevend te investeren in renovatie of bouwkundige aanpassingen. Zulke investeringen berekenen we door aan de hurende partij. De hurende partij moet deze extra kosten volledig financieel kunnen dragen naast de maandelijkse huurlasten. Een voorbeeld hiervan is de transformatie van de voormalige Boekmanzaal in het stadhuis naar een multifunctionele kleine zaal voor de Nationale Opera en Ballet.

Daarnaast vindt er continu onderhoud plaats aan gemeentelijke panden op het moment dat het pand vrijkomt tussen twee huurperiodes in. Daarbij worden bestaande CAWA-ateliers verduurzaamd. Voorbeelden van dergelijke investeringen die de komende tijd worden gedaan, zijn de toevoeging van muziekstudio's in de kelder van A-lab, het toekomstbestendig maken van broedplaats HW10 en de uitbreiding van broedplaats MK24 met een zolderverdieping voor de verhuur.

Investeren in nieuwe culturele voorzieningen

Als gemeente kunnen we zelf investeren in nieuwe culturele voorzieningen die niet winstgevend zijn. Ons investeringsbudget hiervoor is echter beperkt. We leggen de focus voor deze investeringen op projecten in buurten en wijken waar momenteel onvoldoende permanente culturele voorzieningen aanwezig zijn, waar nieuwe woningen worden toegevoegd én waar voldoende culturele initiatiefnemers behoefte hebben aan een locatie. Voorbeelden hiervan zijn de toevoeging van een buurtcultuurhuis in Banne Noord en de realisatie van Het Verhalenhuis op het Osdorppelein. In hoofdstuk 5 hebben we de investeringslijst opgenomen voor de periode 2023-2027.

Faciliteren van nieuwe culturele voorzieningen

Vaak zijn culturele aanbieders publiek-privaatgerichte instellingen die met zowel overheden als met bedrijven in verbinding staan. Dit betekent dat nieuwe culturele voorzieningen regelmatig gerealiseerd worden door marktpartijen. Zo wordt een rijke schakering aan kunst- en cultuurprojecten gerealiseerd in de gebiedsontwikkeling. We kunnen deze nieuwe culturele voorzieningen op verschillende manieren faciliteren:

- Externe partijen kunnen zich melden met de ambitie om één of meer culturele voorzieningen te realiseren. Dit zijn bijvoorbeeld commerciële culturele initiatiefnemers, mecenasen, vastgoedinvesteerders of woningbouwcorporaties. Wij kunnen deze initiatieven faciliteren door te helpen zoeken naar een geschikte locatie en door bestemmingsplannen in te richten op de gewenste kunst- en cultuurvoorzieningen, broedplaatsen en/ of nachtcultuur en door de erfpacht hiervoor aan te passen.
- We kunnen zelf kansen creëren voor kunst en cultuur in gebouwen en gebieden die niet ons eigendom zijn en worden getransformeerd van een monofunctie naar een functiemix van wonen en werken. We gaan dan in gesprek met de eigenaar over deze mogelijkheden en proberen die te verleiden om op deze functies in te zetten. We kunnen hierop sturen met bestemmingsplannen, afsprakenbrieven en een aanpassing van de erfpachtprijs.
- Er zijn kavels en/of gebouwen waarvan we zelf eigenaar zijn en die we via een tender door de markt laten ontwikkelen. In zo'n geval schrijven marktpartijen zich in om een kavel en/of gebouw te ontwikkelen volgens de eisen en richtlijnen die de gemeente hiervoor stelt. Indien we in het betreffende gebied een opgave hebben voor kunst en cultuurvoorzieningen vanuit de groeiende stad, maar deze buiten de prioritering voor de eigen investeringen valt, kunnen we deze functie opnemen in de tender. Wij concretiseren in dat geval de nieuwe culturele functie en geven dit als opdracht mee in de tender bij de verkoop van de kavel.

Bij elk ontwikkelgebied spreken we af welke rol we vanuit de gemeente hebben. We geven daarbij duidelijk aan wat wij verwachten van investerende partijen en van de culturele programmering. Voorbeelden hiervan zijn het toevoegen van culturele functies in Cluster 8 in de Amsterdamse Poort en het realiseren van een culturele wijkvoorziening in Amstelkwartier fase 3.

3.2 Van tijdelijk naar permanent

De afgelopen decennia ontstonden er op allerlei plekken culturele initiatieven in leegstaande panden. Daarbij werd vaak een financieel gunstig, maar wel tijdelijk huurcontract met de eigenaar gesloten. Veel van die locaties worden nu getransformeerd tot woon-werkgebied. Het is voor de gebruikers een steeds grotere uitdaging om een nieuw onderkomen te vinden. Die zijn ofwel opnieuw tijdelijk, ofwel aanzienlijk duurder.

In tijdelijke huisvesting kunnen initiatiefnemers experimenteren en ervaring opdoen. Bij gebiedsontwikkeling sluit dit goed aan op de fase van placemaking. Dit is de fase die voorafgaat aan de bouwontwikkeling van een locatie, als kavels en/of gebouwen (deels) nog ongebruikt zijn en er tijdelijke invulling aan kan worden gegeven. Culturele organisaties gedijen echter niet altijd op een tijdelijke locatie. Als je niet weet hoelang je kunt blijven, kun je vaak niet echt aarden. Waar mogelijk willen we ruimte bieden om succesvolle onderdelen van tijdelijke voorzieningen te behouden in het gebied. Broedplaats het Nieuwe Bajesdorp is zo'n voorbeeld. Het initiatief ontstond op tijdelijke basis maar heeft intussen een permanente positie verworven in de gebiedsontwikkeling. Broedplaats De Sloot heeft ook deze ambitie.

3.3 Combineren van functies

Kunst en cultuur, broedplaatsen, nachtcultuur en vrije ruimte liggen vaak in elkaars verlengde. Er vindt veel kruisbestuiving plaats binnen deze typen voorzieningen en op creatieve locaties. Binnen de ontwikkelopgave worden deze functies in samenhang meegenomen met de concrete invulling van culturele ruimten

in nieuwe wijken. Bij permanente ruimte voor kunst en cultuur zetten we in op een programma van eisen dat breed genoeg is om verschillende culturele functies in onder te brengen. Het moet wel flexibel genoeg zijn om culturele organisaties zelf de invulling te laten bepalen. Met het Amsterdams Atelier- en Broedplaatsen-beleid stimuleren we nieuwe plekken waar ruimte is voor alle typen creatieve functies. Hierdoor ontstaan steeds meer publieksgerichte broedplaatsen.

Samenwerking

Culturele instellingen die samen met ons naar mogelijkheden voor nieuwe permanente huisvesting zoeken, moeten in een vroeg stadium samenwerking zoeken met andere (culturele) aanbieders. Zo worden nieuwe culturele ruimten en locaties optimaal benut en ontstaat er kruisbestuiving. Op die manier kunnen niet alleen de uitgaven worden beperkt, maar kunnen ook meer publiek en deelnemers worden bereikt.

Kruisbestuiving tussen maatschappelijke domeinen

We bouwen aan een complete stad waar betaalbare ruimte schaars is. Dat vraagt om slim investeren in publieke voorzieningen. Maatschappelijke gebouwen moeten intensiever gebruikt worden. Het stadsbestuur beziet daarbij onderwijs, zorg, sport en kunst en cultuur nadrukkelijk in samenhang. Het zijn immers geen concurrerende, maar aanvullende of vaak zelfs overlappende maatschappelijke voorzieningen. Veel Amsterdammers komen voor het eerst met kunst en cultuur in aanraking op de basisschool of in een buurthuis. Waar maatschappelijke functies bij elkaar komen, ontstaat er meer toeloop en wordt meer gebruik van het aanbod gemaakt. Een goed voorbeeld hiervan is de aanpak van de OBA waarbij hun vestigingen als plek van de gemeenschap worden gezien. Doel daarbij is om voor elke vestiging het eigenaarschap te delen met de buurt en met een relevant netwerk van sociaal-maatschappelijke en culturele partners. De OBA gaat hiervoor verschillende samenwerkingen aan.

Er is nog veel meer kruisbestuiving mogelijk. Scholen voor voortgezet onderwijs met een cultureel profiel hebben vaak goed geoutilleerde lokalen voor cultuureducatie en repetities. Vaak is er ook een atrium of aula met theatertechniek aanwezig waar een publieksopstelling voor presentaties mogelijk is. Gym- en sportzalen zijn bijvoorbeeld zeer geschikt als repetitieruimte voor dans- en theatervoorstellingen. Tegelijkertijd hebben musea vaak voldoende ontmoetingsruimten die 's avonds minimaal worden benut en ook niet alle bibliotheek vestigingen worden 's avonds gebruikt. Veel maatschappelijke voorzieningen kunnen intensiever worden gebruikt als het beheer en de sociale veiligheid geborgd zijn.

Bovendien kunnen er in de zoektocht naar mogelijkheden voor meervoudig gebruik van ruimten vernieuwende concepten en werkwijzen ontstaan. Tussen culturele aanbieders onderling, maar ook tussen andere maatschappelijke domeinen. Nieuwe culturele voorzieningen kunnen zelfstandige cultuurgebouwen zijn, maar kunnen ook onderdak bieden aan verschillende maatschappelijke functies. Op die manier kunnen unieke (buurt)voorzieningen ontstaan die aansluiten bij de lokale behoeften. We zien in verschillende buurten kansen om talentenhuizen voor jongeren en maakplaatsen voor kunstenaars te ontwikkelen, zoals in Nieuw-West (zie paragraaf 4.1).

3.4 Strategisch kader

De culturele infrastructuur in de stad moet zich kunnen ontwikkelen parallel aan de groei van de stad. Dat is onze ambitie. Daarom ontwikkelen we een werkwijze voor het maken van afwegingen in kansen en projecten die zich op het gebied van voorzieningen voor kunst en cultuur, broedplaatsen, vrije ruimte en nachtcultuur voordoen.

De opgave voor kunst- en cultuurvoorzieningen is groter dan het beschikbare investeringsbudget. Daarom moeten we keuzes maken in welke projecten we investeren en welke projecten we

willen realiseren door te faciliteren. Hiervoor hebben we een strategisch kader ontwikkeld. Dit strategisch kader omvat nieuwe culturele voorzieningen, broedplaatsen en voorzieningen voor nachtcultuur.

In het strategisch kader staan alle aspecten die meewegen bij de realisatie van nieuwe voorzieningen zoals beschreven in hoofdstuk 2, 3 en 4 van dit document. Het kader helpt ons bij het kanaliseren en het groeperen van alle verschillende projecten uit hoofdstuk 4. Op basis van het strategisch kader beslissen we of we in een project investeren en of we een project gaan faciliteren. Ook zullen er projectvoorstellen zijn die we aan de hand van dit kader laten vervallen, omdat ze niet binnen de gestelde kaders passen. In bijlage 4 staat het strategisch kader opgenomen en lichten we het verder toe.

Op basis van de uitkomsten van het strategisch kader plannen en wegen we op projectniveau de inzet van beschikbare investeringsmiddelen én van de beschikbare onderzoekscapaciteit (plus de daarbij behorende bijkomende kosten). In hoofdstuk 5 hebben we de investeringslijst opgenomen voor de periode 2023-2027.

We willen recht doen aan de dynamiek van het culturele werkveld, dat in tegenstelling tot de gebiedsontwikkeling vaak op de korte termijn is georiënteerd. We willen ook recht doen aan nieuwe ontwikkelingen vanuit de gebieden. Daarom maken we jaarlijks opnieuw een inventarisatie van nieuwe projecten en kansen voor nieuwe culturele voorzieningen, broedplaatsen en voorzieningen voor nachtcultuur. Dat doen we aan de hand van de systematiek van het strategisch kader. Daarna beschouwen we de nieuwe projecten in relatie tot de bestaande projecten die al via het kader zijn gecategoriseerd. Op deze manier kunnen er jaarlijks nieuwe accenten en afwegingen ontstaan in de koers voor nieuwe culturele voorzieningen, broedplaatsen en nachtcultuur.

3.5 Intensivering en verduurzaming gemeentelijke panden

Cultuurgebouwen zijn voor het uitvoeren van hun taken voor een belangrijk deel afhankelijk van energie. Publieksruimtes moeten verwarmd en geventileerd worden. Musea maken gebruik van grote klimaatinstallaties om collecties goed te conserveren. Nieuwe cultuurgebouwen die onder gemeentelijk maatschappelijk vastgoed vallen, zullen worden gebouwd volgens de landelijke en gemeentelijke duurzaamheidseisen die op het moment van realisatie gelden. Als het budget het toelaat, kan er een extra stap worden gezet op klimaatadaptatie, natuurinclusiviteit en circulariteit.

In de Voorjaarsnota 2023 is investeringsruimte vrijgemaakt voor de in de volgende paragraaf beschreven 'specials'. Hieronder bevindt zich een aantal cultuurgebouwen. Onder de 'specials' heeft ook de verduurzaming van bestaand gemeentelijk vastgoed een plek gekregen. We werken aan routekaarten om de beschikbare middelen zo efficiënt mogelijk en met maximale impact in te zetten.

Fysieke toegankelijkheid

Amsterdam wil een open en toegankelijke cultuurstad zijn, nu en in de toekomst. Samen met gemeentelijk Vastgoed werken we aan het toegankelijk maken van panden in eigendom van de gemeente waar culturele instellingen in zijn gehuisvest. Ook kijken we goed naar verduurzaming en het doen van aanpassingen voor de toegankelijkheid samen kunnen worden opgepakt. Wanneer nieuwe culturele voorzieningen worden gerealiseerd, is toegankelijkheid een harde eis.

3.6 Specials

Naast buurtgerichte culturele voorzieningen zetten we in op grootstedelijke voorzieningen met een regionaal of landelijk bereik. Het gaat hier om beeldbepalende voorzieningen die we 'specials' noemen. Amsterdam investeert hier de komende jaren flink in. Er is gekozen voor een balans tussen investeringen in de bestaande stad, meebewegen met de groei van de stad en een extra impuls aan gebieden waar de culturele infrastructuur achterloopt. Hiermee werken we aan een complete stad: sociaal, verbonden en duurzaam.

Met de renovatie van het Amsterdam Museum, een nieuw gebouw voor de Meervaart en renovatie en verduurzaming van het Bijlmer Parktheater hebben we gekozen voor de noodzakelijke verduurzaming en vervanging van essentiële voorzieningen in de bestaande stad. We geven een extra impuls aan de culturele infrastructuur in Zuidoost met de bouw van de OBA Next en een extra theaterzaal. Deze projecten zijn opgenomen in hoofdstuk 4. Het voorzieningenniveau in de stad groeit mee met de komst van een Nationaal Slavernijmuseum.

Nationaal Slavernijmuseum

De gemeente en het rijk hebben besloten om gezamenlijk een nationaal museum over slavernij te realiseren in Amsterdam. Dit staat opgenomen in het coalitieakkoord 2022-2026. Over een paar jaar moet dit museum de deuren openen. Inhoudelijk zal het museum zich richten op een breed publiek, met een focus op educatie, kunst, kennis en onderzoek. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap steunt dit initiatief. Een onderzoek uit 2021 geeft negen potentiële locaties voor het museum in oprichting.

De ambitie? Een museum met een nationale uitstraling in een nieuw gebouw. Uitgangspunt is een voorziening met ongeveer 6500 m² publieksruimte, bij voorkeur omringd door een park. Drie kwartiermakers zijn aangesteld om een advies op te stellen

over het museale concept, het maatschappelijk draagvlak en de locatie van het gebouw. Dit advies wordt eind 2023 opgeleverd.

3.7 Openbare Bibliotheek Amsterdam (OBA)

In de Wet Stelsel Openbare Bibliotheekvoorzieningen (WSOB, 2015) is onder meer bepaald dat rijk, provincies en gemeenten gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor een netwerk van openbare bibliotheekvoorzieningen. Deze voorzieningen moeten voor iedereen toegankelijk zijn.

Sinds 1919 is de OBA de plek waar Amsterdammers komen voor hun persoonlijke ontwikkeling. Het is ook een plek voor ontmoeting. Jarenlang stond daarbij de collectie boeken centraal. Deze tijd vraagt echter om meer leervormen en een breder aanbod. Met het programma Leesoffensief bijvoorbeeld gaat de OBA, in samenwerking met scholen, laaggeletterdheid tegen. In het Amsterdams Coalitieakkoord 2022-2026 is besloten dat de OBA deel uitmaakt van het onderwijsbeleid. De bibliotheekvoorziening past echter niet binnen de wettelijke kaders die zijn opgesteld voor het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs. OBA neemt een prominente plek in binnen de maatschappelijke voorzieningen van de stad. En omdat er een sterke relatie tussen de OBA en culturele organisaties is, geven we de OBA een plek in het SHP Kunst en Cultuur.

Onder de noemer *community library* werkt de OBA in samenwerking met Amsterdamse initiatieven en organisaties aan bibliotheken waarin lokale gemeenschappen leidend zijn. De OBA speelt hierbij een faciliterende rol door fysieke en digitale ruimtes te delen. Een voorbeeld hiervan is de OBA Buitenveldert, waar dagelijks culturele programmering plaatsvindt voor en door buurtbewoners. Uitgangspunt van de OBA bij vernieuwing en uitbreiding van het vestigingsnetwerk is dat er minstens één maatschappelijke of culturele samenwerkingspartner is gevestigd.

OBA-koers buurtvestigingen

De OBA is een van de drukst bezochte culturele en openbaar toegankelijke instellingen van Amsterdam. Tijdens de coronacrisis werd de bibliotheek door het rijk aangewezen als essentiële voorziening. Om de toegankelijkheid te vergroten, zijn de openingstijden verruimd met behulp van een bijdrage van het rijk. De OBA is daarmee voor nog meer doelgroepen toegankelijk gemaakt.

De gemeente omarmt het initiatief van de OBA om in te zetten op tijdelijke vestigingen, de zogenaamde OBA Next Labs. Deze worden gerealiseerd met een uitkering van het rijk voor het versterking van het bibliotheeknetwerk. Deze labs worden gerealiseerd in de stadsdelen waar de sociaal-maatschappelijke uitdagingen het grootst zijn, te weten in Nieuw-West, Zuidoost en in Noord.

OBA Next

In het Amsterdams Coalitieakkoord 2022-2026 heeft het college besloten de locatie voor OBA Next te verplaatsen van de Zuidas naar Zuidoost. OBA Next biedt plek om in een veranderende wereld met nieuwe maatschappelijke vraagstukken en digitale ontwikkelingen ook in de toekomst relevant te blijven voor de stad en haar bewoners.

De verplaatsing van de OBA Next naar Zuidoost past bij de ambitie om de kansenongelijkheid in de gemeente te verkleinen. Momenteel onderzoeken we mogelijke locaties voor OBA Next, om in 2024 een definitieve keuze te maken. Zowel de OBA als de gemeente vinden het belangrijk dat OBA Next een vanzelfsprekend onderdeel van Zuidoost wordt.

3.8 Inhaalslag in Noord, Nieuw-West en Zuidoost

Amsterdam zet met het Kunstenplan 2021-2024 in op een inhaalslag voor de culturele infrastructuur in de stadsdelen Noord, Nieuw-West en Zuidoost. Als stad zetten we dit ook door in de beleidsperiode 2025-2028. Het voorzieningenniveau in deze

stadsdelen loopt achter op de rest van de stad. Bovendien zijn dit stadsdelen waar het aantal inwoners sterk toeneemt in het kader van de woningbouwopgave.

We hebben niet voldoende investeringsmiddelen om de benodigde inhaalslag volledig zelf te realiseren. Daarom werken we samen met culturele initiatiefnemers, ontwikkelaars, woningbouwcorporaties en partijen uit andere maatschappelijke domeinen.

Investeren in cultuurgebouwen in buurten en wijken is niet alleen een investering in stenen. Het betekent ook erkenning van de identiteit van een gemeenschap. Die gemeenschappen zijn al aanwezig, maar hebben in veel gebieden in Noord, Nieuw-West en Zuidoost nu nauwelijks culturele voorzieningen. Het is belangrijk voor de ontwikkeling van iedere Amsterdammer om op plekken terecht te kunnen waar je jezelf herkent. Waar dat ontbreekt, belemmert dit verdere groei. Culturele locaties geven eigenheid aan de buurt. Hier kan talenten ontdekt en ontwikkeld worden.

De culturele initiatiefnemers die verbonden zijn aan de buurten en wijken in deze stadsdelen zitten in een lastige positie. Het zijn vaak mensen die hier zelf wonen of activiteiten organiseren voor de bewoners. Zij werken vaak op projectbasis, waarbij ze projecten ontwikkelen en uitvoeren, financiering zoeken, contact onderhouden met de doelgroep en zoeken naar geschikte en betaalbare locaties voor de activiteiten. Dit laatste wordt steeds moeilijker, omdat tijdelijke locaties steeds vaker sluiten vanwege woningbouw. En betaalbare alternatieven zijn er nauwelijks. Dit is een directe bedreiging voor de bestaanszekerheid van deze groep initiatiefnemers. We willen dat er betaalbare permanente culturele locaties in buurten en wijken worden toegevoegd om deze groep te blijven faciliteren.

Per investeringsproject moeten we duiden hoe de relatie van een nieuwe culturele voorziening is met de directe omgeving en de stad als geheel. In de eerste plaats richten we ons op de behoef-

ten van instellingen en initiatiefnemers waar we al een (subsidie) relatie mee hebben in de buurten en wijken waar nieuwe woningen worden toegevoegd. Daarnaast onderzoeken we hoe de nieuwe culturele voorziening een verrijking is van de totale infrastructuur. We bekijken ook welke plek de nieuwe voorziening inneemt binnen de professionele keten van kunst en cultuur.

Naast de wijkvoorzieningen voegen we permanente culturele voorzieningen toe aan de nieuwe stadskernen die in de Omgevingsvisie 2050⁷ worden benoemd: het Buikslotermeerplein, het Osdorpplein en de Amsterdamse Poort. Op deze locaties zetten we in op nieuwe grootstedelijke voorzieningen, zoals de Meervaart bij het Osdorpplein. Daarnaast vinden we het belangrijk om culturele ontmoetingsplekken te realiseren voor bewoners. In de nieuwe stadskernen willen we grootschalig en kleinschalig cultureel aanbod combineren. Op die manier ontstaat er ruimte voor kruisbestuivingen tussen maatschappelijke functies, kunst en cultuur en tussen private en publieke partijen, bewoners en artistieke makers. Hoofdstuk 4 biedt een overzicht van geplande en te onderzoeken locaties.

Deze inhaalslag maken we niet alleen. We werken hiervoor samen met culturele initiatiefnemers, ontwikkelaars, woningbouwcorporaties en partijen uit andere maatschappelijke domeinen. Belangrijk is dat we aansluiting zoeken bij de programma's Aanpak Noord, Nationaal Programma Samen Nieuw-West en het Masterplan Zuidoost. We gebruiken de deskundigheid en ervaring van de gemeenschappen om tot het juiste programma van eisen te komen en de voorzieningen van de juiste inhoud te voorzien.

7 De Omgevingsvisie 2050 is door de gemeenteraad in 2021 vastgesteld. De visie beschrijft de gewenste ontwikkeling van de stad en vormt het kader voor ruimtelijke ontwikkelingen.

4. Nieuwe voorzieningen per stadsdeel

In dit hoofdstuk zoomen we per stadsdeel en stadsgebied in op de (nog te onderzoeken) projecten en ambities voor kunst en cultuur, broedplaatsen, vrije ruimte en nachtcultuur waar de gemeente bij betrokken is. Daarbij is ook beschreven waar de gemeente niet zelf investeert, maar ontwikkelingen wel stimuleert en faciliteert.

Uitleg van categorieën uit de legenda's van de kaarten per stadsdeel

Projecten

Deze projecten betreffen bestaande ambities van de gemeente voor culturele voorzieningen, broedplaatsen, nachtcultuur en vrije ruimte. De gemeenteraad heeft hiervoor middelen beschikbaar gesteld. Bij broedplaatsen is er broedplaatssubsidie toegekend voor het betreffende project of is een broedplaats verplicht onderdeel van een voorstel voor ontwikkeling (tender).

Te onderzoeken projecten

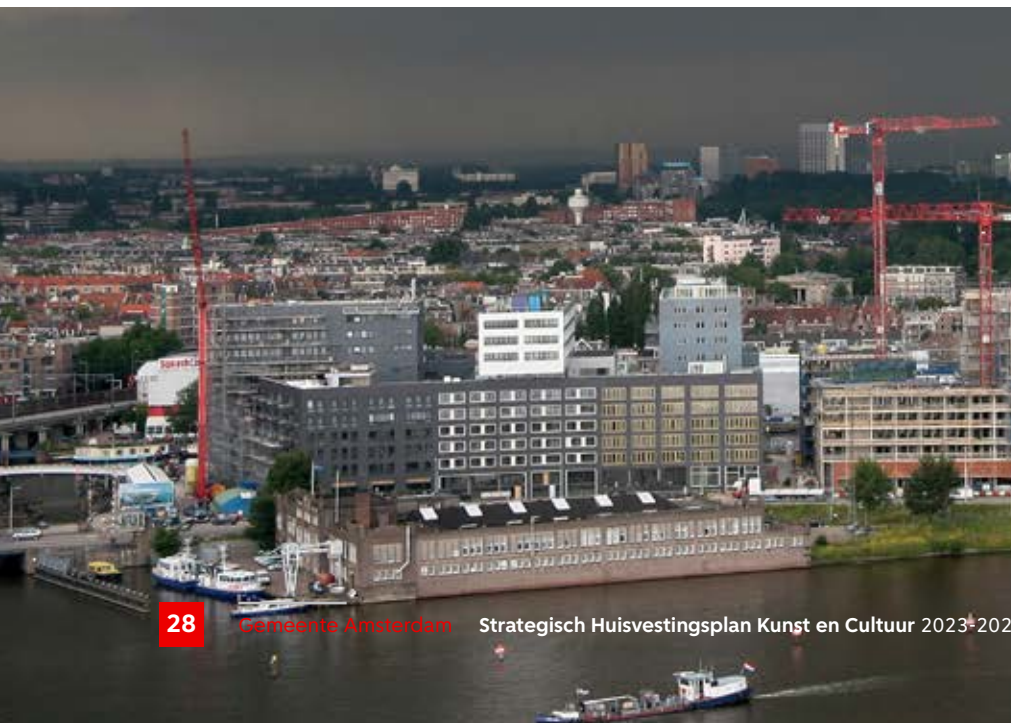
Deze projecten passen binnen de kaders van de gemeentelijke ambitie, maar verkeren nog in een fase van onderzoek of verkenning. Er ligt nog geen raadsbesluit om deze projecten te realiseren. Ook volgt er nog een bestuurlijke afweging.

In te vullen ambities vanuit de referentienorm

Deze projecten betreffen kansen voor kunst- en cultuurvoorzieningen vanuit de gebiedsontwikkeling. In de plangebieden is er op basis van de referentienorm ruimte voor gereserveerd. We hebben als gemeente onvoldoende financiële middelen om in alle plangebieden te investeren. Er moeten dus keuzes gemaakt worden. De markt kan in bepaalde ontwikkelgebieden ook bijdragen aan de ambities van Amsterdam door nieuwe culturele voorzieningen te realiseren.

Bestaande voorzieningen

Dit gaat om de locaties waar momenteel culturele voorzieningen, broedplaatsen, nachtcultuur en creatieve vrije ruimte gevestigd zijn.

4.1 Nieuw-West

In Nieuw-West wonen 160.000 mensen. Het is het stadsdeel met het grootste aandeel jongeren (tot 26 jaar). Nieuw-West omvat de gebieden De Aker, Sloten en Nieuw-Sloten, Geuzenveld-Slotermeer, Osdorp, Sloterdijk en Slotervaart. Via het Nationaal Programma Samen Nieuw-West werkt een brede alliantie sinds 2022 aan een aanpak voor ruim twintig jaar om de jeugd een duurzaam toekomstperspectief te bieden. Dit betreft een samenwerkingsverband tussen bestaande maatschappelijke organisaties, bewoners, ondernemers, de gemeente Amsterdam en het rijk. De bouwopgave voor de komende zes jaar is ruim 13.000 woningen, vooral in Geuzenveld-Slotermeer, Sloterdijk en de Ringzone West.

Projecten en kansen

In Nieuw-West wonen veel kinderen en jongeren en talent is er dus volop. Er is veel behoefte aan versterking van naschoolse en buitenschoolse cultuurparticipatie en talentontwikkeling. We willen daarnaast de jongerencultuur en de uitgaanscultuur stimuleren. Er is behoefte aan activiteiten en voorzieningen op het gebied van hedendaagse muziekgenres, dance en nachtcultuur, inclusief oefenruimtes en een podium. Door aan te sluiten op het Nationaal Programma Samen Nieuw-West willen we de projecten en kansen voor nieuwe culturele voorzieningen optimaal benutten.

De komende jaren komen in de ontwikkelgebieden van Nieuw-West ruimten vrij voor de huisvesting van kunst- en cultuurinstellingen. Door de sterke woningbouwontwikkeling en de aanwezigheid van de OV-knooppunten Lelylaan en Sloterdijk (in respectievelijk plangebied Ringzone West en plangebied Sloterdijk Stationskwartier) is het stadsdeel voor een veel groter publiek bereikbaar.

Ook de harten van de wijken, zoals het Delflandplein en het August Allebéplein, zijn bij uitstek locaties waar bewoners elkaar tegenkomen en ontmoeten. Dit soort locaties zijn bij uitstek ge-

schikt voor kunst- en cultuurinstellingen. We vinden het wenselijk dat het aanbod van kunstinstellingen en culturele initiatieven de sterk diverse bevolkingsamenstelling van Nieuw-West weerspiegelt. Er is ruimte nodig voor lokale kunstenaars en performers in alle disciplines. Daarom zetten we in op versterking van de culturele infrastructuur.

Nieuwe Meervaart, nabij Osdorpplein

De Meervaart is een multidisciplinair theater, geopend in 1977. Het trekt bezoekers uit stad en regio. De Meervaart heeft een belangrijke functie voor het Osdorpplein en Nieuw-West. Als cultureel podium, maar ook als plek waar theatermakers kunnen oefenen en waar kinderen en jongeren hun talenten kunnen ontwikkelen. De Meervaart heeft te weinig ruimte om te groeien. Daarom komt er een nieuw en groter gebouw met drie theaterzalen, meerdere studio's en publieksruimtes in de Sloterplas. Dit wordt de huiskamer van de wijk, een plek waar iedereen kan binnenlopen en zich thuis kan voelen.

Het Verhalenhuis, Osdorpplein

Met het Verhalenhuis op het Osdorpplein krijgt Nieuw-West meer aanbod aan kunst en cultuur waarin mensen zich kunnen herkennen: hier gaat het om verhalen uit de buurt. Oxville Cinema gaat hier breed programmeren, van art-house tot commercieel; OBA Osdorp krijgt hier een nieuwe vestiging; en ook het centrum voor literatuur en Arabische kunst El Hizjra en radiozender FunX worden onderdeel van het Verhalenhuis.

Muziekschool, Osdorpplein

Momenteel is Muziekschool Amsterdam gevestigd in theater de Meervaart. De benodigde ruimte voor Muziekschool Amsterdam is te omvangrijk om onder te brengen binnen het nieuwe Meervaartgebouw of in het Verhalenhuis. We hechten veel belang aan voldoende en toegankelijk aanbod van muziekeducatie in Nieuw-West, daarom onderzoeken we de mogelijkheden voor nieuwe huisvesting voor de muziekschool op of nabij het Osdorpplein.

Best practice: doorontwikkeling broedplaats De Vlucht

Aan de Burgemeester de Vluchtlaan maakt broedplaats De Vlucht sinds 2022 een doorstart, met daaraan toegevoegd een tijdelijk jongeren cultuurcentrum. Hier kunnen jongeren via een hoogwaardig kunst- en cultuuraanbod hun creativiteit en talenten ontdekken. Het jongerenprogramma wordt verzorgd door culturele organisaties, rolmodellen en kunstenaars die werken in De Vlucht. Naast drie workshopruimtes heeft De Vlucht een theaterzaal, twee repetitieruimtes en enkele filmzalen. Ook culturele nachtprogrammering is er mogelijk. Broedplaats de Vlucht is een tijdelijke voorziening. We zetten in op het behouden van de broedplaatsfunctie binnen de ontwikkeling van het gebied.

Toevoegen cultuurzaal voor jongeren, Geuzenveld-Slotermeer

We onderzoeken de mogelijkheid om in Geuzenveld-Slotermeer een permanente cultuurzaal voor jongeren te realiseren op de Burgermeester van Leeuwenlaan 59. Hier is behoefte aan vanwege de grote populatie kinderen en jongeren. In deze voorziening willen we jongerenwerk combineren met sport en cultuur.

Repetitieruimten voor dans, Schipluidenlaan 10, Ringzone-West

Naast het voormalige Calvijn College aan de Schipluidenlaan 10 bevindt zich het voormalige gymzalengebouw van het schoolgebouw. Dit is een gemeentelijk monument. Nu is het gebouw onderdeel van broedplaats de LELY. De gymzalen zijn erg geschikt als repetitieruimte voor dans en voor circusactiviteiten. Circus Lab heeft zich hier doorontwikkeld tot een belangrijke wijkgerichte culturele aanbieder voor kinderen, jongeren en professionals. Ook heeft dit gebouw een grootstedelijke meerwaarde doordat ISH hier dansvoorstellingen repeteert en educatie- en talentenprogramma's uitvoert. Gezien het belang van dit gebouw voor de dans en de buurt, is in 2023 de ambitie uitgesproken om dit gebouw te bestendigen als culturele voorziening. Het gemeentelijke projectteam werkt op dit moment verschillende scenario's uit voor het transformeren van het gebouw tot een permanente

culturele voorziening voor dans, podiumkunsten, circusactiviteiten en urban sports.

Bestendigen broedplaatsfunctie Schipluidenlaan 12, Ringzone-West

In het voormalige Calvijn College, een gemeentelijk monument aan de Schipluidenlaan 12, bevindt zich broedplaats de LELY. De herontwikkeling en renovatie van het voormalige schoolgebouw is via een tender openbaar aanbesteed in combinatie met nieuwbouw op de aangrenzende kavel. Hier wordt een nieuwe broedplaats met onzelfstandige woonruimtes gerealiseerd. Ook komen hier woningen, een gezondheidscentrum, een werkatelier, dagbesteding en een buurtkamer.

Ontwikkelingen Schinkelkwartier

Er wordt gewerkt aan een nieuwe stadswijk Schinkelkwartier met 11.000 woningen. Dit gebied ligt in de stadsdelen Nieuw-West en Zuid. Er liggen kansen voor een diverse mix van culturele voorzieningen die een brug slaan tussen bewoners en culturele initiatiefnemers in Nieuw-West en Zuid. Op basis van de referentienorm is er zo'n 3.000 m² gereserveerd voor culturele wijkvoorzieningen. Hiermee kan invulling worden gegeven aan de toekomstige identiteit van een aantal deelgebieden. Het gebied Nieuwe Meer Oost, Nieuwe Meer West en Plantijn worden ontwikkeld tot innovatiedistrict. Hierbinnen sturen we op het toevoegen van broedplaatsen, nachtcultuur en culturele voorzieningen. Het eigendom van kavels en gebouwen in het Schinkelkwartier ligt niet bij de gemeente. Daarom nemen we een faciliterende rol bij het realiseren van nieuwe culturele plekken in dit gebied.

Momenteel zijn er al diverse tijdelijke initiatieven aanwezig in het Schinkelkwartier, zoals de broedplaatsenlocatie Temporary Palaces, de tijdelijke vrijplaats FIK en het Care Design Lab. Toch is er nog volop ruimte voor meer tijdelijke kunst- en cultuuractiviteiten, bijvoorbeeld op het Keynesplein. Een ontwikkelstrategie voor kunst- en cultuurvoorzieningen wordt nader ingevuld binnen

Broedplaats Care Design Lab en Casa Sofia (oktober 2022)

het strategisch plan Maatschappelijke Voorzieningen. Het lokale en stedelijke culturele werkveld heeft in 2023 kunnen kennis maken met diverse ontwikkelaars in het Schinkelkwartier via een netwerkbijeenkomst die wij als gemeente faciliteerden.

Tijdelijke vrijplaats FIK, Schinkelkwartier

In het Riekerpark werken we aan het faciliteren van een tijdelijke plek voor Vrijplaats FIK. Stichting de FIK ontwikkelt deze niet-commerciële culturele ontmoetingsplaats, waar beginnende artiesten en organisaties een podium kunnen krijgen. Buurtbewoners en andere stedelingen kunnen er experimenteren vanuit een do-it-yourself-cultuur. Vrijplaats FIK krijgt een breed programma, met een dag- en nachtclub, een muziekstudio, een community garden en een buurtwerkplaats.

Transformatie voormalig Slotervaart Ziekenhuis

Het voormalig Slotervaart Ziekenhuis is in 2019 door Zadelhoff aangekocht. Het wordt getransformeerd tot Centrum voor de Zorg. Inmiddels is het Care Design Lab in gebruik, een tijdelijke broedplaats waar makers de definitie van zorg in de breedste zin van het woord onderzoeken. De broedplaats is onderdeel van een groot voorzieningencluster dat kruisbestuiving stimuleert tussen zorg, onderwijs en kunst en cultuur. Hierbinnen heeft Casa Sofia de functie van culturele ontmoetingsplaats, met een uniek programma met en voor de buurt. Deze tijdelijke functies zijn een opmaat naar de transformatie van het gebouw, waarbij onderzocht wordt hoe de kunst- en cultuurfuncties ook in een permanente vorm terug kunnen komen.

World Fashion Centre

Het World Fashion Center Amsterdam (WFC) is in 2018 gekocht door de Nederlandse projectontwikkelaar en belegger MRP Development. Het WFC ligt centraal aan de A10 in Amsterdam Nieuw-West en wordt de komende jaren getransformeerd tot een mixed-use, modern en kwalitatief gebouw met woningen, bedrijvigheid en maatschappelijke voorzieningen. De ligging en de specificaties van het gebouw passen erg goed bij de randvoor-

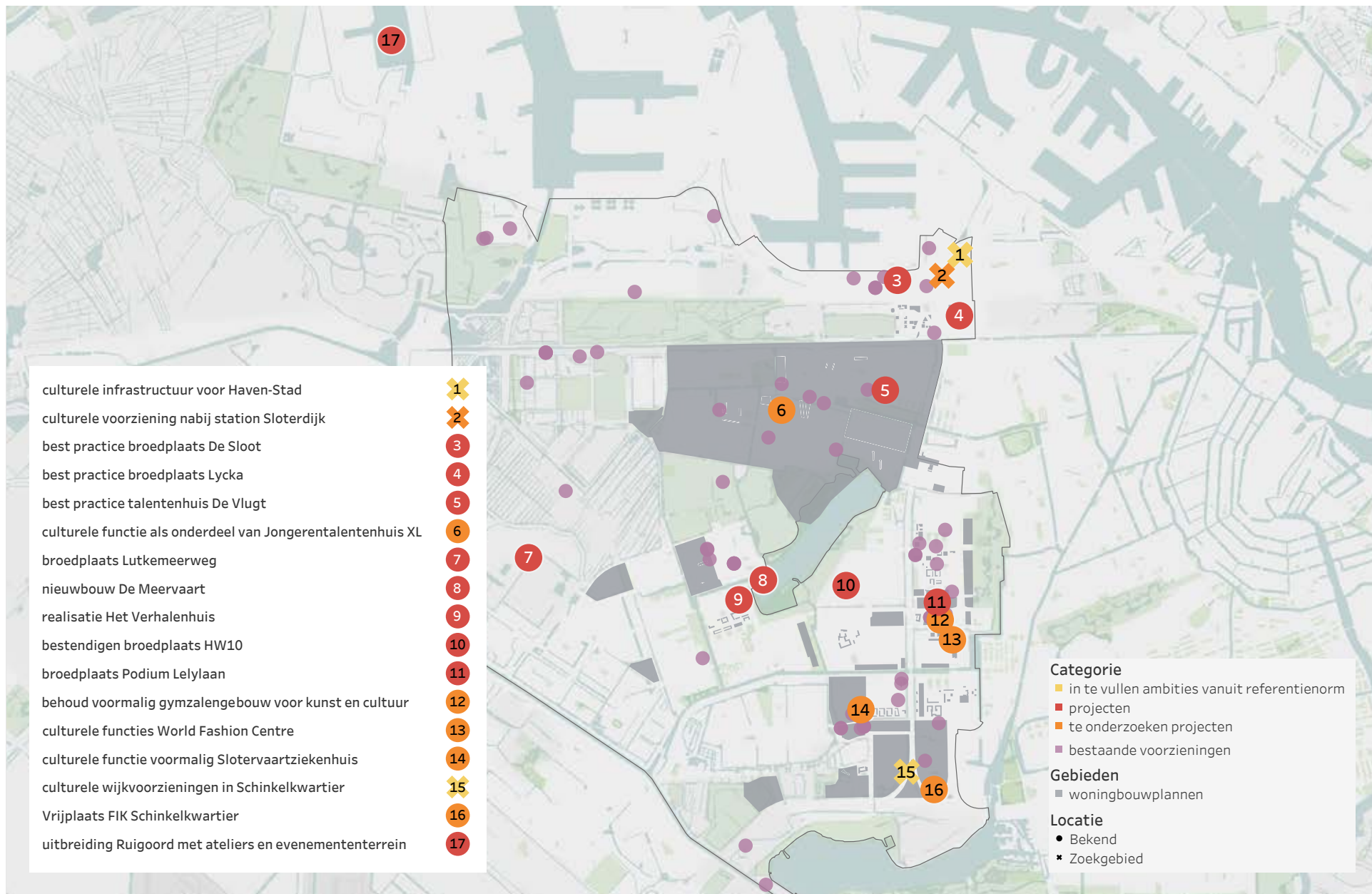
waarden waarbinnen culturele functies gedijen. We onderzoeken de mogelijkheden om op korte termijn een tijdelijke broedplaats te realiseren en deze op de langere termijn te versterken met ruimte voor nachtcultuur en ruimte voor kunst en cultuur.

Uitbreiding Ruigoord met ateliers en evenemententerrein

Ruigoord is een van de oudste culturele vrijplaatsen van Amsterdam. Het kunstenaarsdorp ligt in het deel van de haven waar de energietransitie plaatsvindt. De risico's van de opgeslagen gevaarlijke stoffen en de komst van waterstof in het gebied leveren beperkingen op voor het aantal bezoekers en evenementen op Ruigoord. Omdat de veiligheidsrisico's in dit deel van het havengebied groot zijn, gelden er voor het kerkgebouw beperkingen. Dat mag 24 keer per jaar open voor grotere groepen tot 350 personen, twaalf dagen tijdens festivals en daarnaast nog eens twaalf keer per jaar. Het Havenbedrijf Amsterdam maakt de zuidoosthoek van het terrein, dat Ruigoord nu nog niet huurt en gebruikt, gereed als alternatieve festivallocatie. De provincie werkt daaraan mee. Zo kunnen festivals als Landjuweel vanaf 2026 zeker nog tien jaar doorgaan. Ook mag Ruigoord het aantal ateliers voor kunstenaars uitbreiden. Voor 1 januari 2026 werken Ruigoord en het Havenbedrijf het toekomstplan uit, onder regie van gemeente Amsterdam.

Best practice: broedplaats De Sloot

In de voormalige galvaniseerfabriek Sloterdijk in Sloterdijk 2 Zuid is sinds 2022 De Sloot gevestigd, de eerste theaterbroedplaats van de stad. Deze bestaat uit twee theaterzalen, repetitieruimtes, werkateliers, activiteitenruimtes en ondersteunende horeca. Het betreft een tijdelijke broedplaats met de potentie om zich door te ontwikkelen tot een permanente voorziening in het gebied. Het huidige gebouw wordt gesloopt en het gebied wordt getransformeerd. In de bouwenvelop voor de ontwikkeling van het gebied staan vierkante meters opgenomen voor cultuurvoorzieningen, broedplaats, horeca en creatieve maakindustrie. De Sloot heeft een intentieovereenkomst afgesloten met vastgoedontwikkelaar Stadsbehoud over het langdurig behoud van de theaterbroedplaatsfunctie in dit gebied.

In gesprek met Aydin Dehzad en Bas Broertjes, oprichters Oxville

Oxville Cinema bedient de inwoners van Nieuw-West met een actueel filmaanbod op de locatie Cinema De Vlucht. In 2025 opent het Verhalenhuis op het Osdorpplein waar Oxville Cinema vijf filmzalen zal exploiteren en gaat samenwerken met de OBA, El Hizjra, FunX en de gemeente Amsterdam.

Van Meervaart naar De Vlucht

Aydin

“In 1999 is de bioscoop op het August Allebéplein gesloopt omdat er een Pathé in Amsterdam-Zuidoost kwam. Toen had het grootste stadsdeel van Amsterdam ineens geen bioscoop meer. Zes jaar geleden dachten wij: we zitten in de filmindustrie, dit is onze buurt, laten we zelf iets beginnen. Toen hebben we bij de Meervaart aangeklopt en daar een jaar of twee films vertoond.”

Bas

“Als snel liepen we in de Meervaart tegen beperkingen qua ruimte aan. Vlak voor corona hebben we deze plek in De Vlucht gevonden. Het pand is van de gemeente, we huren van beheerder Urban Resort. Het gaat nog wel even duren voordat we onze permanente plek krijgen in het Verhalenhuis. Daar krijgen we zo’n 350+ stoelen en bijna 300 vierkante meter horeca. In de tussentijd programmeren we hier in onze filmzaal met vijftig stoelen en in de theaterzaal met tachtig stoelen. En we zijn bezig met een extra zaal. Dus we komen hier straks op 160 stoelen in totaal.”

Voor de buurt, door de buurt

Aydin

“We maken het filmhuis en het café zo laagdrempelig mogelijk. Als je niet genoeg inkomen hebt, kun je hier met de Stadspas voor één euro naar de bioscoop, zeven dagen in de week, drie keer per maand. Heb je voldoende geld, dan betaal je de gewone prijs. Het is belangrijk dat iedereen begrijpt dat je een beetje moet zorgen voor elkaar.”

Bas

“We werken veel met vrijwilligers uit de buurt. Vanuit Stichting Sezo komen mensen die een opleiding hospitality volgen, stage lopen om door te groeien naar betaald werk. Als buurtcinema vervullen we graag een maatschappelijke functie. Daarom ontwikkelen we ook een traject voor kinderen tot en met 16 jaar om kennis te maken met film en om zich verder te ontwikkelen. In Nieuw-West is er veel behoefte aan dit soort activiteiten.”

Van Super Mario tot El Houb

Bas

“We zijn de enige bioscoop in Nieuw-West, dus programmeren we heel breed. Bewoners denken niet in hokjes van art-house of commercieel. Ze komen voor een film als Super Mario, maar willen ook graag een mooie documentaire zien over een maatschappelijk relevant onderwerp.”

Aydin

“We hebben de film El Houb, waarin een Marokkaanse man uit de kast komt bij zijn ouders, vanaf de première vertoond. Bijna 90% van de filmhuizen zei, we krijgen de Marokkaanse bezoekers voor deze film niet naar de bioscoop. Bij ons kwamen bezoekers met een LHBTQI-achtergrond, witte Hollanders, mensen met een Marokkaanse, Turkse of Surinaamse achtergrond, met of zonder hoofddoek. Allemaal zijn ze naar de film gekomen en tot het einde blijven zitten.”

4.2 Noord

In Noord wonen meer dan 100.000 mensen, verspreid over Noord-West, Oud Noord en Noord-Oost. In Noord ligt een kwart van de Amsterdamse woningbouwopgave tot en met 2027, met bijna 18.000 woningen. De groei concentreert zich langs de IJ-oever, de gebieden Buiksloterham, Centrum Amsterdam Noord (CAN), Klaprozenweg, Hamerkwartier, Overhoeks en NDSM. Ook na 2027 worden veel nieuwe woningen gebouwd, rond de IJ-oever en in Haven-Stad. Met het programma Aanpak Noord nemen bewoners, ondernemers, woningcorporaties, scholen en andere organisaties het voortouw om te bouwen aan een stadsdeel waar iedereen zich thuis voelt, in een prettige openbare ruimte en met voldoende kansen voor jonge noorderlingen.

Projecten en kansen

De afgelopen vijftien jaar zijn er veel creatieve ondernemers en culturele initiatieven naar Noord getrokken om hun bijzondere aanbod te realiseren. Dit is onder meer ontstaan door de beschikbaarheid van tijdelijke (industriële) ruimtes. Dit heeft geresulteerd in een aantal unieke artistieke gebieden met een mix aan locaties voor culturele activiteiten en artistieke horeconcepten zoals Overhoeks, NDSM en Hamerkwartier. Momenteel staat dit unieke culturele landschap onder toenemende druk door het wegvallen van locaties vanwege de woningbouw. Bovendien heeft Noord door bevolkingsgroei meer plekken voor kunst en cultuur nodig - ook in bestaande wijken waar relatief weinig culturele voorzieningen zijn. We willen projecten en kansen voor nieuwe culturele voorzieningen dan ook optimaal benutten. Waar mogelijk sluiten we aan bij de Aanpak Noord.

Nieuwe culturele voorzieningen op het Buikslotermeerplein

Het Buikslotermeerplein verandert geleidelijk in een stedelijk centrumgebied. Er is ruimte voor ontspanning, culturele functies en nieuwe kunstinstellingen vanuit de vrije sector en voor de gesubsidieerde sector. Locaties hiervoor liggen op en rond het nog

te realiseren Centrumplein. Naast het aanwezige cultuuraanbod zetten we in op meerdere nieuwe initiatieven die voor beleving zorgen op het Buikslotermeerplein. Een breder en samenhangend aanbod aan cultuur en vrijetijdsbesteding zorgt ervoor dat bezoekers meer kunnen doen dan alleen winkelen. Dit maakt het gebied aantrekkelijker voor Noorderlingen en bezoekers uit de regio en de stad.

Momenteel werken twee culturele ondernemers aan een plan voor het cultuurcluster op een van de kavels aan het Centrumplein. Dit zijn Stadspodium Noord, een theateraccommodatie gericht op taal en schrijvers, en Museum of Dance Music, een museum en experience center over nachtcultuur en elektronische muziek. Voor gebouw de Bowling is een intentieovereenkomst gesloten met buurtcoöperatie 5711 die een plan ontwikkelt om de bowling te veranderen in een buurtcentrum voor onder meer kunst en cultuur.

Naast gebouw 't Warderschip, aan het marktplein, is een woon-toren van 70 meter gepland waarbij de twee onderste lagen van dit bestaande gebouw worden vernieuwd. Hier zal ruimte blijven voor culturele activiteiten, waaronder cultuureducatie. Ook is op de A1-kavel 1.800 m² gereserveerd voor een culturele wijkvoorziening gecombineerd met dagbesteding.

Een mix van culturele voorzieningen uit de vrije markt en van maatschappelijke culturele voorzieningen zorgt voor een divers kunst- en cultuuraanbod. Qua maatschappelijke culturele functies is er vooral behoefte aan cultuureducatie en talentenprogramma's voor kinderen en jongeren uit de omliggende wijken. Momenteel is de DAT!school gehuisvest in 't Warderschip. We onderzoeken of deze organisatie permanent een plek kan krijgen op het Buikslotermeerplein. Zij richten zich voornamelijk op activiteiten voor kinderen en jongeren, maar krijgen de opdracht mee om de nieuwe voorziening voor een bredere creatieve doelgroep beschikbaar te stellen. Er is overlap tussen de eisen die gesteld worden aan jongerenactiviteitsruimten en repetitieruimten, waardoor

deze gebruikersfunctie ook mogelijk wordt. De combinatie van bestaande en nieuwe culturele instellingen kan tot structurele en incidentele samenwerking en onderlinge kruisbestuivingen leiden. Zo kunnen op dit plein veel verschillende doelgroepen worden bereikt. Daarbij ontstaan er kansen op het gebied van nachtcultuur, onder meer als onderdeel van het Museum of Dance Music.

Wijkcultuurcluster in Banne Noord

De gebiedsontwikkeling Parlevinker in Banne Noord bestaat uit de realisatie van onder andere 275 woningen en een centraal plein met maatschappelijke voorzieningen, waaronder een cultuurvoorziening met een buurtcultuurhuis en een broedplaats. Dit is een belangrijke stap in de uitbreiding van het culturele aanbod in stadsdeel Noord. Het buurtcultuurhuis, inclusief de theaterzaal en de broedplaats, heeft als doel om de buurt en de bewoners een plek te bieden voor ontmoeting, activiteiten en programmering. Daarbij kan de theaterzaal ook als montage-ruimte worden gehuurd door gezelschappen om nieuwe voorstellingen te ontwikkelen. De cultuurvoorziening vervangt de Rietwijker, de huidige broedplaats met theaterzaal in het gebied. Deze ontwikkeling komt tot stand door samenwerking met verschillende partijen. Corporatie Rochdale is de huidige eigenaar van Parlevinker en realiseert de atelierwoningen. Stichting Buurtcentra is eigenaar van de Rietwijker en realiseert de broedplaats. Als gemeente investeren we in het buurtcultuurhuis.

Podiumvoorziening in het Hamerkwartier

Aan de kilometerslange IJ-oever liggen vanouds industriële gebouwen en fabriekshallen. In de afgelopen jaren zijn hier veel culturele initiatieven ontstaan, vaak op plekken die getransformeerd worden tot woonwerkgebieden. In het Hamerkwartier is productiehuis Likeminds gevestigd in een tijdelijke podiumvoorziening. We willen dit podium aan het Gedempt Hamerkanaal behouden als culturele voorziening voor zowel de professionele podiumkunsten als de buurtbewoners. De komende jaren zul-

len veel nieuwe bewoners zich in het Hamerkwartier vestigen, waardoor de behoefte aan kunst en cultuur nog groter wordt. Het huidige gebouw is onderdeel van de gebiedsontwikkeling en moet gerenoveerd of vervangen worden. Dit zal worden voorbereid in samenhang met de andere ontwikkelingen in het gebied. Naast een vo-techschool en een (top)sporthal, krijgt dit gebied mogelijk een locatie voor startups, ambachten, arbeidsplaatsen en ruimte voor horeca.

Vrije ruimte op 't Groene Veld

De vrije ruimte die zo kenmerkend is voor Noord begint schaars te worden. Vanuit de Expeditie vrije ruimte is ruimte gecreëerd op 't Groene Veld (voormalige rioolwaterzuiveringsinstallatie en slibvelden). Het betreft een bosrijk en groen gebied van ruim zeventien hectare. In 2021 ging hier het eerste experiment van start. Het gebied wordt een openbare plek voor groen en recreatie. Er is ruimte voor (kleinschalige) activiteiten op het gebied van kunst en cultuur, duurzaamheid en sport. Deze tijdelijke invulling is voorlopig voor een periode van drie jaar.

Vereniging de Verademing vervult de rol van kwartiermaker en geeft met de buurt en met de Culturele Stelling van Amsterdam vorm aan een brede, inclusieve en diverse programmering. In een gebouw voor culturele activiteiten zijn een ontmoetingsruimte, een podium en ondersteunende horeca ingericht. Het culturele programma wordt samen met de buurt vormgegeven. De ervaringen op 't Groene Veld worden gebruikt om een grote permanente experimentele woonwerkgemeenschap te ontwikkelen. Hiervoor wordt een stadsbreed locatieonderzoek uitgevoerd. De ambitie is om de locatie in 2023-2024 te hebben ingericht.

Renovatie X-helling op NDSM

De X- en Y-Helling zijn overblijfselen van het oude scheepsbouwverleden van de NDSM-werf. Op deze hellingen werden schepen opgesteld en gebouwd om, als de bouw voltooid was, te water te gaan. Tegenwoordig zijn de ruimtes onder de hellingen

omgebouwd tot ateliers waar kunstenaars, musici en andere ondernemers gehuisvest zijn. De Y-Helling heeft een onderhoudsbeurt gehad. De X-helling is nu aan de beurt voor renovatie. Deze wordt casco opgeleverd.

Museale functie Buiksloterham

Het Poortgebouw van Asterdorp is de enige nog tastbare herinnering aan de periode van de 'woonschool', die van 1927 tot 1955 duurde. Destijds moesten probleemgezinnen onder dwang uit de binnenstad naar Noord verhuizen. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd Asterdorp door de Duitsers gevorderd als doorgangsetto voor Joden. Het Poortgebouw is in 1952 door kunstenaar André Volten gekraakt en gebruikt als atelierwoning. Initiatiefnemers willen een museum inrichten over deze geschiedenis. Ook is er de wens voor een beeldentuin tussen het Poortgebouw en het daaraan grenzende EYE Collectiecentrum. De plannen bevinden zich in een verkennend stadium.

Sexyland World

Sexyland was in het verleden gevestigd op het NDSM-terrein en biedt momenteel een zeer brede en afwisselende programmering aan (nacht)cultuur op de tijdelijke locatie aan de Noord-

wal. Sexyland heeft de ambitie om zich permanent in Noord te vestigen, bij voorkeur weer op het NDSM-terrein, en onderzoekt hiervoor de mogelijkheden. Sexyland biedt een plek waar diverse culturen en subculturen naast elkaar (tegelijkertijd en in afwisselende samenstelling) het pand gebruiken. Sexyland hanteert als uitgangspunt dat al deze subculturen een eigen en unieke waarde hebben. De organisatie stelt initiatiefnemers in staat zich een plek toe te eigenen zonder iets van hun identiteit in te leveren. Dit voorbeeld laat ook zien dat het gelijktijdig, collectief gebruik van één locatie een al dan niet tijdelijke oplossing kan bieden voor culturele organisaties die (nog) geen vaste plek hebben, zoals pop-up concepten en kleine initiatieven.

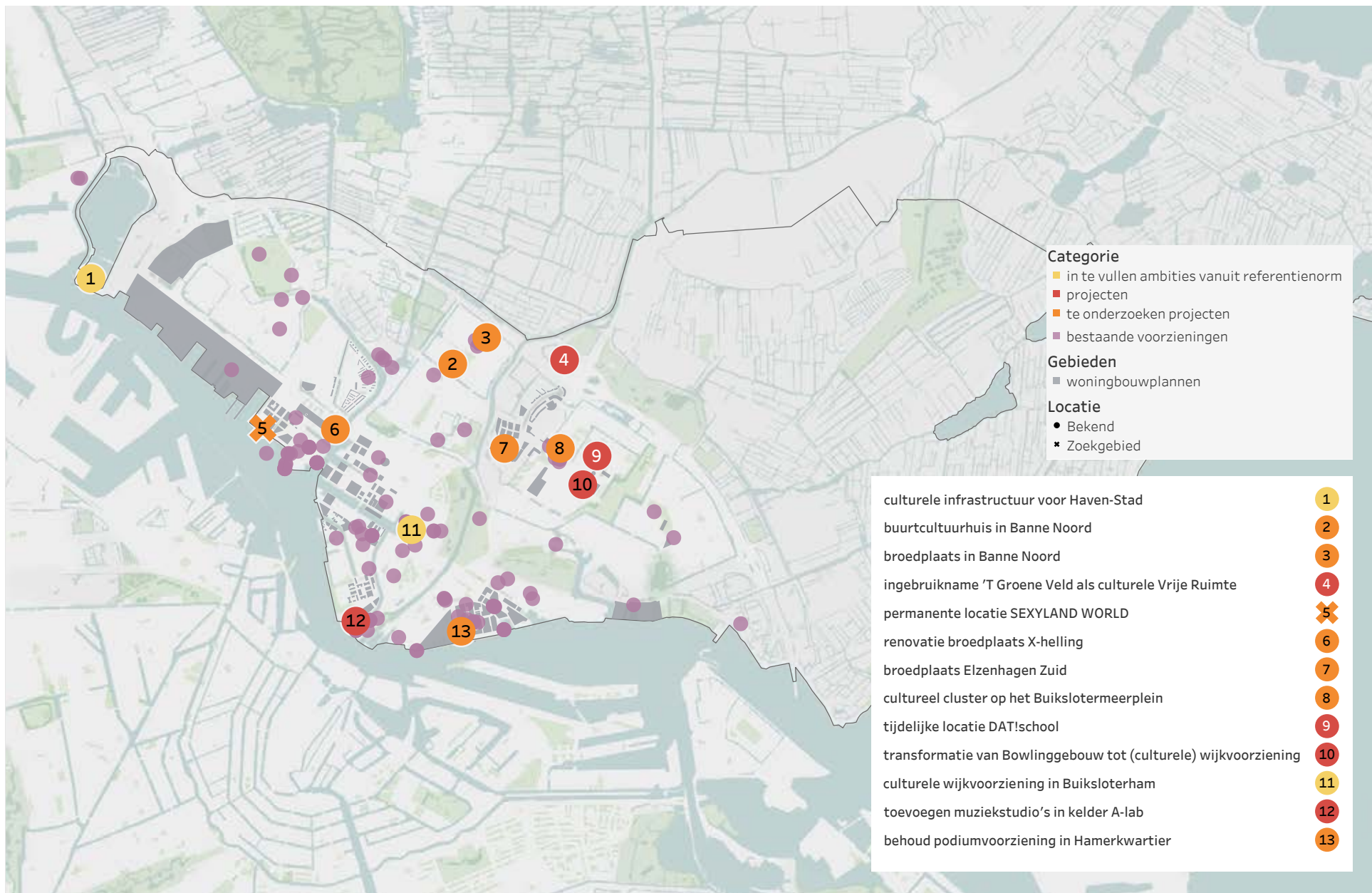
Papaverhoek in Buiksloterham

In Buiksloterham is er vanuit de gebiedsontwikkeling op de Papaverhoek 1.000 m² aan ruimte gereserveerd voor een culturele wijkvoorziening, mogelijk in combinatie met een broedplaats. De beoogde locatie is nog niet in ontwikkeling. Samen met stadsdeel Noord zullen we ambities voor deze locatie formuleren. Na uitvoering van een haalbaarheidsonderzoek zullen we specificeren welk type culturele voorziening hier wenselijk is - en welke ontwikkelstrategie we hiervoor zullen toepassen.

SEXYLAND (oktober 2022)

In gesprek met Myrna Versteeg, directeur DAT!school

Stichting DAT!school bestaat sinds 2009 en is een multidisciplinaire jeugdtheaterschool met lessen in spel, dans, zang en film. Momenteel is DAT!school tijdelijk gehuisvest in 't Warderschip, een voormalig deurwaarderskantoor aan het Buikslotermeerplein.

Noordgeboren

“DAT!school wordt gezien als dé culturele plek voor de jeugd in Noord. Samen met Noordje en muziekschool Amsterdam Noord behoren wij tot de drie langst bestaande “Noordgeboren” culturele partijen. We richten ons op kinderen en jongeren van vier tot zeventien jaar én hun families. We vinden dat kunst en cultuur voor iedereen toegankelijk moet zijn. Die behoefte is er ook. We merken dat er steeds meer groepen komen. Dat zorgt ervoor dat onze organisatie groeit en er meer activiteiten zijn.”

Lange leerlijn

“We zijn al meerdere keren verkast. Op zich zaten we prima in het Hamerkwartier, maar toen daar een nieuwe hoofdhurder kwam, moesten wij vertrekken. Dat we nu zo centraal op het Buikslotermeerplein zitten, is fijn omdat dit echt hartje Noord is. Evengoed leiden we nog steeds een tijdelijk bestaan, terwijl we werken met een leerlijn van veertien jaar. Het gebouw is behoorlijk uitgewoond, maar we maken er gewoon wat van. Het maakt natuurlijk wel uit of je als kind in zo'n tijdelijke studio les krijgt of dat je je kunt ontwikkelen op een plek waarin geïnvesteerd is voor de lange termijn.”

Sleutelrol

“Onze ambitie is een huis met een theater waar we een afgerond verhaal kunnen maken. Eigenlijk precies wat we nu doen, maar dan duurzaam. Er moet ook ruimte zijn voor uitgebreidere programmering. Het is interessant als er andere verhalen komen dan de verhalen die wij al in huis hebben. We willen dat huis heel graag zelf beheren. Dan kunnen wij letterlijk de sleutel geven aan sleutelfiguren uit de buurt. Die nemen vervolgens weer hun netwerk en community mee. De rol van beheerder past ons, want we verhuren nu al ruimtes aan andere organisaties.”

Erkenning

“Als je goed luistert naar wat de jeugd nodig heeft en wat we als samenleving nodig hebben, zijn dat plekken waar je je thuis kunt voelen, jezelf kan zijn en waar verschillende groepen samenkomen. Mensen geloven in ons. We laten in cijfers zien dat er volop potentie is. De volgende stap is dat de erkenning van onze waarde wordt vertaald in een concreet plan. Het moet voor ons in deze periode gebeuren, nu er een sterke focus is op Noord. Samen met de gemeente kijken we of we aan het Buikslotermeerplein een permanente plek kunnen krijgen. Ik heb goede hoop dat dit lukt. Het zou een mooi signaal van de stad naar de kinderen van Noord zijn: je bent het waard.”

4.3 Zuidoost

In Zuidoost wonen 90.000 mensen. Het stadsdeel bestaat uit de gebieden Bijlmer Centrum – inclusief de transformatiegebieden ArenAPoort en Amstel III –, Bijlmer West, Bijlmer Oost, en Gaasperdam. Tot en met 2025 worden vooral woningen opgeleverd op en rond Amstel III, in ArenAPoort en in Holendrecht. In de periode na 2025 worden nog veel meer woningen gerealiseerd in Zuidoost. De grootste groei zit wederom in de eerder genoemde transformatiegebieden. Ook groeit De Nieuwe Kern (gemeente Ouder-Amstel) uit tot een stadswijk met minimaal 5000 woningen. In 2021 is het programma ZO=Zuidoost gestart door een alliantie van partijen. De ambitie is om in twintig jaar een duurzame en structurele verandering te realiseren op het gebied van onderwijs en jeugd, veiligheid, werk, wonen en leefbaarheid.

Projecten en kansen

Zuidoost kenmerkt zich door de aanwezigheid van een groot aantal creatieven met verschillende achtergronden. Het stadsdeel heeft een onderscheidende identiteit en een rijke cultuur, maar dit is nog niet terug te vinden in de voorzieningen voor kunst en cultuur. Zuidoost zet zich in om de zichtbaarheid van bestaande culturele instellingen, hun ondernemerschap en professionaliteit te versterken. Daarbij zetten we in op een inhaalslag op de culturele infrastructuur. We creëren kansen voor tijdelijke huisvesting en realiseren nieuwe permanente kunst en cultuurvoorzieningen. Door aan te sluiten bij het masterplan ZO=Zuidoost willen we de projecten en kansen met betrekking tot nieuwe culturele voorzieningen optimaal benutten. Intussen blijven we zoeken naar meer permanente locaties voor cultuur in Zuidoost.

Doorontwikkeling Bijlmer Parktheater

In 2022 is een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd naar de uitbreiding van het Bijlmer Parktheater om de culturele infrastructuur in Zuidoost te kunnen versterken. De huidige locatie biedt

ruimte aan het Bijlmer Parktheater, Jeugdtheaterschool Zuidoost, We Are On The Move, Untold, Eternity en Going Social. Het theatergebouw is te klein om aan alle activiteiten van deze partijen onderdak te bieden. Vanuit de dringende behoefte aan extra repetitieruimtes krijgt het Bijlmer Parktheater tijdelijk een extra locatie in de Amsterdamse Poort. Het Bijlmer Parktheater zal deze locatie gebruiken als uitvalsbasis voor repetities van hun nieuwe makers en voor programmering van bijeenkomsten, debat, film en performances. Het Bijlmer Parktheater laat daarbij ruimte voor andere partijen om ook gebruik te maken van deze locatie. Daarnaast zetten we in op de renovatie en verduurzaming van het Bijlmer Parktheater en een extra theaterzaal in Zuidoost.

Een andere belangrijke culturele aanbieder met een urgente huisvestingsbehoefte is Muziekcentrum Zuidoost. Deze organisatie bestaat uit drie onderdelen: het Leerorkest, een instrumentendepot en het Muziekcentrum. Het pand van Muziekcentrum Zuidoost is te klein voor alle activiteiten van de organisatie. De isolatie en ventilatie in het pand zijn ondermaats, ook is het onvoldoende toegankelijk voor kinderen en bezoekers met een beperking. Op dit moment kunnen verschillende muzieklessen niet tegelijk worden gegeven vanwege interne geluidsoverlast en de beperkte ruimte voor groepslessen. Daarom wijkt Muziekcentrum Zuidoost uit naar andere stadsdelen voor repetities en optredens.

Meer kunst en cultuur in Amsterdamse Poort

De Amsterdamse Poort verandert de komende jaren in een regionaal centrumgebied, waar behalve winkels ook nadrukkelijk meer ruimte voor woningen, horeca én kunst en cultuur komt. Amsterdamse Poort heeft als centrumgebied voor Zuidoost een grote aantrekkingskracht op culturele initiatiefnemers. Vanuit deze ontwikkeling ligt er in dit gebied een kans voor de realisatie van een hiphophuis. De verschillende vastgoedeigenaren in Amsterdamse Poort, die doorgaans een langdurige betrokkenheid met het gebied hebben, zien veel meerwaarde in meer ruimte voor kunst en cultuur.

Het Zandkasteel

WONAM transformeert voormalig kantoorgebouw Het Zandkasteel tot een gebouw met een gemengd programma: wonen, onderwijs, horeca, kleinschalige kantoorruimtes én kunst en cultuur. In het Zandkasteel vinden tijdelijke culturele initiatieven plaats van Bijlmer Bios en ZoJazz. Zuidoost heeft een innige geschiedenis met jazz. ZoJazz heeft het initiatief genomen om in het monumentale Zandkasteel een plek te creëren waar dit genre kan gedijen. Met de hulp van ruim 200 donateurs is er in 2022 een financiële basis gelegd voor de realisatie van het ZOJazz Stage. Ook de BijlmerBios heeft in het Zandkasteel een tijdelijke plek gevonden voor filmprogrammering.

Momenteel onderzoeken we de haalbaarheid om in de voormalige serverruimte van het Zandkasteel aan het Abcoudepad een permanente culturele voorziening te creëren. Er zijn bouwkundige ingrepen nodig om deze ruimte publiekstoegankelijk te maken.

Amsterdamse Poort - Cluster 8

CBRE IM is eigenaar van het grootste deel van Amsterdamse Poort. Omwille van meer diversiteit in het winkelgebied stelt CBRE IM een deel van de commerciële vierkante meters beschikbaar aan cultureel ondernemers. Midden in het winkelgebied ligt een bouwblok waar naast winkels nu ook Open Space Contemporary Art Museum (OSCAM) en Foundation Hiphop Academy tijdelijk gehuisvest zijn. CBRE IM zoekt naar een vorm om deze partijen ook na de transformatie van de Amsterdamse Poort een (permanente) plek in Cluster 8 te geven.

OBA Next

In het Amsterdamse Coalitieakkoord 2022-2026 heeft het college besloten de locatie voor de OBA Next te verplaatsen van de Zuidas naar Zuidoost. OBA Next biedt plek om in een veranderende wereld met nieuwe maatschappelijke vraagstukken en digitale ontwikkelingen ook in de toekomst relevant te blijven voor de stad en haar bewoners.

De verplaatsing van de OBA Next naar Zuidoost past bij de ambitie om de kansenongelijkheid in de gemeente te verkleinen. Momenteel onderzoeken we mogelijke locaties voor OBA Next, om in 2024 een keuze te maken. Zowel de OBA als de gemeente vinden het belangrijk dat OBA Next een vanzelfsprekend onderdeel van Zuidoost wordt.

Brassbandruimte op Kraaiennest

In 2021 is er voor lokale brassbands en muziekgroepen in Zuidoost een tijdelijke oefenruimte gerealiseerd in de K-buurt. Deze voorziening ligt naast het tijdelijke jongerencentrum dat gerealiseerd wordt. Dit is een goede match vanwege de bereikbaarheid van de locatie en de overeenkomsten tussen de doelgroepen. Hoofdhuurder is Stichting Eternity Percussion. Die verhuurt de accommodatie aan zes brassbands, aan akoestische muziekgroepen en aan de Bijlmer Steelband. Zelf heeft Eternity Percussion twee groepen: kinderen en tieners. De tijdelijke oefenruimte blijft ongeveer vijf jaar open. In deze periode kan de hoofdhuurder ervaring opdoen en het exploitatiemodel verfijnen. Er wordt onderzocht hoe de brassbandruimte een permanente plek kan krijgen binnen het cluster van maatschappelijke voorzieningen in de K-buurt

Culturele voorzieningen Reigersbos

Reigersbos is een aandachtsgebied binnen het Masterplan Zuidoost. Er wordt voor de gebiedsontwikkeling gewerkt vanuit de leefwereld van bewoners. De gemeente Amsterdam heeft in een vroeg stadium de voormalige brandweerkazerne in Reigersbos aangekocht om tijdelijk ruimte te bieden aan creatief ondernemerschap, ontmoeting voor de buurt en activiteiten voor jongeren. We onderzoeken met initiatiefnemers en kunst- en cultuurpartners hoe de toekomstige permanente maatschappelijke voorzieningen aansluiten op wat er al is in de wijk, en welke de potentie hebben om door te ontwikkelen. Hierbij gaat het om een broedplaats, culturele wijkvoorziening, jongerencentrum, bibliotheek, kleinschalige kantoorruimtes, horeca en bedrijfsruimtes.

Venserpolder Noordwesthoek

In de uiterste noordwesthoek van Venserpolder, nabij station Duivendrecht, heeft de gemeente een kavel in bezit dat in de toekomst ontwikkeld wordt. Hier liggen kansen voor kunst en/of cultuur in de plint van het gebouw.

Broedplaatsen

In Zuidoost is er veel behoefte aan ruimte voor tentoonstellingen en aan betaalbare oefen- en creatieruimtes. Meer broedplaatsen realiseren kan hier een oplossing voor zijn. In Amstel III zijn op dit moment veel tijdelijke creatieve makersplekken te vinden, zoals Prospect 11, Lola Bae en Startwell. Ook The Extra Mile (TEM) is een succesvol tijdelijk initiatief in Amstel III dat zich richt op tijdelijke, flexibele werkplekken, met name voor startende ondernemers uit Zuidoost. Deze tijdelijke initiatieven trekken als nomaden door dit gebied – van de ene naar de andere korte huurovereenkomst.

De Kazerne in Reigersbos en Heesterveld Creative Community in de H-buurt zijn tijdelijke broedplaatsen met een sterke aantrekkingskracht op kinderen en jongeren uit de omliggende buurten en wijken. Deze jongeren zijn veelal op zoek naar hun eigen creatieve ontwikkeling en naar rolmodellen. De broedplaatsen bieden naast ateliers en studio's aan creatieve professionals ook plek voor buurtgerichte activiteiten, ontmoeting en talentontwikkeling. Het is van belang dat deze tijdelijke 'placemakers' perspectief hebben op een permanente plek in de gebiedsontwikkeling. Broedplaats De Kazerne werkt in samenwerking met stadsdeel Zuidoost aan een concreet voorstel voor een permanente plek. Ook in Amstel III wordt concreet gewerkt aan permanente makersplekken, zoals in het Equinix Datacenter (een combinatie van sport en een broedplaats) en in het Paasheuvelweggebied.

Nachtcultuur in De Nieuwe Kern

Amstel II in Zuidoost is een transformatiegebied met een concentratie van horeca. In de geplande Smart Mobility Hub tussen Duivendrecht en de Johan Cruijff Arena leent de plint zich mogelijk voor nachtcultuur. Dit gebied valt onder de gemeente Ouder-

Amstel. Amsterdam is in gesprek met Brouwerij de Eeuwige Jeugd over 'Levenslang', een initiatief in het Bajeskwartier.

Nachtcultuur in ArenAPoort

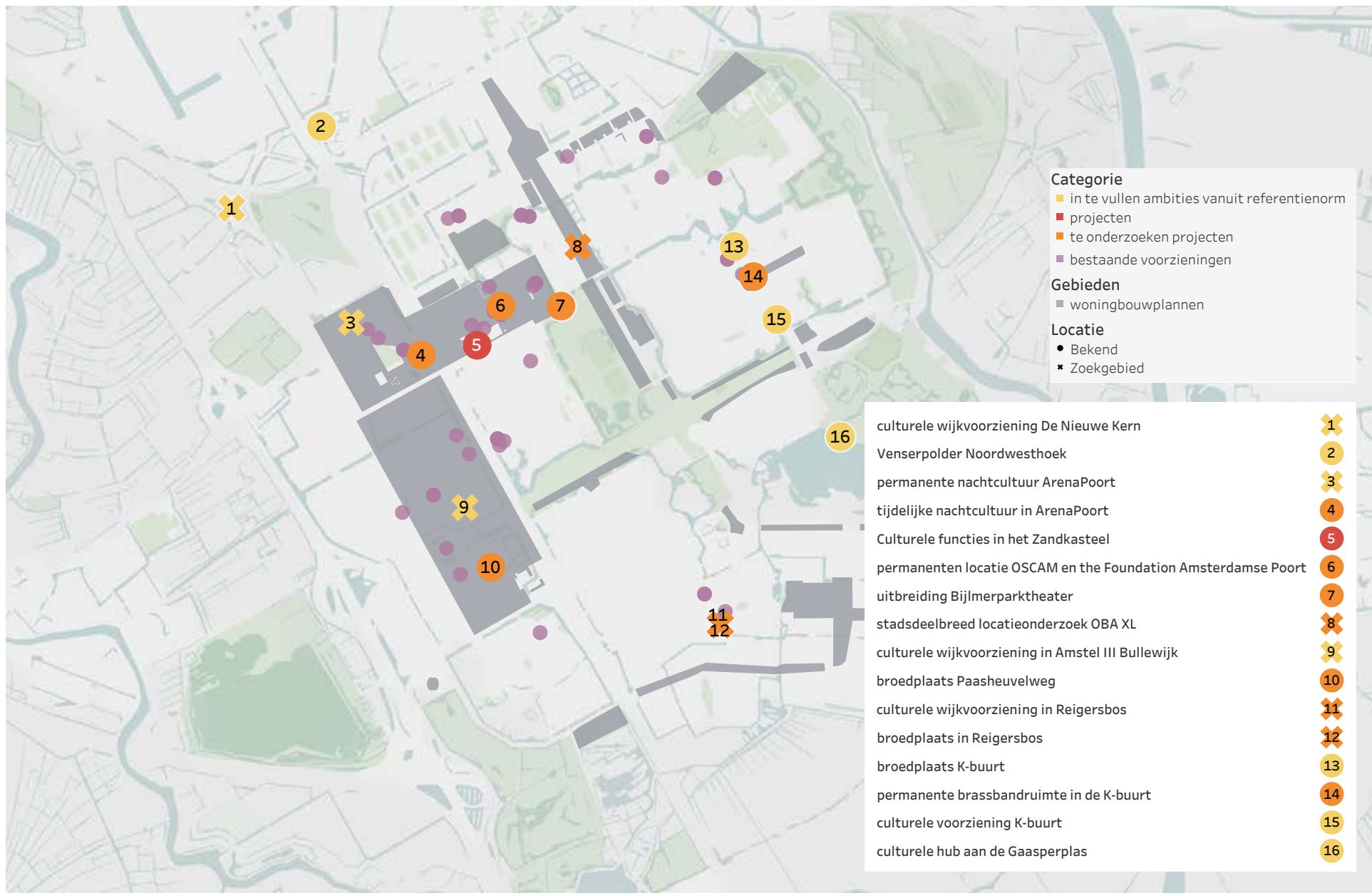
Zuidoost heeft veel gebieden met potentie voor nachtcultuur, vooral nu er op sommige plekken nog niet gewoond wordt. In ArenAPoort wordt aan verschillende initiatieven gewerkt, zowel tijdelijk als permanent. Een voorbeeld van een concreet tijdelijk initiatief op het gebied van nachtcultuur is De Tunnel in ArenaPoort-West. De gemeente heeft hier samen met een ontwikkelaar een selectieprocedure opgesteld om in een voorlopig nog ongebruikte tunnelbak ruimte te geven aan nachtcultuur. Meer permanente mogelijkheden voor nachtcultuur worden verkend.

Amstel III/Bullewijk

Vanaf 2020 is gestart met de transformatie van het gebied. De kavels van Amstel III moeten worden gezien als een hedendaagse uitbreiding van de buurten aan de andere kant van het spoor. Het zijn geen op zichzelf staande ontwikkelingen. In het maatschappelijk programma wordt minimaal 1.000 m² gereserveerd voor kunst- en cultuurvoorzieningen. Die zullen helpen om een gevoel van verbondenheid en betrokkenheid te creëren tussen bewoners en ondernemers aan weerszijde van het spoor. Die verbinding slaagt alleen als een stuk identiteit en geschiedenis van Zuidoost kan landen in Amstel III: bijvoorbeeld door kunstenaars en instellingen uit Zuidoost een plek te geven in de transformatie, zowel tijdelijk als permanent. Pandeigenaren, ontwikkelaars, gemeentelijke directies, culturele instellingen en netwerken werken gezamenlijk de verschillende mogelijkheden verder uit. Lopende activiteiten en experimenten op het gebied van kunst en cultuur vormen hiervoor een belangrijk fundament.

Nieuw museum

Voor de langere termijn is er vanuit het stadsdeel een grote wens voor een Bijlmer Historisch museum in Zuidoost. Ook is er vanuit de gebiedsontwikkeling een mogelijkheid gecreëerd voor een grootstedelijke culturele hub nabij de Gaasperplas.

In gesprek met Marian Duff, directeur OSCAM, en John Agesilas, directeur Foundation

Het Open Space Contemporary Art Museum, kortweg OSCAM, is een museum en museale landingsplaats voor kunst, mode, design, ambacht en de ontwikkeling daarvan. Sinds 2020 is OSCAM gevestigd in winkelcentrum Amsterdamse Poort, op het adres waar voorheen modezaak Cool Cat zat.

Foundation Amsterdam HipHop Center organiseert culturele activiteiten gerelateerd aan de vijf elementen van hiphop, zoals muziek- en dansvoorstellingen en exposities. Naast kunst en cultuur biedt de locatie lessen in verschillende hiphopdisciplines. In 2021 verhuisde de organisatie naar het voormalig Intertoyspand in Amsterdamse Poort.

John

“Het is de bedoeling dat we ons over drie jaar samen met OSCAM vestigen in een cultuurgebouw in Cluster 8. Het liefst blijven wij tot die tijd in het huidige pand. We hebben hierin geïnvesteerd en kunnen er goed uit de voeten. Voor ons is dit nu een prima plek.”

Marian

“OSCAM is in 2017 begonnen als pop-up-museum in het kader van 50 jaar Bijlmer. We zijn inmiddels een vaste waarde in Zuidoost, Amsterdam en ver daarbuiten. We willen graag in Zuidoost blijven, want hier liggen onze roots. Maar onze ambitie is om ook

landelijk en internationaal van betekenis te zijn. Ik hoop dat we gauw duidelijkheid krijgen over de toekomst. De besprekingen met eigenaar CBRE zijn positief, ze zijn erg betrokken.”

Onzekerheid

John

“De publieke belangstelling, het aantal cursisten (bijna 300 in twee jaar tijd) en samenwerkingsverbanden met organisaties zoals Funx, CBK, OBA, Imagine IC, Kwaku, Open Air en OSCAM, tonen aan dat Foundation een waardevolle toevoeging is op het bestaande aanbod. Het gaat niet alleen om het hebben van een fysieke locatie, maar ook om opgenomen te worden in het Kunstenplan 2025-2028, zodat de organisatie niet afhankelijk is van incidentele subsidies.”

Marian

“We verhuizen liever per direct naar een beter geoutilleerde ruimte. We zijn het pop-up-museumgevoel ontstegen. Als wij hier nog drie jaar moeten blijven, moet de huisvesting wel worden verbeterd. We hebben nu geen kantoorruimte en van oktober tot en met februari is het hier vrieskoud. OSCAM-medewerkers en bezoekers lopen met jas en handschoenen. Dat komt door dat we geen schuifdeuren hebben, alleen rolluiken. We zitten nu bijna twee jaar in onzekerheid en dat is niet bevorderlijk voor de algehele spirit van ons team. Ook zijn we druk bezig met de voorbereidingen voor een aanvraag voor het Kunstenplan 2025-2028. Juist daarom willen we met elkaar op één locatie kantoor houden.”

Lange adem

John

“Zuidoost is het meest diverse stadsdeel van Amsterdam. Daarom is het hier de meest geschikte plek voor een Hiphop Center met aandacht voor de geschiedenis van de hiphopcultuur. Dit leeft echt hier. Het zou goed zijn als de hele gemeenteraad eens komt kijken.”

OSCAM (oktober 2022)

Marian

“Mooi dat zo’n grote projectontwikkelaar als CBRE twee culturele startups serieus neemt. Je merkt dat ze onze eigenheid waarderen en de waarde van OSCAM en Foundation begrijpen. De intentie is en blijft om samen iets moois te ontwikkelen. We hebben wel snel meer duidelijkheid nodig.”

In gesprek met Maru Asmellash en Jeroen Pieterse, Kazerne

De Kazerne is sinds 2019 een cultureel centrum en broedplaats in Reigersbos waar mensen de mogelijkheid hebben om samen te komen. In de Kazerne zijn er 18 studio’s voor creatieve ondernemers, kunstenaars en culturele organisaties. Daarnaast zijn er een muziekproductieruimte, buurtwerkplaats, flexibele werkplekken, (buurt) podium, een keuken, koffiebar en sportzaal.

Kickstart

Maru

“Reigersbos heeft een functie voor de meer dan 30.000 inwoners van Gaasperdam. Toen in 2012 de buurthuizen waren wegbezuinigd, hadden bewoners geen plek meer om samen te komen. De gemeente heeft dit pand aangekocht en het wordt beheerd door Urban Resort. Toen die mij benaderden, heb ik samen met een groep buurtbewoners een stichting opgericht en zijn we hier aan de slag gegaan. Vanuit het broedplaatsbeleid was er budget om de verbouwing te financieren. Dat heeft ons een kickstart gegeven. Wij faciliteren vanuit de behoefte in onze directe omgeving. We krijgen allerlei groepen in huis, mensen die al iets doen of die een eerste creatieve stap zetten. De plaatselijke jeugd kan hier

aan talentontwikkeling doen en in de studio’s wordt veel muziek gemaakt. Ook hebben we puur buurt gerelateerde activiteiten, waarbij cultuureducatie laagdrempelig wordt aangeboden, bijvoorbeeld activiteiten voor meiden na schooltijd. Maar er komt ook een groep mannen domino spelen.”

Autonomie

Jeroen

“Het huurcontract loopt tot 2027, daarna komen er hier woningen. Intussen zijn we bezig om een eigen plek te krijgen waarbij we inzetten op autonomie, zodat we minder afhankelijk zijn van externe factoren. Grond en Ontwikkeling begeleidt de nieuwbouw en wil graag input vanuit de buurt voor de gebouwen die er komen. Het is niet zo dat eigendom bij voorbaat geen optie is. Als je alleen een programmeringsfunctie hebt, loop je altijd het risico dat de overheid daarop gaat bezuinigen. Maar als je eigenaar van de stenen bent, geeft je dat veel meer ruimte om ook met andere partners op zoek te gaan naar mogelijkheden.”

Inspiratie

Maru

“De nieuwe plek moet er wel direct zijn in 2027, anders verliezen we een groep die nu samen dingen aan het organiseren is. Mensen weten ons nu te vinden. En de vierkante meters zijn er ook. De volgende stap is dat wij een manifest opstellen, met ons gedachtegoed, onze wensen, onze ervaring en filosofie, om invulling te geven aan de Kazerne 2.0. Onze activiteiten kun je niet zomaar ergens anders doen. De gemeente denkt vaak in educatie, sport en kunst, cultuur of jongeren. Maar de Kazerne is geen jongeren-centrum, geen ouderencentrum en geen buurthuis. Het heeft nog geen naam. De kracht van deze plek zit in het eigenaarschap, in het feit dat we een plek hebben dat we ons tot elkaar moeten verhouden. Daarin kunnen we een inspiratie zijn voor de stad.”

4.4 Oost

In Oost wonen 142.000 mensen. Het stadsdeel bestaat uit de gebieden Oud-Oost, Indische Buurt, Oostelijk Havengebied, Watergraafmeer en IJburg/Zeeburgereiland. Oost kent een flinke woningbouwopgave. Tot en met 2027 worden 12.000 woningen gerealiseerd in Overamstel, IJburg en Zeeburgereiland. Daarna zet de groei geclusterd door in dezelfde gebieden.

Projecten en kansen

In Oost werken en wonen veel creatieve makers. Een aanzienlijk deel van de Amsterdamse broedplaatsen en ateliers bevindt zich in dit stadsdeel. Op Centruimeiland, op Haveneiland en bij het Amstelstation ontstaan nieuwe broedplaatsen als onderdeel van de groei van de stad. Deze broedplaatsen komen tot stand door investeringen van marktpartijen en worden beheerd conform de CAWA-reglementen. In Oost zijn diverse grote en kleine kunst- en cultuurinstellingen gevestigd die onderling steeds meer samenwerking zoeken. We richten ons op het behoud van een divers, hoogstaand kunst- en cultuur aanbod met ruimte voor experiment en innovatie, dat meegroeit met het aantal inwoners.

Broedplaats BRUG

Broedplaats BRUG is een nieuwe locatie op IJburg. Het is een relatief kleine broedplaats voor beginnende makers en bewezen talent. Het accent ligt op innovatie en technologie. Er is plaats voor twaalf CAWA-kunstenaars en twaalf maatschappelijke- of buurtinitiatieven. BRUG wordt een innovatief kunstzinnig centrum, met een zeven meter hoge etalage als expositieplek.

Broedplaats het Nieuwe Bajesdorp

In Bajeskwartier wordt momenteel broedplaats het Nieuwe Bajesdorp gebouwd, de eerste permanente nieuwbouw broedplaats met atelierwoningen in Amsterdam. Het is een initiatief van een krakers/kunstenaarscollectief dat in de voormalige cipierswoningen van de Bijlmerbajes woonde. Met de ontwikkeling van het

gebied Bajeskwartier heeft dit collectief een kavel verworven en de benodigde investering voor het gebouw voor elkaar gekregen. Op de begane grond worden een theaterruimte, studio's en een ontmoetingsruimte met keukenfaciliteiten gerealiseerd. Op de drie verdiepingen daarboven worden elf woningen, vier ateliers en drie gemeenschappelijke ruimtes gemaakt die onder meer gebruikt worden voor ontmoetingen tussen huurders en bezoekers. De vastgoedvereniging, bestaande uit de gebruikersvereniging en vereniging VrijCoop, zijn eigenaar van het pand. Door deze constructie is het pand onverkoopbaar en hebben de huurders het volledige gebruikersrecht. Met deze structuur is ook de zelforganisatie en zeggenschap over het gebouw belegd. Hiermee is de broedplaatsfunctie permanent geborgd.

Baggerbeest in Sluisbuurt

Het eerste gebouw in Sluisbuurt is broedplaats Baggerbeest die wordt ontwikkeld en beheerd door Urban Resort. Naar verwachting worden de eerste woningen in dit gebied in 2024 opgeleverd. Baggerbeest fungeert als tijdelijke broedplaats van 3000 m², voor een periode van ongeveer tien jaar. Naast atelierruimten voor kunstenaars worden er workshopruimtes gerealiseerd voor makers en bewonersinitiatieven. Daaraan is grote behoefte bij bewoners op IJburg. Ook komen er productieruimtes voor kunst- en cultuurinstellingen en is er een ambitie om presentatieruimtes toe te voegen voor publieksgerichte activiteiten.

Deze tijdelijke broedplaats zal een stempel drukken op de gebiedsontwikkeling van de Sluisbuurt, waar nu nog geen andere voorzieningen zijn. De aanwezigheid van Baggerbeest creëert een reële behoefte aan een nieuwe semipermanente broedplaats in dit gebied. Daarnaast is er ongeveer 1.400 m² permanente culturele wijkvoorziening(en) mogelijk in dit gebied vanuit de referentienorm en biedt het stedenbouwkundig plan ruimte voor het realiseren van kunstenaarswoningen. We zetten er in Sluisbuurt op in om succesvolle onderdelen van Baggerbeest in een permanente vorm te handhaven. .

Broedplaats BRUG in aanbouw (oktober 2022)

Rialto Silo

Rialto Silo wordt een nieuwe culturele locatie in een van de Silo's op het Zeeburgereiland. Het betreft een aanvullende vestiging van Rialto, die onderdeel uitmaakt van de ontwikkeling van de drie silo's waar nu ruim vijf jaar aan is gewerkt. Hier worden vijf filmzalen (380 zitplaatsen), een multifunctionele zaal en horeca voor bewoners en filmbezoekers gerealiseerd. De opening staat gepland in 2025. Het filmhuis richt zich voor een belangrijk deel op bewoners uit Zeeburgereiland, IJburg en landelijk Noord. Hiermee wordt de eerste structurele grootschalige culturele voorziening voor dit verzorgingsgebied gerealiseerd.

Suriname Museum

Stichting Suriname Museum is in 2021 opgericht en heeft als doel om de Surinaams-Nederlandse geschiedenis, kunst en cultuur op innovatieve wijze te conserveren en voor een breed publiek toegankelijk te maken. Het Suriname Museum is gevestigd aan de Zeeburgerdijk 19-21 en zal in 2024 opengaan. Het pand is eigendom van Vereniging Ons Suriname. Het wordt een plek voor iedereen die altijd meer heeft willen weten over de Surinaamse geschiedenis, het cultureel erfgoed, de bevolking en de nauwe band met Nederland. Het museum beslaat 1300 vierkante meter en bevat een kerntentoonstelling 350 jaar Surinaams-Nederlandse geschiedenis. Het pand bestaat uit meerdere verdiepingen. In samenwerking met The Black Archives wordt een Academic & Knowledge Exchange Center ingericht: een bibliotheek met Surinaamse en zwarte geschiedenis. Deze ruimte zal ook gebruikt worden voor presentaties, bijeenkomsten en mini-tentoonstellingen. De tuin van het museum biedt ruimte aan een museumcafé en is te gebruiken voor presentaties.

Cultureel verzamelgebouw Drenthal

Het Cruquiusgebied verandert de komende jaren van een industriegebied in een werk- en woongebied. In dit gebied staat de Drenthhal, die momenteel eigendom is van de gemeente. De Drenthhal ligt op een kavel die aan de Architectenbuurt grenst.

De aard en ligging van het gebouw maken het mogelijk om hier in te zetten op een culturele functie en ontmoetingsplek voor bewoners uit omliggende buurten en uit de wijde omgeving. Er wordt ook een buurtkamer gerealiseerd van ongeveer 150 m², dit vormt een relatief klein onderdeel in het geheel van zo'n 2.600 m². Er zijn interessante combinaties mogelijk tussen culturele functies, jongerenwerk en de buurtkamer. Ook biedt het bestemmingsplan ruimte voor commerciële functies. Deze functiemix aan voorzieningen maakt het mogelijk om een haalbaar exploitatieplan te ontwikkelen. Er is veel behoefte in Oost aan betaalbare ruimte. Hiermee we creëren ruimte voor innovatie en ontwikkeling. Deze locatie kan ruimte bieden aan bestaande culturele organisaties in Oost die samenwerkingen aangaan en hun vleugels willen uitslaan. Zo realiseren we een stapsteen dat de verbinding versterkt tussen de bestaande culturele voorzieningen in Oost en de grootstedelijke voorzieningen in het centrum van de stad. Hier is veel behoefte aan vanuit het culturele werkveld in Oost. We willen de Drenthal opnieuw ontwikkelen, waarbij de hal eigendom van de gemeente Amsterdam blijft. Zo kunnen we optimaal sturen op een programma dat ruimte biedt voor ontmoeten, ontplooiën en het doorontwikkelen van het culturele werkveld. We behouden de bestaande kenmerkende architectuur, zodat het gebouw een gezichtsbepalend object in het Cruquiusgebied blijft.

Expositieruimte in Amstelkwartier 3^e fase

Amstelkwartier 3^e fase is een nieuw gebied dat wordt beschouwd als het centrale hart van een veel groter ontwikkelgebied: Amstelkwartier 1e en 2e fase, Kauwgomballenkwartier, Bajeskwartier en de Weespertrekvaartbuurt. In deze buurten worden verschillende broedplaatsen gerealiseerd met ontmoetingsfuncties voor de buurt. Ook de Nationale Balletacademie zal zich vestigen in dit ontwikkelgebied en heeft daarnaast een publieksgerichte component.

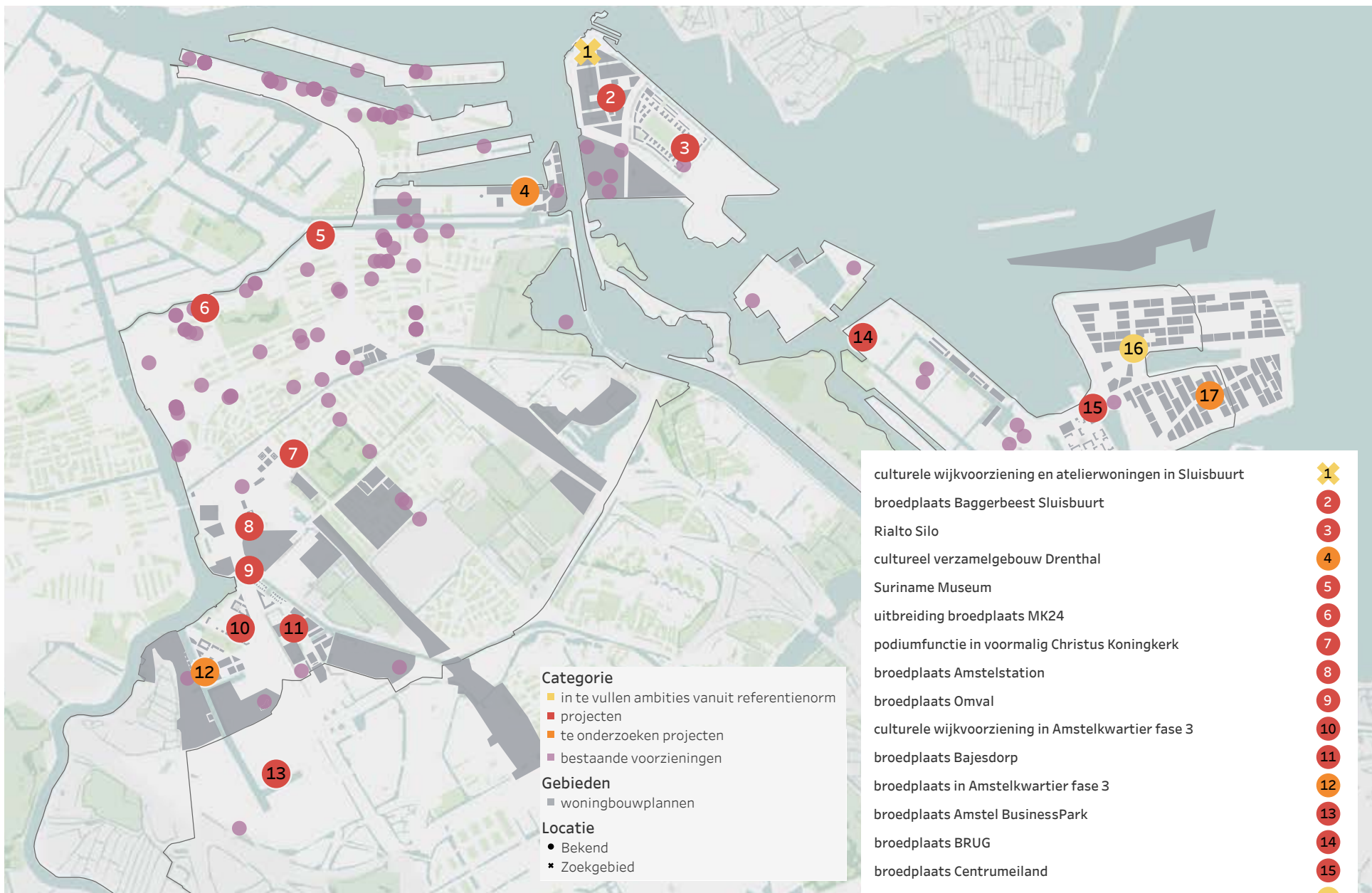
In kavel 11 van Amstelkwartier 3e fase wordt ingezet op het toevoegen van een expositieruimte/presentatieplek in een driehoekig blok waar ook een gezondheidscentrum, horeca, winkelruimte en vijftig vrijesectorwoningen staan gepland. Hiermee voorzien we in een stadsbrede behoefte aan middelgrote ruimten voor presentaties, tentoonstellingen en culturele activiteiten. Dit draagt bij aan de ambitie van stadsdeel Oost om zich te profileren als een stadsdeel van en voor creatieve makers. De ambitie is om deze culturele voorziening te verbinden met andere culturele locaties. De buurtfunctie staat daarbij centraal. De kavel zal via een tender worden verkocht. Een marktpartij zal de culturele voorziening als onderdeel van het bouwblok ontwikkelen en beheren.

IJburg 2: Kunst en cultuur op Centru-meiland, Strandeiland en Buiteneiland

In 2025 worden de eerste huizen opgeleverd op Strandeiland. De ambitie is om er gelijktijdig een tijdelijk sportpark te openen voor de eerste bewoners van Strandeiland en voor de bewoners op IJburg. Daarbij wordt onderzocht hoe het sportpark gebruikt kan worden voor culturele activiteiten en programmering. Op de langere termijn staat er een cultuurcluster gepland op Strandeiland.

Ruimte voor nachtcultuur op Strandeiland

De Havenkom op Strandeiland wordt een plek voor heel IJburg. De ruimtes onder het brughoofd van de Pampuslaan zijn een mogelijke locatie voor nachthoreca (een club) of voor horeca die zich richt op grotere evenementen of feesten binnen. Daadwerkelijke vestiging van een dergelijke voorziening wordt alleen toegestaan als het woon- en leefklimaat niet onevenredig wordt verstoord.

In gesprek met Michel de Rooij, directeur

Nowhere

Nowhere is een productiehuis in Amsterdam-Oost met een brede culturele programmering en ruimtes om producties te ontwikkelen: twee dansstudio's, een theaterstudio, een muziekstudio, een atelier, een fotografiestudio en een classroom.

Aankoop

“Wij kwamen hier in dit oude schoolgebouw toen de gemeente haar aandelen in energiebedrijf Nuon verkocht en er geld was voor dit soort voorzieningen. Acht jaar later, in 2013, konden wij het kopen. De woningbouwvereniging die al bezig was het gebouw te verwerven, trok zich terug omdat ze zich op hun woon-taak moesten concentreren. Triodos was toen de enige bank die ons wilde financieren. Nu, tien jaar later, zitten we hier ontzettend goed. We hebben onlangs nog een extra zaal gecreëerd.”

Nieuwe vormen

“We zijn er vooral voor jonge makers, in disciplines die nog niet in de basisinfrastructuur zitten, zoals spoken word en breakdance. Er is weinig ruimte voor ontwikkeling van met name nieuwe kunstvormen en er is weinig ruimte voor nieuwkomers. Die hebben het moeilijk om in het systeem te komen. Bestaande plekken in Amsterdam zijn ingenomen en in deze tijd kun je bijna niets huren voor een schappelijk bedrag.”

Online boeken

“Onze doelstelling is 100% bezetting. Dat valt samen met het enorme tekort aan plekken waar makers zich kunnen ontwikkelen. Dit geldt momenteel overigens voor de hele sector, niet alleen voor nieuwe kunstvormen en nieuwe kunstenaars. Daarom

hebben wij een online systeem opgezet waarin iedereen voor vijf euro per uur ruimtes die nog vrij zijn, kan boeken. In anderhalf jaar tijd hebben al 3600 makers een account aangemaakt. Gesubsidieerde, professionele makers die op vaste tijden willen werken, betalen overigens wel meer.”

Ruimte benutten

“De tarifiering past in de kleine portemonnee van onze doelgroep. Dat kan alleen omdat het pand van ons is en de financieringslasten lager zijn. Ik hoop dat wat wij doen, navolging gaat vinden. Zo'n systeem kan voor de hele kunstwereld interessant zijn om beschikbare culturele ruimte beter te benutten. Denk aan het Stedelijk Museum, ITA of de Hogeschool voor de Kunsten. Dit pand is bijzonder maar niet uniek in zijn soort. Het is een schoolgebouw van 1000 m². Ik denk dat de gemeente nog wel meer van dit soort panden in eigendom heeft. Dat is best een inventarisatie waard.”

Diepe wortels

“Op grond van onze ervaring, zeg ik: maak ruimte voor nieuwe institutjes met jonge mensen. Laat de gemeente meer vertrouwen geven aan een nieuwe garde. Geef ze een aantal van dit soort gebouwen in de stad in eigendom. Want daardoor kunnen ze wortelen en kunnen makers er langdurig een nieuwe praktijk ontwikkelen. Dan geef je cultuur ook de positie die zij verdient. Een voetbalveldje is sneller aangelegd dan een cultureel trapveldje. Kinderen die niet willen voetballen, maar wel dansen of deejayen, mogen niet als minder worden gezien.”

4.5 Weesp

Weesp telt ruim 22.000 inwoners, verdeeld over de wijken Driemond, Bloemendalerpolder, Weesp-Noordwest, Weesp Binnenstad/Zuid en Aetsveld/Oostelijke Vechtoever. Er zijn enkele grote nieuwbouwclusters in Weesp. De woningbouw is voornamelijk geconcentreerd in de nieuwe Bloemendalerpolder. Een deel van de woningen is al gebouwd. Naar verwachting komen er in totaal 3500 nieuwe woningen bij, waarvan er al 1300 zijn opgeleverd. Daarnaast worden er naar verwachting ook 800 – 900 woningen toegevoegd in de bestaande stad.

Projecten en kansen

Sinds 24 maart 2022 maakt Weesp als stadsgebied deel uit van de gemeente Amsterdam. Kunstorganisaties en culturele initiatiefnemers uit heel Amsterdam verkennen steeds vaker de mogelijkheden om in Weesp activiteiten te ontplooiën. Weesper instellingen ontwikkelen initiatieven om publiek uit de hele stad te trekken. Deze ontwikkeling draagt bij aan de spreiding van kunst en cultuur in de stad. Hierdoor groeit de behoefte aan ruimte voor kunst en cultuur in Weesp.

Museum Weesp

Door de fusie van Weesp met Amsterdam is de stadhuisfunctie vervallen. Het neoclassicistische stadhuisgebouw aan de Nieuwstraat wordt omringd door het Sint Bartholomeus Gasthuis. Beide gebouwen zijn rijksmonument en hebben in 2021 een maatschappelijke culturele bestemming gekregen. In het stadhuisgebouw is Museum Weesp nu gevestigd. In het Coalitieakkoord Weesp 2018-2022 is opgenomen dat het voormalig Stadhuis en het Gasthuis de bestuurlijke, maatschappelijke en culturele functies voor Weesp behouden. De wethouder Kunst en Cultuur is verantwoordelijk voor de culturele herbestemming van het stadhuis.

Culturele wijkvoorziening in Weesp

De toenemende inwonersaantallen in Weesp zorgen voor een groeiende behoefte aan kunst- en cultuuractiviteiten en culturele huisvesting. Een aantal bestaande culturele instellingen in Weesp heeft een plan ontwikkeld voor gezamenlijke huisvesting in combinatie met sociale functies. Hiervoor is ook belangstelling vanuit andere maatschappelijke domeinen. Dit biedt kansen om locaties voor kunst- en cultuuractiviteiten te combineren of te koppelen aan sportactiviteiten en andere maatschappelijke functies. Vanuit de groeiende behoefte aan voorzieningen voor kinderen en jongeren in Weesp kan hier met een integrale blik naar gekeken worden.

In gesprek met Madelief Klunder, directeur Zone1380

(Jeugd)theaterschool Zone1380 is sinds 2012 de (jeugd)theaterschool van Weesp en omgeving. Leerlingen komen uit de hele regio. Na een aantal omzwervingen is de theaterschool nu gevestigd aan de Achtergracht in het centrum van stadsgebied Weesp.

Zwervend bestaan

“Theaterschool Zone1380 heeft lang een zwervend bestaan geleid. Tot maart vorig jaar zaten we antikraak in de voormalige koninkrijksaal van de Jehova’s getuigen, tegenover het station. Dat gebouw was nodig voor de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne. Heel begrijpelijk, maar toen moesten wij binnen een maand vertrekken. Er liepen al gesprekken met de - toen nog - gemeente Weesp over het betrekken van een voormalige gymzaal aan de Achtergracht. Dit pand is ons nu gegund voor een huurperiode van tien jaar.”

Lekkage

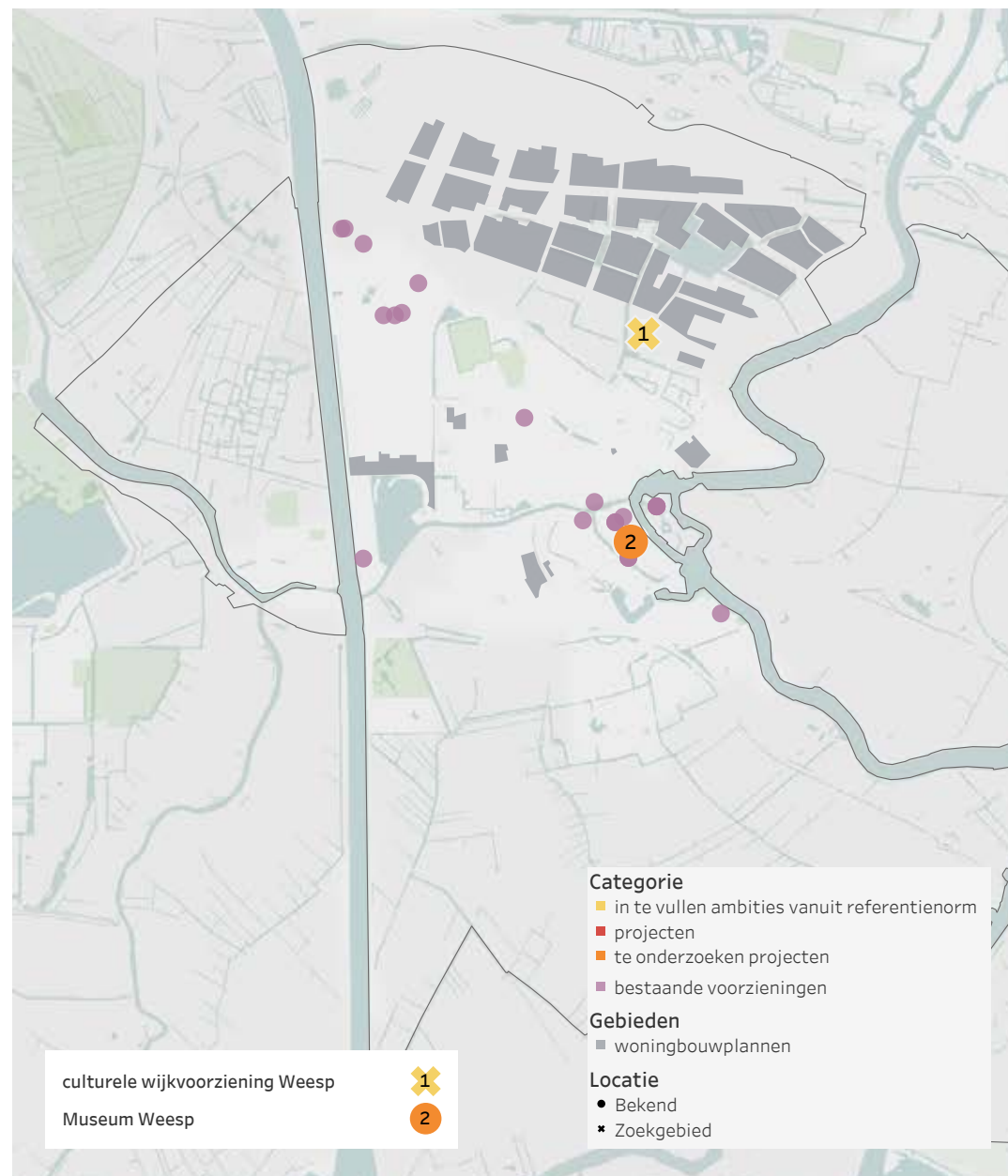
“Het gebouw verkeerde in een behoorlijk slechte staat. Los van asbestverwijdering, een nieuw toilet en een kapot glazen deurpaneel dat vervangen werd, hebben we eigenlijk alles zelf moeten doen. En we hebben nog steeds last van lekkage. We hadden bij de oplevering meer betrokkenheid van de gemeente verwacht als eigenaar en beheerder van het gebouw. Sowieso zou het goed zijn als die rollen duidelijker en steviger worden ingevuld. Er was bijvoorbeeld sprake van dat ze de schuur naast het gebouw wilden afbreken, maar voor ons is dat nu juist heel fijn om zo’n opslagplaats te hebben voor decors en kostuums. Dus opknappen zou wat ons betreft een beter idee zijn. Dan is het goed om te weten met wie je daarover in gesprek kunt gaan.”

Huiselijk

“Het gebouw heeft zo zijn beperkingen. Toen de theaterschool begon, zat die in een pand met een eigen theater. Als we nu voorstellingen hebben, werken we samen met Theater Wesopa, ze zitten bij ons pand om de hoek. Ons pand is één grote ruimte. We kunnen er maar één les tegelijk geven. Er is ook geen ruimte voor een kantoortje, dus daardoor werk ik veel vanuit huis. Toch steken we veel liefde in dit pand, want we vinden het heel sfeer- vol. Het gebouw heeft een gezellige huiselijkheid die goed past bij wat wij zijn.”

Toeloop

“We verwachten dat we de komende jaren groeien. Weesp ziet een toeloop van jonge gezinnen met de oplevering van Weesper- sluis. Onze klassen zitten gauw vol. Hopelijk kunnen we hier aan de vraag blijven voldoen, want ik gun elk kind zo’n gezellige, sfeervolle plek om theater te beoefenen. We zitten nu midden in het centrum. Kinderen kunnen hier hun fiets in de tuin zetten. Ouders kunnen hen hier gemakkelijk afzetten en ophalen. We hebben een grote stoep voor de deur. Wat dat betreft is de lig- ging perfect. Alleen jammer van die lekkage.”

4.6 West

In West wonen 148.000 mensen, verspreid over Bos en Lommer, Westerpark en Oud-West/De Baarsjes. De groei van de woningvoorraad in West kent een aantal clusters. Er komen tot en met 2027 ruim 5500 woningen bij, voornamelijk in de Houthavens, Foodcenter, Westerpark-West en de Jan Evertsenstraat-West. Op termijn worden in Sloterdijk Contactbuurt 4700 nieuwe woningen gebouwd.

Projecten en kansen

West kent een bruisende culturele infrastructuur. Dit is in de afgelopen jaren versterkt door de komst van DeLaMar West in Bos en Lommer, de verhuizing van de Krakeling naar het Westergas-terrein en de opening van cultureel centrum Maqam. West is een dichtbevolkt stadsdeel en ruimte is schaars. Door de toenemende groei van de stad zet West zich ervoor in dat de bestaande infrastructuur en juist ook de rafelranden niet verdwijnen. De komende jaren verdwijnen er diverse tijdelijke locaties voor nachtcultuur. Dit heeft ertoe geleid dat een collectief van initiatieven voor nachtcultuur samen nieuwe huisvesting zoekt. We willen inspelen op kansen bij het vrijkomen van geschikte locaties.

Na 2027 ontstaat er vanuit de gebiedsontwikkeling ruimte voor culturele wijkvoorzieningen in Sloterdijk Contactbuurt. Hiervoor is ruimte gereserveerd op een kavel van het Mediacollege Amsterdam en op een nabij gelegen kavel in eigendom van de gemeente Amsterdam. Voor dit plan stellen we een visie op voor de ontwikkeling van de culturele infrastructuur.

Best practice: Cultureel centrum Maqam

Aan het Jan van Schaffelaarplantsoen in de Kolenkitbuurt is een nieuw cultureel centrum gerealiseerd. Het Amsterdams Andalusisch Orkest werkt hier samen met fotografiemuseum Foam en theater de Meervaart in cultureel centrum Maqam. Dit is een creatief centrum voor buurtbewoners, jong talent en creatieven. Er kunnen ook concerten, presentaties, tentoonstellingen, repetities,

workshops en masterclasses gehouden worden. In drie ruimtes worden zowel dag- als avondprogramma's aangeboden.

Documentairefilmtheater in Vondelparkpaviljoen

IDFA (International Documentary Film Festival Amsterdam) krijgt een eigen documentairefilmtheater in het Vondelparkpaviljoen. Naast plek voor een filmtheater biedt het pand ook kantoorruimte voor IDFA. IDFA zal het gebouw renoveren om de locatie hiervoor geschikt te maken.

Onderzoek buurtvoorziening de Reiger

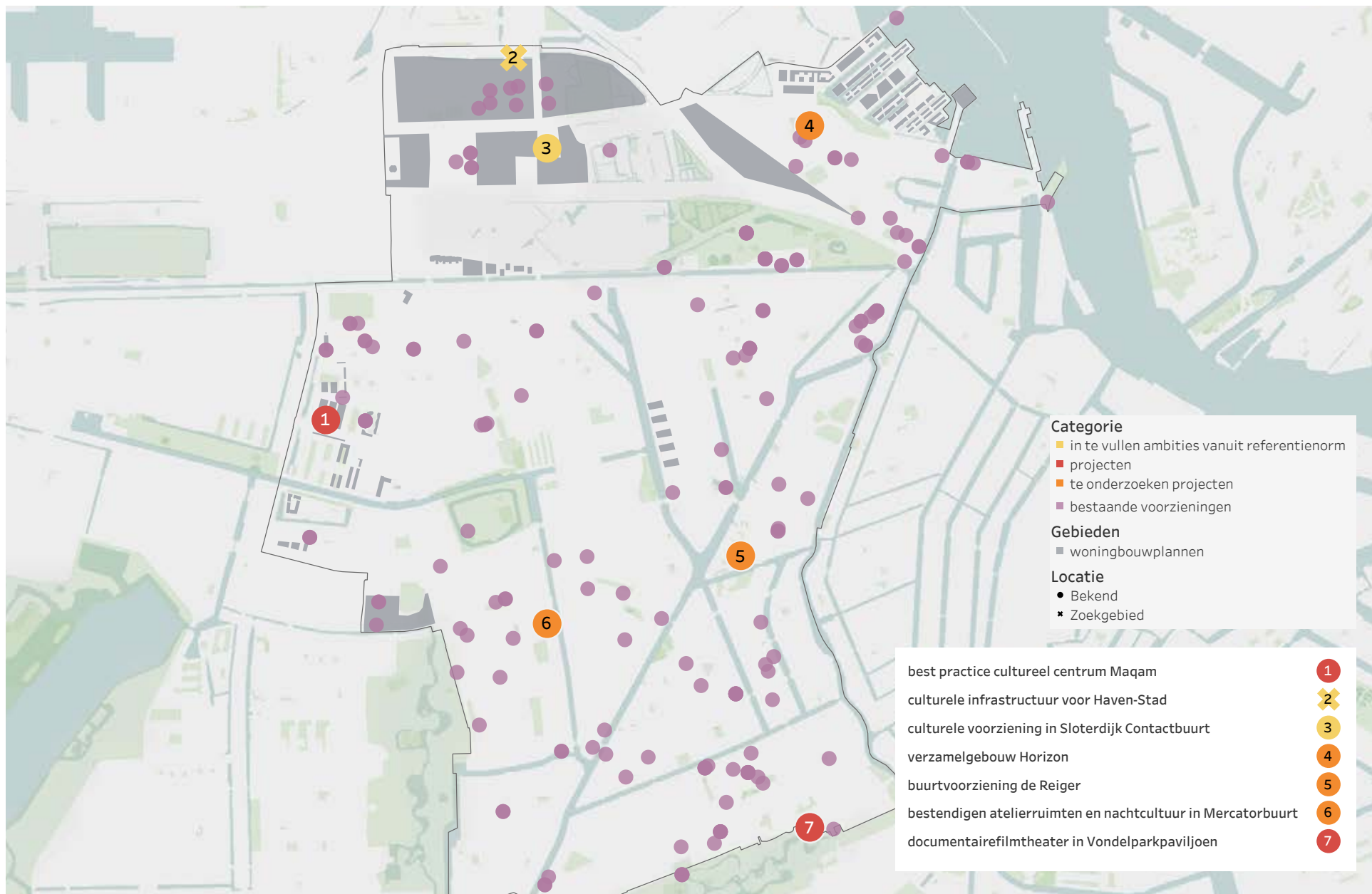
Momenteel wordt de haalbaarheid onderzocht om een gemeentelijk pand aan de Van Reigerbergerstraat te renoveren en in te zetten als een geclusterde maatschappelijke voorziening voor bewoners. Het pand is monumentaal en kampt met achterstallig onderhoud. Ambitie is om op de eerste etage een buurtkamer te realiseren, mogelijk met een zorgfunctie. De tweede etage is mogelijk geschikt te maken voor culturele activiteiten.

Onderzoek verzamelgebouw Horizon

Momenteel wordt onderzocht hoe de Horizon kan worden ontwikkeld tot een bruisende ontmoetingsplek voor bewoners van de Houthaven en de Spaarndammerbuurt. Uitgangspunt is dat in de Horizon zowel welzijn, zorg, cultuur als educatie een plek hebben. De betrokken partijen geven samen vorm aan activiteiten voor en door bewoners. Hierbij wordt onderzocht of de OBA zich er als vaste partner kan vestigen. Het is de ambitie om dagelijks een volledig dag- en avondprogramma te bieden, met meerdere activiteiten gelijktijdig.

Mercatorbuurt

We onderzoeken de mogelijkheden of het voormalige LTS-gebouw waar momenteel broedplaats De School in is gevestigd, behouden kan blijven voor culturele functies. Mogelijk is er ruimte in het projectgebied Jan Evertsenstraat-West om atelierruimte en nachtcultuur toe te voegen.

Maqam (oktober 2022)

In gesprek met Fouad Lakbir, mede-initiatiefnemer Maqam

Sinds september 2021 fungeert Maqam in Bos en Lommer als creatieve ruimte voor buurtbewoners, talent en creatieven. Het programma bestaat uit concerten, presentaties, tentoonstellingen, repetities, workshops en masterclasses. Maqam bevindt zich in het Rhapsodygebouw aan de rand van de Kolenkitbuurt.

Plek voor kennismaking

“Toen de plint hier leeg stond, heb ik samen met Yassine Boussaid van de Meervaart en Mohamed Aadroun van het Amsterdams Andalusisch Orkest aangeklopt bij de eigenaren. Als bewoners van Bos en Lommer zagen we dit als een kans om een relatief kleine, maar wel hoogwaardige plek neer te zetten buiten de ring. Vanaf het begin was het doel om mensen die niet zo snel in contact komen met kunst en cultuur, die mogelijkheid te bieden. Kennismaken is de eerste fase van talentontwikkeling. We hebben vanaf dag één gezegd: het mag geen buurthuis zijn, maar ook geen plek waar je een kaartje moet kopen om kunst te beleven. Maqam betekent plek in het Arabisch, net zoals Mokum in het jiddisch.”

Schuren

“Maqam is onderverdeeld in drie ruimtes: een schelpvormige presentatieruimte, een ruimte met een keuken en een kleine ruimte voor workshops. Een theateradviesbureau adviseerde ons om de ruimte zo in te richten dat de programma's met elkaar schuren. Dan ontstaat er ontmoeting. Bij ons lopen kunstenaars, kinderen en ouders door elkaar heen. Als kinderen huiswerkbegeleiding krijgen, is het goed dat zij de repetitie van het orkest

horen terwijl ze midden in een tentoonstelling van Foam aan het werk zijn.”

Eigenaarschap

“Dit is meer dan een plek waar voor jou geprogrammeerd wordt, je kunt er ook zelf invloed op uitoefenen. Een buurtbewoonster vroeg of ze hier een eigen jongerenvoorstelling kon programmeren. We werken vanuit de energie en behoeftes die er zijn. Andere instellingen kunnen hier waarde toevoegen. Dus in plaats van top-down een dependance te openen, levert een instelling als Foam hier expertise en educatie op het gebied van fotografie.”

Lokaal geworteld

“In het huisvestingsvraagstuk dat in de stad speelt, is het interessant om een verzamelgebouw te initiëren in plaats van steeds aparte plekken voor één bepaalde cultuurorganisatie. Geen van de partijen hier wil elke dag van negen uur tot tien uur 's avonds programmeren. Daardoor kunnen veel partners en mensen uit de buurt de ruimte gebruiken voor repetities, try-outs of presentaties. Voor een dergelijke programmering heb je wel andere rollen nodig dan bij klassieke culturele instellingen. Zoals iemand die hands-on bezig is met netwerken en lokale ontwikkelingen, maar ook met het betrekken van mensen. Je werkt hier aan de zachte waarde van de plek, dat gaat over onderdeel zijn van het sociale weefsel van een bepaald gebied. Omdat daarvoor een open houding nodig is, betrekken wij kwartiermakers die lokaal geworteld zijn.”

4.7 Centrum

In stadsdeel Centrum wonen 87.000 mensen, verspreid over Centrum-Oost en Centrum-West. Tot en met 2027 komt er slechts een beperkt aantal nieuwe woningen in het centrum bij. Naast kleine woningbouwprojecten worden er in Oostenburg ongeveer 1.800 woningen toegevoegd. Daarna vindt geclusterde gebiedsontwikkeling plaats op het Marineterrein en in de oostelijke binnenstad.

Projecten en kansen

Amsterdam is het belangrijkste culturele centrum van Nederland en binnen de stad kent stadsdeel Centrum de hoogste dichtheid aan kunst- en cultuurinstellingen. Dit aanbod voldoet echter onvoldoende aan de actuele vraag van de stad. Drukke en overlast ontnemen soms het zicht op de schoonheid van onze binnenstad of tasten deze zelfs aan. In de Aanpak Binnenstad zetten we maximaal in op kunst en cultuur als antwoord op de monocultuur. De binnenstad moet aan alle Amsterdammers iets te bieden hebben en dat betekent dat we oog moeten hebben voor een divers cultuuraanbod. Een passend cultuuraanbod draagt bij aan een positieve transformatie van de binnenstad. Belangrijke initiatieven zijn NV Zeedijk, Stadsgoed en Stadsherstel. Deze organisaties kopen vastgoed op en verhuren dat tegen maatschappelijke prijzen voor kunst en cultuur, ambacht en atelierruimte.

Renovatie Amsterdam Museum

In november 2022 is de omgevingsvergunning voor de renovatie van het Amsterdam Museum afgegeven. De ruimte voor het publiek en de collectie wordt verbeterd, het museum wordt zichtbaarder in de stad en het gebouw wordt toegankelijker en duurzamer. De VVAB heeft hiertegen hoger beroep aangetekend. Toch wordt er gestart met het voorbereiden van de renovatie. De oorspronkelijke opleverdatum in 2025 zal zeker niet meer worden gehaald. De eerste sloopwerkzaamheden staan nu pas gepland voor halverwege 2024, en de heropening van het museum voor eind 2027. Het museum is voorlopig gevestigd in de tijdelijke locatie aan de Amstel.

Nationaal Holocaust Museum

Het Nationaal Holocaust Museum is in 2016 opgericht en realiseerde tot 2021 tijdelijke exposities aan de Plantage Middenlaan 27, van waaruit in de Tweede Wereldoorlog ongeveer zeshonderd kinderen konden ontsnappen naar onderduikadressen. Daarmee is de locatie van het museum, net als de Hollandsche Schouwburg, onlosmakelijk verbonden met wat zich in het pand heeft afgespeeld. Amsterdam heeft bijgedragen aan de realisatie van het museum dat in maart 2024 wordt geopend. Ook de gerenoveerde Hollandsche Schouwburg – aan de overzijde van het museum – zal dan heropend worden.

Studio Boekman van Nationale Opera en Ballet

De Boekmanzaal in het stadhuis wordt – in eerste instantie beperkt – door Nationale Opera en Ballet in gebruik genomen voor kleinschalige voorstellingen en activiteiten zoals cultuureducatie, talentontwikkeling, kleine concerten en andere events. Nationale Opera en Ballet start binnenkort met de hiervoor benodigde aanpassingen.

Paradiso

Paradiso onderzoekt onder de noemer ‘100 jaar Paradiso’ de haalbaarheid van een plan om het poppodium toekomstbestendig te maken. Knelpunten in het huidige monumentale gebouw zijn geluidsisolatie, complexe bezoekerslogistiek als gevolg van ruimtegebrek, verduurzaming en beperkte kantoorruimte. Paradiso onderzoekt onder meer of ze op de braakliggende grond een gebouw kunnen realiseren waarin verschillende functies gehuisvest kunnen worden. Om op de korte termijn bezoekersstromen te optimaliseren en daarmee ook geluidsoverlast voor omwonenden met name ‘s nachts te verminderen, wordt eerst een tijdelijke verbinding gemaakt tussen de naastgelegen voormalige fiet-senkelder en de kelder van Paradiso. De in- en uitgang via deze nieuwe verbinding zal in het voorjaar van 2024 gereed zijn.

Ingebruikname nachtcultuurlocatie Kanaal 40

Op grond van de Aanpak Binnenstad en de Nachtvisie hebben we in samenwerking met Garage Noord een plek mogelijk gemaakt op de Warmoesstraat. Kanaal 40 is in oktober 2022 geopend en opereert op basis van een culturele horecaverunning. De programmering levert er een bijdrage aan dat Centrum weer een aantrekkelijkere bestemming voor Amsterdammers wordt.

Dansstudio en hiphoppodium VROG

Sinds 2021 heeft VROG de voormalige TunFun-locatie getransformeerd tot een urban dans- en sporthub van ruim 3.000 m². Deze combinatie komt voort uit ideeën met ISH Dance Collective om een podium te bieden voor urban dansers. Gemeenschappen van bewegingsliefhebbers, parcours/ freerunning, breaking en andere urban/ hiphop dansvormen komen hier samen. Er is een dansstudio en een centraal podium voor dance battles, demo's en events gerealiseerd. Deze zijn geschikt voor groepen en gemeenschappen tot 500 mensen.

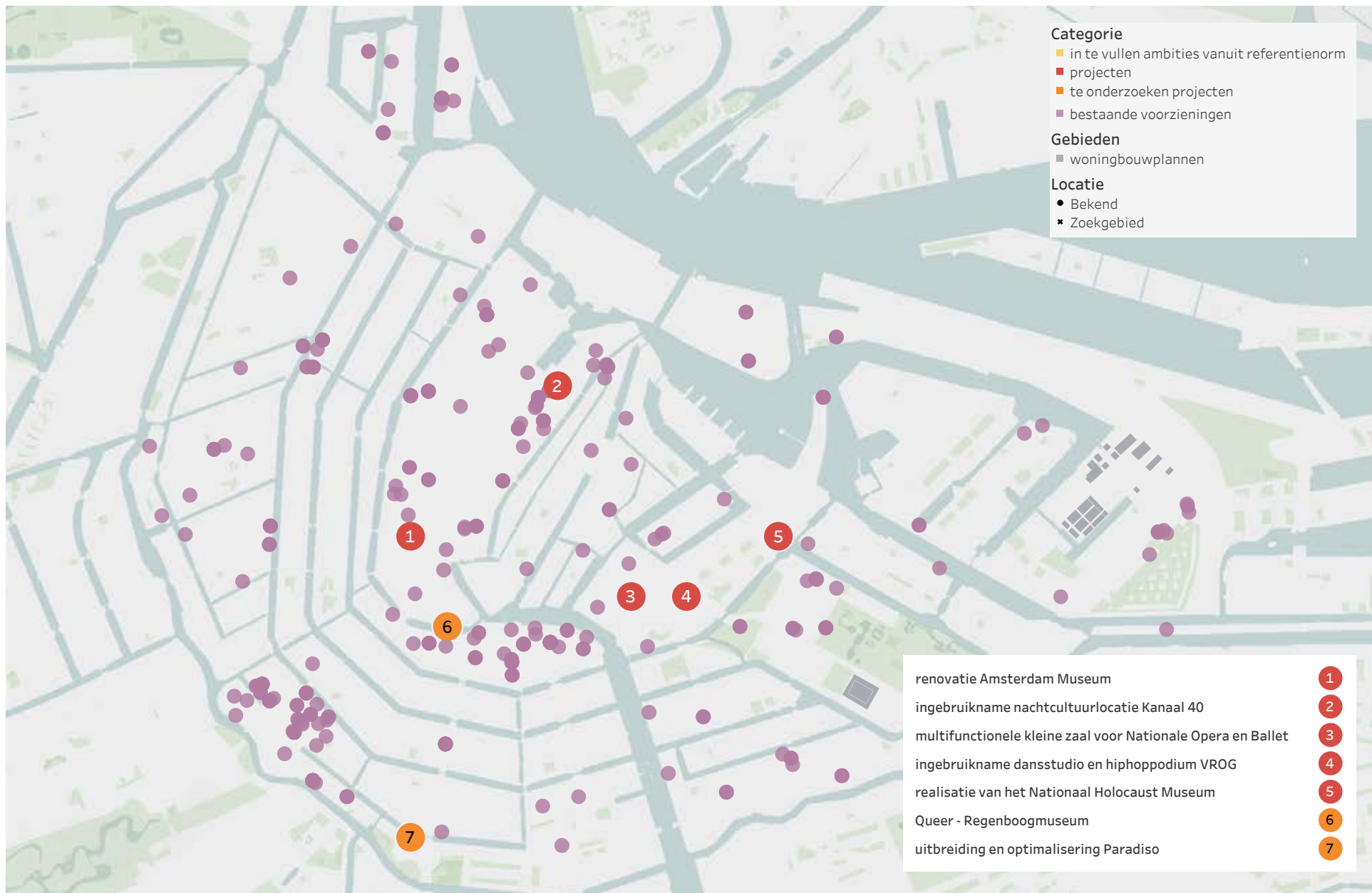
Club Europa

In de Halvemaansteeg is er een initiatief gestart om een aantal grotendeels leegstaande ruimten en woningen te transformeren tot club Europa. Met Europa heeft de stad er straks een cultuurclubhuis bij dat zich tot doel stelt om vooruitstrevende nachtcultuur een plek te geven in de Amsterdamse binnenstad. Europa richt zich op jonge, creatieve Amsterdammers van diverse achtergronden en daarbij met name op de LHBTIQ+ community.

World Queer Museum

Vanuit de LHBTIQ+ gemeenschap en in nauwe samenwerking met een aantal Nederlandse musea worden initiatieven genomen om een Queer - Regenboogmuseum te realiseren, een plek dat het verhaal over het verleden, heden en toekomst van alle groepen uit de gemeenschap vertelt. Naast exposities wil de gemeenschap ook ruimte realiseren voor ontmoeting, werk, ateliers en vergaderingen.

In gesprek met Moktar Nabil en Wisse

Vollaers, oprichters Kanaal 40

Kanaal40 is een interdisciplinaire ruimte voor muziek en kunst, gevestigd in een monumentaal pand aan de Zeedijk. Met de kelder van Kanaal40 heeft stadsdeel Centrum voor het eerst sinds 2019 weer een club met een alternatieve programmering.

Voor Amsterdammers

Moktar

“Deze plek, midden in het centrum, is voor iedereen goed bereikbaar. Zowel vanuit de Bijlmer als Nieuw-West ben je hier in tien minuten. Elke zaterdag bieden we ruimte aan verschillende partijen uit de stad die allemaal andere genres of subculturen vertegenwoordigen. Dat kunnen collectieven van creatieve kids zijn, maar ook promotors en programmeurs.”

Wisse

“Via Patta zijn we benaderd door de NV Zeedijk. Zij zijn bezig om het wallengebied te herontwikkelen en toegankelijker te maken voor buurtbewoners en de Amsterdammer. NV Zeedijk gaat het pand binnen twee jaar volledig renoveren. We zitten nu in een antikraak-achtige constructie. Daarbij kijken we of onze aanwezigheid een positieve invloed heeft op de buurt door meer sociale controle, omdat we ons vooral op Amsterdammers richten.”

Laagdrempelig

Wisse

“We hebben een intentieverklaring om terug te komen, maar we kunnen alleen blijven experimenteren als de vaste lasten laag zijn. Want de kosten voor stroom, schoonmaak en beveiliging gaan gewoon door, of je nu een volle zaal hebt of niet. Een vraag die richting de gemeente gesteld kan worden is: wat is het je waard om dit soort plekken te behouden?”

Moktar

“Als we hier terugkomen en marktconforme huur moeten betalen, zullen wij ons hele businessplan moeten herzien. Wil je de culturele kwaliteit bewaren, dan is er steun of coulance vanuit NV Zeedijk, de gemeente of het AFK nodig.”

Rechtsvorm

Moktar

“Het is nu altijd zwart-wit: of je bent een stichting of je bent horeca. Maar er zit nog zoveel tussenin. Als je culturele nachtlekken kan onderscheiden van plekken die zoveel mogelijk omzet proberen te genereren, zou dat al helpen. Voor ons bestaat eigenlijk nog niet de juiste rechtsvorm. Als stichting kunnen we subsidie aanvragen, maar in principe zijn we het liefst onafhankelijk. Bovendien gaat in de nachtcultuur alles supersnel, het kan van maand tot maand verschillen wat hot is.”

Wisse

“Als je nu cultureel wilt ondernemen en voor onbepaalde tijd een plek wilt huren, kom je er niet uit in Amsterdam. Dan moet je commerciële beslissingen nemen die de cultuur in de weg lopen. Dat we voor de club de bestemming culturele horeca hebben is een begin, maar eigenlijk moet nog duidelijker worden wat dat precies inhoudt. Wanneer is iets cultuur en wanneer horeca? Voor ons zijn dat best duidelijke, concrete dingen. Het lijkt ons interessant om hier een keer met de gemeente over in gesprek te gaan.”

4.8 Zuid

In Zuid wonen 146.000 mensen. Het stadsdeel bestaat uit de gebieden Buitenveldert/Zuidas, De Pijp/Rivierenbuurt en Oud Zuid. De woningbouwopgave beslaat tot en met 2027 bijna 4000 woningen, die voor het overgrote deel op de Zuidas worden gerealiseerd en voor een klein deel in de Havenstraat. De Zuidas ontwikkelt zich steeds meer tot een Amsterdamse stadswijk waar naast werken en vervoer ook wonen en voorzieningen belangrijk worden.

Projecten en kansen

Amsterdam Zuid kent een groot aantal kunst en cultuurvoorzieningen en activiteiten. Er is een divers aanbod van kunstactiviteiten, evenementen en projecten voor een brede doelgroep. De grote internationale kunstinstellingen rond het Museumplein behoren tot het stadsdeel: Rijksmuseum, Van Gogh Museum, Stedelijk Museum en Concertgebouw.

Toch kent Zuid ook buurten waar momenteel weinig culturele wijkvoorzieningen zijn, bijvoorbeeld Buitenveldert. Ook zijn er relatief weinig broedplaatsen in Zuid. Er is behoefte aan locaties voor laagdrempelige culturele (buurt)activiteiten. In 2019 is het CC (Cultureel Clubhuis) Amstel in het Asscherkwartier in gebruik genomen. Hiermee beschikt Zuid nu over een professioneel podium dat is gericht op bewoners. Met de OBA, de IVKO-school en de broedplaatsen Cinetol en Tempel ontstaat er een aantrekkelijke culturele hub inclusief horecafunctie.

Opgeleverd: Renovatie Amsterdam Bostheater

Het Bostheater in het Amsterdamse Bos is een van de grootste openluchttheaters van Nederland. Het is gebouwd in de jaren '50. Om de voorziening weer te laten voldoen aan de eisen van de huidige tijd hebben we het Amsterdamse Bostheater gerenoveerd en vernieuwd. De tribunes en het podium zijn opgeknapt en er zijn nieuwe gebouwen bijgekomen. De huidige

bebouwing blijft intact. De werkzaamheden zijn inmiddels afgerond. De voorziening is weer in gebruik sinds het theaterseizoen 2023.

Creatieve ruimte in het Amsterdamse Bos

We werken aan een vaste locatie voor creatieve vrije ruimte, indien mogelijk in combinatie met een broedplaats, om de bestaande faciliteiten en functies in het Amsterdamse Bos aan te laten sluiten bij de ambities voor de toekomst.

Sint Nicolaascomplex: Kapel en Convict

Kapel en Convict maken onderdeel uit van het voormalige rooms-katholieke Sint Nicolaascomplex. De gebouwen dateren uit de jaren vijftig en hebben verschillende bestemmingen gehad. In 2014 zijn Kapel en Convict aangewezen als gemeentelijk monument. Op korte termijn wordt het een tijdelijke opvang voor Oekraïense vluchtelingen. Daarna volgt een nieuwe invulling, waarbij de cultureel-maatschappelijke bestemming van de gebouwen overeind blijft. Het uitgangspunt is om de gebouwen zoveel mogelijk toegankelijk te maken voor een brede doelgroep. Dit moet leiden tot een spraakmakende, levendige plek met vernieuwende invulling en programmering.

Cultureel hart in Schinkelhaven

Er wordt gewerkt aan een nieuwe stadswijk Schinkelkwartier met 11.000 woningen. Onderdeel hiervan is Schinkelhaven, dat wordt ontwikkeld tot creatieve-makers-district met een cultureel hart rondom de havenkom. Een levendige stedelijke omgeving waar wonen, werken, uitgaan en verblijven zowel overdag als 's avonds zullen samenkomen. Het eigendom van kavels en gebouwen in Schinkelhaven ligt voor het overgrote deel bij externe partijen. Daarom nemen we een faciliterende rol bij het realiseren van nieuwe culturele plekken in dit gebied. Hiervoor wordt samengewerkt tussen stadsdeel Zuid, Nieuw-West, Stadsloods, ontwikkelaars en culturele initiatiefnemers.

Particuliere culturele projecten op de Zuidas

Op de Zuidas ontwikkelt zich een heel nieuw gebied met een groeiende bevolking. Om kunst- en cultuurfuncties op de Zuidas mogelijk te maken, scheppen we voorwaarden om gebouwen creatief en artistiek te programmeren. Met hulp van de gemeente zijn in het NU-gebouw van de Vrije Universiteit aan De Boelelaan collegezalen gecreëerd waar filmhuis Rialto en theater Griffioen voorstellingen verzorgen. Daarnaast is er een vaste expositieruimte bijgekomen in het NU-gebouw.

In The Pulse, een nieuw gebouw tussen de A10 en de sportvelden van SC Buitenveldert, worden wonen en werken gecombineerd met openbare voorzieningen zoals een bioscoop, een bowlingbaan en horeca. De gemeente heeft The Pulse geselecteerd als winnend concept vanwege de hoge eisen die het gebouw stelt aan de kwaliteit en de duurzaamheid. The Pulse is een duurzame stadsbiotoop aan de Zuidas. Op de begane grond legt de gemeente een park aan en op het middendeel tussen twee torens komt een groene daktuin. Het mobiliteitsplan van The Pulse zet in op maximaal gebruik van openbaar vervoer, fiets- en voetverkeer en een parkeergarage die alleen toegankelijk is voor elektrische deelauto's.

Kavel K ligt langs de A10 Zuid, in het gebied Kop Zuidas. Dit kavel wordt via een tender op de markt gebracht. Op de kavel komt een gebouw met kantoren, een broedplaats met een oppervlak van 1.000 m² en een zorgvoorziening.

Internationaal museum voor hedendaagse kunst

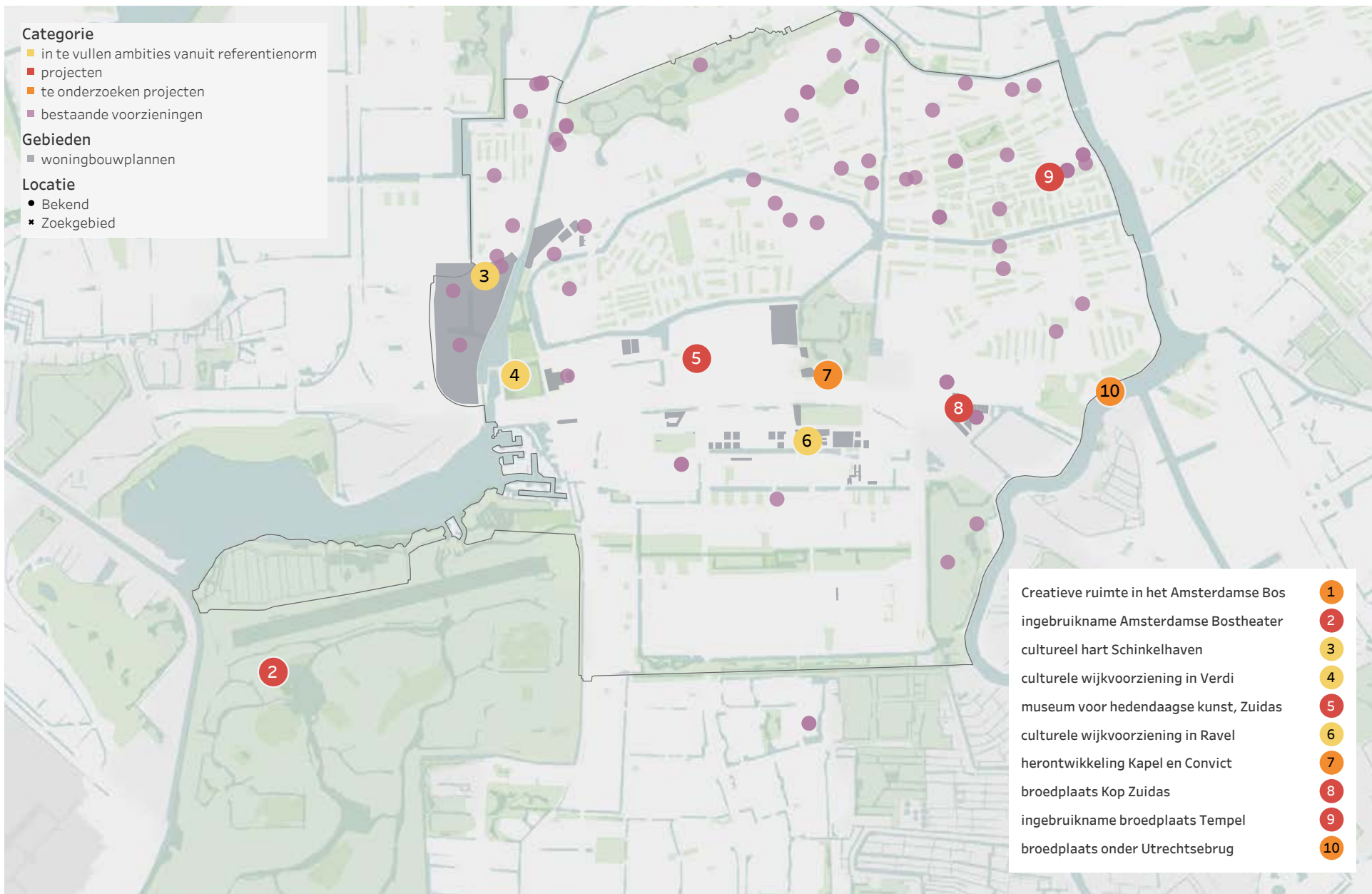
In 2021 hebben we het voormalige rechtbankgebouw aan de Parnassusweg verworven. De Hartwig Art Foundation zal in het deels monumentale pand een internationaal museum voor hedendaagse kunst vestigen, voor eigen kosten en voor eigen risico. Behalve tentoonstellingsruimtes komen er ateliers, verblijfruimtes voor kunstenaars, workshopruimtes en horeca.

Ruimte voor nachtcultuur op de Zuidas

We onderzoeken gericht de kansen en locaties voor het toevoegen van nachtcultuur op de Zuidas die (kunnen) voldoen aan de randvoorwaarden met betrekking tot geluidsisolatie, bereikbaarheid, veiligheid, mogelijke overlast en regelgeving.

Tot slot is er ruimte gereserveerd om een culturele wijkvoorziening toe te voegen aan de Zuidas.

In gesprek met Gerben Mienis, directeur Tempel

Tempel is een cultureel centrum in stadsdeel Zuid voor cultuur, creativiteit, ontmoeting en experiment. Het monumentale gebouw, voorheen een filiaal van de OBA, bestaat uit ateliers, een podium en vergader- en workshopruimtes die gebruikt kunnen worden voor diverse gelegenheden.

Beleidsdoel

“Een jaar of vijf geleden verkocht Amsterdam regelmatig panden als die geen beleidsdoeleinden hadden. Toen ik hoorde dat de bibliotheek ging verhuizen en dit gebouw leeg kwam te staan, hebben we samen met Bureau Broedplaatsen onze vinger opgestoken. Want broedplaatsen zijn ook een beleidsdoel. Zo is het niet op de verkooplijst terechtgekomen. We hebben in 2021 de sleutel gekregen en een half jaar verbouwd. Als broedplaatsontwikkelaar heb ik op de Zuidas een jaar of tien geleden Old School ontwikkeld, geëxploiteerd en beheerd. Daar is het ons gelukt om zonder subsidies te functioneren. Dat doen we bij Tempel ook. We hebben een eenmalige subsidie van Bureau Broedplaatsen gekregen voor de verbouwing, omdat ongeveer de helft van de plekken hier CAWA-gerelateerd is. Verder draaien we zonder noemenswaardige subsidie, behalve hier en daar voor de programmering.”

Serieuze plek

“Het liefst wil ik van de term broedplaats af. Dat heeft de associatie dat het een oud gebouw is waar kunstenaars lekker hun eigen ding doen. We willen juist een presentatieplek zijn waar de creatieve sector een betaalbare werkplek kan vullen en waar datgene wat de kunstenaar maakt en ontwikkelt, uitgedragen wordt en zichtbaar is. Makers zijn serieus met hun werk bezig. Daar hoort een serieuze plek bij. Ons podium heeft een vlakke vloer, dus kun je elke setting maken. Samen met CC Amstel en Cinetol organiseren we jaarlijks het Ruwe Diamant Festival. We vormen een cluster, dat is de meerwaarde voor de stad.”

Beleidsbril

“Dit is een duur gebouw om te huren. Het is een rijksmonument met enkel glas, dus warmte vliegt eruit. Eigenlijk heb je voor een cultureel centrum meer ruimte nodig om het echt rendabel te krijgen. Het zou helpen als het ons eigendom was. Daarmee wordt de exploitatie veel stabiel en bied je perspectief voor de lange termijn. Wij kunnen het prima zelf beheren en onderhouden. Als je de culturele sector door verkoop van panden steviger verankert in de stad, krijg je een beter exploitatiemodel en meer betrokkenheid en commitment van de organisatie die erin zit. Dat is allemaal goed voor het verstevigen van de plek. Het zou goed zijn als Gemeentelijk Vastgoed er meer van doordrongen is dat er cultuurbeleid en broedplaatsenbeleid is. Laat de gemeente bij gebouwen waar culturele stichtingen of instellingen in zitten, die bril vaker opzetten.”

5. Financiën

Het SHP is een koersdocument, waar geen financiële en juridische consequenties aan kunnen worden verbonden. In dit hoofdstuk wordt de koppeling gemaakt tussen projecten en financiën, om inzicht te kunnen bieden in de te verwachten investeringsvragen voor voorzieningen in de komende jaren. Uit dit SHP volgt echter geen claim op de begroting. Concrete investeringsaanvragen voor specifieke voorzieningen worden altijd gedaan op projectbasis.

Stad zijn, verbeteren en maken

Om het voorzieningenniveau op peil te houden, zijn investeringen nodig: om bestaande voorzieningen te verbeteren en om te investeren in nieuwe voorzieningen. De projecten, onderzoeken en kansen in dit SHP sluiten aan bij de categorieën 'Stad zijn', 'Stad verbeteren' en 'Stad maken' uit de gemeentelijke program-mabegroting en het Meerjaren Investeringsplan.

Investeringsopgave culturele wijkvoorzieningen

We werken met een investeringsplafond van 7 miljoen euro per jaar voor zogeheten onrendabele reguliere investeringen in kunst- en cultuurvoorzieningen. Deze middelen zetten wij in voor het realiseren van culturele wijkvoorzieningen. Opgeteld komt het investeringsplafond voor de periode 2023-2027 uit op een totaal van 35 miljoen euro. Het totaal benodigde investeringsbedrag voor onderstaande geïnventariseerde projecten is hoger dan het beschikbare plafond, namelijk ongeveer 55 miljoen euro. Jaarlijks worden prioriteiten gesteld en afwegingen gemaakt voor de projectenlijst.

Dit gebeurt bij de vaststelling van de Voorjaarsnota. De projectenlijst ziet er als volgt uit:

Stadsdeel Nieuw-West

Het Verhalenhuis, Osdorpplein
Jongerencultuurzaal, Geuzenveld-Slotermeer
Repetitieruimten voor dans, Ringzone-West

Stadsdeel Noord

Culturele wijkvoorziening kavel A1, Buikslotermeerplein
Buurtcultuurhuis, Banne Noord
Podiumvoorziening, Hamerkwartier

Stadsdeel Zuidoost

Brassbandruimte, K-buurt
Culturele wijkvoorziening Reigersbos (in combinatie met broed-
plaats)
Culturele functies in het Zandkasteel, Amsterdamse Poort

Stadsdeel Oost

Cultureel verzamelgebouw Drenthal, Cruquiusgebied

Weesp

Museum Weesp

Investeringsopgave specials Kunst en Cultuur

Naast de investeringen voor de culturele wijkvoorzieningen zijn er apart middelen gereserveerd op de begroting voor de zogenaamde 'specials'. De beschikbare middelen zetten we in voor de realisatie van de volgende voorzieningen:

Specials

Nieuwe Meervaart, Nieuw-West, nabij Osdorpplein
OBA Next, Zuidoost, locatie volgt
Renovatie Bijlmer Parktheater, Zuidoost
Extra theaterzaal, Zuidoost, locatie volgt
Renovatie Amsterdam Museum, Centrum
Slavernijmuseum, locatie volgt

5.1 Risico's en beheersmaatregelen

Bij het plannen, realiseren en exploiteren van de verschillende culturele voorzieningen komen risico's kijken. Hieronder zijn de vier belangrijkste risicocategorieën uiteengezet, die voor alle projecten gelden. Per categorie worden zowel de belangrijkste risico's beschreven als de maatregelen waarmee deze beheerst kunnen worden.

Risicocategorie 1: huisvestingsopgave voor kunst en cultuurvoorzieningen is complex

De opgave voor de komende jaren is groot en vraagt veel van de gemeente en van de betrokken culturele instellingen. Het zorgen voor een geschikte match tussen de cultuurinstelling en een nieuwe locatie gaat gepaard met grote inspanning en omvangrijke investeringen. De gemeente kan niet alles zelf financieren, met als gevolg dat niet voorzien kan worden in de huisvestingsvraag van alle cultuurinstellingen.

Van de culturele instellingen die in deze voorzieningen worden gehuisvest, wordt ook veel gevraagd. Dit geldt zowel voor hun betrokkenheid bij het ontwikkel- en planvormingsproces als in het organiseren van een goed team voor de exploitatie van het

gebouw. Bovendien hebben culturele instellingen bij het afsluiten van een huurcontract geen lange termijn garanties op subsidies ter dekking van (een deel van) de kosten. De termijnen van de gemeentelijke (meerjarige) subsidieregelingen (maximaal vier jaar) zijn immers korter dan de termijnen van de af te sluiten huurcontracten (minimaal vijf jaar).

- *Beheersmaatregel 1:* Samenwerkingen aangaan met private partijen om de voorzieningen te realiseren en te exploiteren die nodig zijn in Amsterdam. Dat betekent bijvoorbeeld dat de gemeente wel ruimte claimt voor voorzieningen in nieuwe buurten, maar dat de ontwikkeling en exploitatie ervan gedaan wordt door externe partijen.
- *Beheersmaatregel 2:* De voorliggende opgave wordt gedeeld met de cultuurinstellingen. Door tijdig gesprekken te voeren over de invulling van kavels (Programma van Eisen) en de vereisten (businesscase, exploitatieplan) voor de organisaties, is er voldoende tijd voor de cultuurinstellingen om zich voor te bereiden.
- *Beheersmaatregel 3:* Gemeentelijk Vastgoed sluit huurovereenkomsten af voor de benodigde periode. Gemeentelijk Vastgoed zou hiermee onder voorwaarden het eventuele risico van leegstand op zich nemen.

Risicocategorie 2: stijgende kosten voor het realiseren van culturele voorzieningen

De kosten voor het realiseren van culturele voorzieningen kunnen snel oplopen door een aantal factoren. De investeringsramingen voor deze voorzieningen bestaan uit de bouwkosten en de voorbereidingskosten. Na het maken van deze ramingen duurt het nog jaren voordat daadwerkelijk gestart wordt met de bouw van de culturele voorziening. Bovendien houden de investeringsramingen geen rekening met de eisen van een specifieke locatie, die kostenverhogend kunnen werken. Een voorbeeld: wanneer in een gebiedsontwikkeling de culturele voorziening alleen gerealiseerd kan worden op een locatie in eigendom van een private

partij, betekent dit dat rekening moet worden gehouden met een hogere (commerciële) grondprijs.

Het tijdsverschil tussen investeringsraming en realisatie zorgt er samen met de locatie-specifieke eisen voor dat de ontwikkelkosten van de culturele voorziening voor de gemeente stijgen. Het risico bestaat dat dan de investeringsraming wordt overschreden en dat er daardoor onwenselijke concessies ten aanzien van de kwaliteit gemaakt moeten worden. Ook zorgt dit voor hogere exploitatiekosten en een hogere (kostenprijs-dekkende) huurprijs voor de cultuurinstelling. Hierdoor gaat een substantieel deel van het budget van (gesubsidieerde) instellingen naar huisvesting. Dit leidt er vervolgens toe dat het aanbod van cultuurprogramma's onder druk komt te staan. Uiteindelijk kan dit leiden tot kwalitatief lagere of kwalitatief minder cultuuraanbod, vooral in de stadsdelen waar een inhaalslag moet plaatsvinden (Noord, Nieuw-West, Zuidoost).

- *Beheersmaatregel 1:* De gemeente vangt de hogere ontwikkelkosten op door investeringsramingen jaarlijks te indexeren en door bestaande middelen te herverdelen.
- *Beheersmaatregel 2:* Er wordt gezocht naar samenwerkingskansen met private partijen op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen om de grondprijs te verlagen.

Risicocategorie 3: onvoldoende financiële middelen

De groei van de stad vraagt om extra cultuurvoorzieningen. Het kan gebeuren dat de middelen voor het realiseren van culturele voorzieningen minder meegroeien dan verwacht was bij het maken van de investeringsramingen in het Strategisch Huisvestingsplan. Daarnaast groeit het budget voor cultuurprogramma's (Kunstenplan en AFK) niet mee met het aantal inwoners. Het gevolg is dat er onvoldoende financiële middelen beschikbaar komen voor het realiseren van nieuwe culturele voorzieningen of voor het vervangen van bestaande voorzieningen. Bovendien is er het risico op leegstand van deze culturele voor-

zieningen, als extra budget voor subsidies aan cultuurinstellingen voor cultuurprogrammering ontbreekt.

- *Beheersmaatregel 1:* Scherpere keuzes maken over welke investeringen wanneer gedaan worden. Het strategisch kader zal helpen bij het maken van deze keuzes.
- *Beheersmaatregel 2:* Wanneer de financiële middelen niet toereikend zijn, moeten prioriteiten worden gesteld. Dit kan bijvoorbeeld door een langer tijdspad bij vervangingsopgaven, om de groeiopgaven te blijven faciliteren. Een andere manier is prioriteiten stellen in soorten voorzieningen.
- *Beheersmaatregel 3:* Parallel aan de begrotingsaanvraag voor ontwikkeling van de cultuurvoorzieningen wordt de noodzaak voor extra programmageld inzichtelijk gemaakt.

Risicocategorie 4: dynamiek gebiedsontwikkeling

De woningbouwplannen zijn continu in beweging. Plannen worden vertraagd, versneld of geïntensiveerd. Ondanks goede afstemming kan het zo zijn dat de beoogde locatie van een nieuwe culturele voorziening niet conform de planning beschikbaar is. Dit heeft consequenties voor de huisvestingsituatie van de beoogde cultuurinstellingen en voor de planning van de investeringen in de culturele voorziening.

- *Beheersmaatregel 1:* Middelen pas reserveren wanneer er enige mate van zekerheid is over planning van de gebiedsontwikkeling en de kosten van de ontwikkeling van de voorziening.
- *Beheersmaatregel 2:* Afhankelijk van de reden van vertraging; middelen langer beschikbaar houden dan gepland.
- *Beheersmaatregel 3:* Als de locatie niet tijdig beschikbaar is, betekent dit dat tijdelijke huisvesting wordt gerealiseerd tot de (permanente) locatie beschikbaar is. In de planontwikkeling moet rekening worden gehouden met deze tijdelijke bestemming nabij de beoogde locatie.

Bijlage 1. Beleidskaders

Dit SHP sluit aan bij kaders die gesteld zijn in de volgende beleidsdocumenten:

Amsterdams Akkoord (coalitieakkoord 2022-2026)

Met onze koers voor nieuwe culturele voorzieningen, broedplaatsen, nachtcultuur en culturele vrije ruimte geven we uitvoering aan de volgende doelstellingen van het Amsterdams Akkoord:

- Kunst en cultuur moet voor elke Amsterdammer dichtbij zijn.
- In de wijken waar nog weinig aanbod is wordt - waar mogelijk - meer geïnvesteerd in kunst en cultuur.
- We investeren in broedplaatsen omdat deze van grote waarde zijn voor creatieven en buurten. Bij het ontwikkelen van nieuwe gebieden onderzoeken we of het aantal broedplaatsen kan worden uitgebreid.
- Het behoud van de ijzeren voorraad aan atelierwoningen blijft uitgangspunt.
- We koesteren onze rafelranden zodat er ruimte blijft voor tegencultuur in de stad.
- Er is aandacht voor toegankelijkheid van voorzieningen voor mensen met een beperking.
- Kunst vind je overal in de stad. Daar zorgen we voor met een strategisch huisvestingsplan waarin nieuwe kunst- en cultuurplekken in de toekomst worden gerealiseerd.
- We kijken actief waar er ruimte voor nachtlevens en rafelranden kan worden toegevoegd bij gebiedsontwikkeling en zorgen dat er genoeg ruimte is voor festivals in de stad.

- In gebiedsontwikkeling wordt expliciet ruimte gemaakt voor nachtcultuur en wordt gekeken naar tijdelijke invulling.
- We investeren in de komst en de structurele financiering van het Nationaal Slavernijmuseum in Amsterdam.
- We verplaatsen de geplande OBA Next van de Zuidas naar Zuidoost.

Kunstenplan 2021-2024, 17 november 2020

Amsterdamse atelier-en broedplaatsenbeleid 2019-2022, juni 2020

Expeditie Vrije Ruimte 2020-2021, september 2020

Nachtvisie, 30 juni 2021

Uitvoeringsagenda Nachtcultuur 2023-2026

Hoofdlijnen Kunst en Cultuur 2025-2028, november 2023

Bijlage 2. Gesprekspartners

De Groeiende Stad 1, New Metropolis 15 februari 2022 –

Maak plaats voor kunst en cultuur: Nieuw West

- Huib Haye van der Werf, directeur ad-interim de Appel
- Sanne Olijerhoek, creatief producent BOG
- Yassine Boussaid, directeur Meervaart
- Mohamed Mahdi, oprichter Casa Sofia en Directeur El Hizra
- Cecile Mullens-Wentgens, zelfstandig cultureel projectmanager
- Zafer Yurdakul, directeur Stichting Urban Resort en Podium Mozaïek

De Groeiende Stad 2, New Metropolis 2 maart 2022 –

Maak plaats voor kunst en cultuur: Noord

- Louis Pirenne, projectleider Kunst en Cultuur Amsterdam-Noord
- Heleen Rouw, directeur Cinekid
- Myrna Versteeg, directeur DAT!school
- Joachim Fleury, initiatiefnemer stadspodium Noord (Buikslootermeerplein)
- Frits Zanen, mede-eigenaar Radion
- Bart Verbunt, medeoprichter De Ruimte
- Samira Ben Messaoud, SEXYLAND WORLD

De Groeiende Stad 3, New Metropolis 2 februari 2023 –

Maak plaats voor kunst en cultuur: Zuidoost

- Orville Breeveld, muzikant, filmmaker, cultureel ondernemer
- Ivette Foster, organisator Kwaku Festival en Keti Koti Festival
- John Agesilas, oprichter The Foundation
- Jolanda Spoel, directeur Bijlmer Parktheater
- Marian Duff, oprichter/directeur OSCAM
- Gordon Cruden, bestuurder ZO! Gospel Choir
- Angelo Bromet, oprichter Prospect Eleven
- Fumilayo Koswal, muzikant, programmeur broedplaats de Kazerne
- Marco da Souza, directeur Het Leerorkest
- Tanja Jadnanansing, stadsdeelvoorzitter Zuidoost

Bijlage 3. Inventarisatie kansen en huisvestingsvragen van stadsdelen voor doorontwikkeling opgave

Zuidoost

- B! MS (voorheen DGAI): deze muziek- en gospelschool is gehuisvest bij de broedplaats Heesterveld. Zij kampen met dusdanig ruimtetekort dat er lessen worden gegeven in de keuken en in de kantoorruimtes. Hierdoor kunnen zij qua leerlingenaantal niet uitbreiden en daardoor stagneert hun professionaliseringslag.
- Jeugdtheaterschool Zuidoost: dit is een van de instellingen die hun kantoor houdt bij het Bijlmer Parktheater. Oorspronkelijk waren hun repetities ook daar, maar vanwege ruimtegebrek huren zij nu repetitieruimtes op Heesterveld. Zij ervaren hinder bij repeteren doordat ruimtes niet goed geïsoleerd zijn. Wel ontstaan er mooie samenwerkingen doordat zij op Heesterveld burens zijn met B! MS (voorheen DGAI) en met Heesterveld Creative Community. Een nieuwe locatie, die hard nodig is, moet de organisatie niet isoleren en is bij voorkeur gekoppeld aan andere educatie initiatieven.
- ZO Gospel Choir: dit is een gospelkoor dat nationale bekendheid geniet met talentontwikkelingstrajecten. Momenteel oefent zij in een ruimte buiten het stadsdeel maar wil graag een permanente en goed geoutilleerde plek in het stadsdeel.
- Mediahub Zuidoost: deze mediahub is een lang gekoesterde wens van ondernemers. Deze groep media-ondernemers wil een permanente locatie waar zij van verschillende faciliteiten gezamenlijk gebruik kunnen maken om hun doelgroepen te bereiken. Onder andere RadioMart, ZuidoostTV en andere kleinere mediaclubs willen samen een locatie delen.
- Een aantal nomadische instellingen en voorzieningen hebben aangegeven dat als zij niet gauw een permanente locatie zullen vinden, zij na 2027 mogelijk niet meer bestaan. Stadsdeel Zuidoost wil te allen tijde voorkomen dat instellingen verdwijnen omdat de huisvestingsbehoefte niet op tijd opgelost kon worden.
- Ook wenst het DB dat het onderzoek dat wordt uitgevoerd door de regisseur kunst en cultuur aansluit op het SHP en vice versa. De regisseur kunst en cultuur heeft de opdracht om binnen de gebiedsontwikkeling een inventarisatie te maken van de huisvestingsbehoefte en een visie te schrijven op kunst en cultuur in de gebiedsontwikkeling. Naast een gebrek aan locaties en financiën signaleert de regisseur een serieus knelpunt waar het gaat om aansluiting van besluitvorming rondom kunst en cultuur op het proces van gebiedsontwikkeling.
- De vraag is welke handvatten het SHP K&C biedt als het gaat om de huisvestingsvraag en de meerjarige subsidies die organisaties nodig hebben om die huisvesting te kunnen betalen. Organisaties in Zuidoost zijn veelal afhankelijk van incidentele subsidies voor programmering waardoor permanente huisvesting onbetaalbaar blijkt bij gebiedsontwikkeling.
- Er ligt een kans om kunst- en cultuurvoorziening(en) toe te voegen aan het gebied Amstel III/Bullewijk. Hier zijn verschillende culturele aanbieders actief. Het artistieke samenwerkingsverband SHEBANG leidt hier een nomadisch bestaan. SHEBANG is een initiatief van het Bijlmerparktheater,

CBK Zuidoost en Imagine IC. Het is een interdisciplinair kunst- en cultuurlab dat ruimte biedt voor experiment. Door de inhoudelijke binding met broedplaats Heesterveld Creative Community en hun tijdelijke aanwezigheid in Amstel III vormt SHEBANG een schakel tussen bewoners in de H-buurt en Amstel III. SHEBANG heeft de ambitie om het programma verder uit te bouwen en door te groeien naar een vaste locatie in het gebied.

- Daarnaast zijn er diverse culturele aanbieders gehuisvest in Heesterveld Creative Community, nabij station Bullewijk met urgente huisvestingsbehoeften. Op deze locatie geeft B! MS muzieklessen en Jeugdtheaterschool Zuidoost theaterlessen. De geluidsisolatie is echter ondermaats waardoor er sprake is van geluidsoverlast. Er is behoefte aan een goed geutilleerde plek in de buurt waar kruisbestuiving tussen (cultuur) educatie initiatieven kan ontstaan.

Noord

- NoordOogst, vergund tot 2026, is een plek waar kunst & cultuur, sport & bewegen en jeugd, zorg en basisvoorziening (onder andere in de vorm van kinderopvang, stadslandbouw en een natuurspeeltuin) samenkomen. De SDC ziet NoordOogst als een kans die zij graag zien terugkomen in een SHP. Het DB onderschrijft dat een cluster van voorzieningen in dit deel van Noord van groot belang is en wil dat er ook in de toekomst voldoende van dit soort voorzieningen blijven bestaan.
- In Noord ligt een aantal kansen voor nachtcultuur. Uiteraard moeten die kansen worden bezien in samenhang met andere gemeentelijke doelstellingen en beleidsstukken zoals de horecavisie, de gemeentelijke Nachtvisie, de doelstellingen in het kader van behoud van vrije ruimte en, meest recent, de Uitvoeringsagenda Nachtcultuur. Veiligheid en het voorkomen en tegengaan van overlast spelen daarbij een rol.
- Er zijn op dit moment meerdere uitstekend functionerende locaties voor uitgaans- en nachtcultuur in het Hamerkwartier. Die trekken niet alleen een Noords maar ook een stedelijk

publiek en bieden volop ruimte aan creativiteit en experiment. De ontwikkeling van het Hamerkwartier zal voor veel van deze initiatieven betekenen dat zij niet op deze plek verder kunnen gaan en voor veel van hen is er (nog) geen alternatief. De ambitie in het SHP tot het behoud en mogelijke herhuisvesting van deze initiatieven (maar ook vergelijkbare zoals Sexyland) zou van grote toegevoegde waarde zijn. Ook de plannen voor toekomstige culturele ontwikkeling van het Buikslotermeerplein bieden kansen voor de nachtcultuur.

- Waardevolle initiatieven die zijn komen boven drijven vanuit de tijdelijkheid verdienen extra aandacht. Muziekorganisaties zoals de Ruimte, Sound Studio 10, Rewind Studio, zijn hier goede voorbeelden van. Voor Noord zijn deze organisaties maatschappelijk en cultureel van grote waarde, maar de zoektocht naar vervangende ruimtes verloopt moeizaam.
- Muziekpodium FC de Ruimte in de Buiksloterham ontbreekt volledig, zowel in tekst als op de kaart. Stadsdeel Noord pleit ervoor om deze gesubsidieerde cultuurinstellingen aan een nieuwe ruimte te helpen.
- Het DOK in de plint van drie nieuwbouwtorens op NDSM-West waar kansen liggen op een broedplaatsfunctie.
- De Kunsteducatie-instelling Noordje heeft stevige ambities voor het ontwikkelen van een Kindermuseum. Dat zou kunnen neerstrijken op het Buikslotermeerplein.
- In het gebied Noordoost is er, naast het Buikslotermeerplein, geen enkele culturele ontwikkeling. Er ligt een kans in de Waterlandpleinbuurt bij de renovatie van de muziekschool in aansluiting op het toekomstige jongerencentrum.
- Door het Buikslotermeerplein als gebied te benoemen als een special en er extra investeringen voor vrij te maken, kunnen bestaande initiatieven worden versterkt en kansen worden geboden aan nieuwe culturele initiatieven. Dat komt overeen met de ambitie om dit gebied te smeden tot een samenhangend stadscentrum voor kunst, cultuur en vrijetijdsbesteding.

- We willen aandacht vragen voor het specifieke gebied NDSM-West/Cornelis Douwes/ Haven-stad met haar specifieke kansen voor een sterke structurele basis voor een breed aanbod van culturele voorzieningen, dat hier ook langzaam maar zeker vanuit de tijdelijkheid zich begint te ontwikkelen.
- Het kan helpen om te onderzoeken of er nog meer kansrijke, groene plekken zijn die de status van vrije ruimte kunnen krijgen, juist om ze beter te beschermen. Daarnaast zijn er langs de IJ-oeveren meerdere culturele vrije ruimtes, die bij de verdere ontwikkeling dreigen te verdwijnen.

Nieuw-West

- We vinden het belangrijk dat de nieuwe culturele voorzieningen primair gericht zijn op bewoners uit Nieuw-West. Dat betekent dat instellingen actief aan de slag zullen moeten met het ontwikkelen van programmering die aansluit op de behoeften van de verschillende doelgroepen uit Nieuw-West.
- We zien dat veel broedplaatsen in Nieuw-West tijdelijk van aard zijn waardoor naast individuele makers ook culturele instellingen de komende tijd op straat komen te staan. In de nieuwe toevoegingen zien we weinig flexibiliteit om dit op te vangen. Veel van deze locaties zijn al toebedeeld aan partijen en meer vrije vierkante meters zijn dan ook echt nodig.

West

- Het is een knelpunt dat er geen budget is voor de toegankelijkheid en het onderhoud van bestaande locaties in West. Locaties in West hebben middelen nodig om toekomstbestendig gemaakt te worden.
- Het DB hoopt dat met het benoemen van de projecten en kansen in het SHP Kunst en Cultuur wordt voorkomen dat initiatieven uit het stadsdeel verdwijnen. Het projectteam is bezig met onderzoek naar het behoud van broedplaatsen. Het DB wil benadrukken dat het voor West belangrijk is dat nachtcultuur in West behouden blijft. Mogelijk is ruimte op te nemen in het project Jan Evertsenstraat-West voor atelier-ruimte en nachtcultuur.

- De locaties waar nu ruimte voor kunst en cultuur wordt gereserveerd, bieden (vanwege de locatie in een school en onder woningen) geen potentiële plek voor nachtcultuur. Wel zouden deze ruimtes als broedplaats of als andere culturele en creatieve locaties kunnen worden gebruikt. Het Dagelijks Bestuur ziet graag explicieter inzet geformuleerd op het behoud van broedplaatsen of het zoeken naar nieuwe mogelijkheden voor broedplaatsen en vrije ruimte. Hoewel er niet altijd sprake is van een subsidierelatie is de meerwaarde voor kunstenaars, bewoners en buurten groot.

Oost

- Plekken voor culturele activiteiten in Oost staan onder druk staan. Ook in Oost is veel vraag naar betaalbare culturele voorzieningen.

Weesp

- In het SHP K&C wordt opgemerkt dat plekken voor culturele activiteiten onder druk staan. In Weesp geldt dit zeker ook.
- Nu al heeft Weesp tekort aan ruimte voor kunst en cultuur en is er niets in Driemond.

Zuid

- In Schinkelhaven wil stadsdeel Zuid een stimulerende rol spelen en de kansen voor nieuwe kunst- en cultuurinitiatieven, voor bestaande en nieuwe kunst en cultuurorganisaties, voor nachtcultuur en creatieve werkplekken verder onderzoeken. Wij vinden dat dit veel concreter in het profiel van ons stadsdeel uitgewerkt moet worden. Bij nieuwbouw aan de Zuidas, maar ook in het te ontwikkelen Schinkelkwartier. Maak duidelijk aan welk percentage woningen voor kunstenaars wordt gedacht en hoe de overig genoemde punten uitgewerkt kunnen worden. Zo noemt de Amsterdamse Kunstraad als één van de aanbevelingen: “Concretiseer bij alle nieuwbouw de komende 15 jaar een reëel percentage woningen voor kunstenaars. Stimuleer daarbij zelforganisatie

bij kunstenaars, stel ruimte en middelen beschikbaar voor het coöperatief realiseren van woon- en werkruimte.” Wij zouden graag zien dat ook deze aanbeveling concreet gekoppeld wordt aan de te ontwikkelen Schinkelhaven (en de Zuidas), met concretere kwantificeerbare doelen, zoals het realiseren van een x-percentages woningen voor kunstenaars, hoeveel/wat voor kunst- en cultuurinitiatieven worden gerealiseerd, is er daadwerkelijk het streven om nachtcultuur te realiseren en hoeveel creatieve werkplekken? Wij vinden dat ook in Schinkelhaven een serieuze poging vanuit het stadsdeel moet worden gedaan om daar een broedplaats te creëren. Nu wordt alleen Buitenveldert genoemd.

- Havenstratterrein is nu officieel de laatste rafelrand in Zuid en daarmee ook echt een karakteristieke plek. We kunnen alleen maar onderschrijven dat daar iets waardigs voor in de plaats terug moet komen. De hoop is dat de geest van deze plek echt behouden kan worden. Broedplaatsen worden als een belangrijk onderdeel van ons stadsdeel gezien, het beleid ten aanzien van broedplaatsen voor alle soorten van kunst zou nader uitgewerkt en geconcretiseerd moeten worden. Wij adviseren daar tzt graag apart over.
- Ruimte verlevendigen in Buitenveldert: We vinden het een goed idee om te kijken in hoeverre in Buitenveldert meer aandacht aan kunst kan worden besteed, zoals het creëren van een broedplaats en meer aandacht voor kunst in de openbare ruimte. Wij zouden graag geconcretiseerd zien hoe ruimte voor broedplaatsen, exposities en ateliers in bijvoorbeeld leegstaande ruimtes in de Kastelenstraat of voormalige (zorg-) instellingen onderdeel kan worden van een nieuwe bestemming. Op dit moment is Buitenveldert het enige stadsdeel waar nog geen initiatieven zijn, terwijl het gebied juist nog ruimte biedt voor eigenzinnigheid. Commerciële belangen zijn hier nog niet dusdanig groot zoals we in andere delen van ons stadsdeel. Wel vinden wij het van belang dat bij dit de te initiëren kunstinitiatieven de bewoners en bedrijven worden betrokken en ook hun behoefte hiernaar

wordt gepeild/meegenomen. Wellicht kunnen we ook oudere bewoners op deze manier in contact brengen met jongere kunstenaars om zou het echt te integreren in de buurt.

- ZuidAs/Kenniskwartier biedt kansen voor kunst en cultuur, hoe worden private partijen uitgenodigd om dit steeds aantrekkelijker wordende gebied te verrijken met verschillende initiatieven. Nu OBA-Next en Sapiens niet doorgaan is het zaak andere initiatieven te ontwikkelen om bezoekers aan ZuidAs een gevarieerd aanbod te kunnen bieden. Ook is er ruimte voor meer permanente buitenkunst, private investeerders zouden geïnteresseerd zijn. Wij vinden dat ook bij de ZuidAs stadsdeel Zuid een concrete en stimulerende rol moet spelen bij het ontwikkelen van kansen voor cultuurinitiatieven, werkplekken, etc. De ZuidAs moet beschikbaar worden voor alle lagen van de samenleving en ook alle beroepen.

Bijlage 4. Strategisch kader

Het strategisch kader (zie onderstaand figuur) is vormgegeven als een stroomschema. Het is een handelingskader dat helpt om inzicht te krijgen in de rol die we vanuit de gemeente kunnen pakken bij nieuwe ruimtelijke vragen en initiatieven. We doorlopen voor elk nieuw ruimtelijk vraag en/ of initiatief het onderstaande stroomschema om een passende inzet te bepalen. Dit doen we aan de hand van gesloten vragen.

Vanuit de gemeente kunnen we in beperkte mate investeren in nieuwe voorzieningen. In dat geval wordt de gemeente eigenaar van een cultureel pand en stelt ze de benodigde investeringsmiddelen beschikbaar om het gereed te maken voor cultureel programma. Daarnaast kunnen we in beperkte mate projecten faciliteren die door marktpartijen gerealiseerd worden. Dit houdt in dat we capaciteit beschikbaar stellen om de benodigde randvoorwaarden te creëren waarmee een marktpartij gericht toe kan werken naar een gewenste voorziening. We kunnen echter niet alle ruimtelijke vragen en initiatieven oppakken, de conclusie kan daarom ook zijn dat wij vanuit de gemeente geen rol oppakken. Door middel van het stroomschema prioriteren we de ruimtelijke vragen en initiatieven, bespreken we welke we projectmatig oppakken en hoe we deze verder gaan brengen.

De vragen in het stroomschema zijn zowel inhoudelijk als feitelijk van aard. De inhoudelijke vragen gaan over de relatie tussen beleid en het initiatief of ruimtelijke vraag. De feitelijke vragen gaan over het (beoogde) pand/kavel, de culturele instelling(en) en beoogde programmering. Beide soorten vragen worden hieronder uitgelicht.

Met inhoudelijke vragen onderzoeken we in hoeverre een ruimtelijke vraag of initiatief past binnen het gemeentelijke beleid. Bevindt het zich in een stadsdeel waar we inzetten op een inhaalslag in de culturele infrastructuur? Is er sprake van (lokale) tekorten van een bepaalde kunstdiscipline of type cultuurvoorziening? Betreft de ruimtelijke vraag of initiatief een kunstenplaninstelling die urgent een andere of aangepaste ruimte nodig heeft? Als een of meer van deze vragen met 'ja' kunnen worden beantwoord, geeft dit aanleiding om nader te onderzoeken hoe we de ruimtelijke vraag of initiatief projectmatig kunnen ondersteunen.

Met het andere onderdeel van de vragen kijken we naar de feitelijke bestanddelen van de ruimtelijke vraag of het initiatief. Gaat het om een kavel in gemeentelijk eigendom? Bevindt het initiatief of ruimtelijke vraag zich in een gebied waar gebiedsontwikkeling plaatsvindt? Wat is de financiële draagkracht van de betrokken (culturele) partij? Is er sprake van aanvullend maatschappelijke programma? Welke kennis en kunde hebben betrokken (culturele) partijen in huis? Hiermee bepalen we wat er nodig is om een haalbaar project te maken van het betreffende vraagstuk of initiatief.

Jaarlijks doen we opnieuw een inventarisatie van ruimtelijke vragen en initiatieven voor nieuwe culturele voorzieningen, broedplaatsen en voorzieningen voor nachtcultuur. Deze categoriseren we via het strategisch kader. Vervolgens beschouwen we de uitkomsten, ook in relatie tot de status van bestaande projecten die al zijn opgepakt aan de hand van het kader. Vanwege het financiële investeringsplafond voor nieuwe culturele voorzieningen én het plafond op het onderzoeksbudget hiervoor zal er ook geprioriteerd worden. Op deze manier worden er jaarlijks nieuwe accenten en afwegingen gedaan in de gemeentelijke koers voor nieuwe culturele voorzieningen, broedplaatsen en nachtcultuur.

